

14 LÄROÄMNINGEN	2
Modersmål och litteratur, årskurs 3-6	3
Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 3-6	43
A-lärokurs i finska, årskurs 3-6	55
Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 3-6	80
A-lärokurs i engelska, årskurs 3-6	105
Matematik, årskurs 3-6	128
Omgivningslära, årskurs 3-6	160
Evangelisk-luthersk tro, årskurs 3-6	205
Ortodox tro, årskurs 3-6	224
Livsåskådningskunskap, årskurs 3-6	241
Historia, årskurs 4-6	259
Samhällslära, årskurs 4-6	268
Musik, årskurs 3-6	277
Slöjd, årskurs 3-6	294
Bildkonst, årskurs 3-6	311
Gymnastik och idrott, årskurs 3-6	337

14 LÄROÄMNINGEN

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål för undervisning samt centrala innehållsområden som anknyter till målen enligt årskurshelhet. I de nationella grunderna har beskrivits föremål för bedömningen, mål för lärande som härletts ur målen för undervisningen, samt kunskapskrav för vitsorden 5, 7, 8 och 9 som anknyter till målen för årskurs 6 och för slutbedömningen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne per årskurshelhet.

I läroplanen för den grundläggande utbildningen på svenska i Esbo har läroämnenas mål och innehåll fördelats för varje årskurs. Detta, med undantag av läroämnet svenska som andra språk-lärokurs och litteratur, där mål och innehåll fördelats enligt följande indelning: årskurs 1–2, 3–6 och 7–9.

För varje läroämne, på årskurs 1–3, har kunskapskrav för goda kunskaper beskrivits.

För varje läroämne på årskurs 4, 5, 7 och 8, har kunskapskrav för vitsorden 5, 7, 8 och 9 utarbetats.

Kunskapskraven som beskrivits lokalt beskriver hurdana kunskaper och färdigheter det i genomsnitt kan förväntas att eleven uppvisar.

I läroämnet elevhandledning, där målen och innehåll beskrivits som en helhet för årskurserna 7–9 med vissa prioriteringar, har inga kunskapskrav beskrivits. I elevhandledningen ges inte heller något vitsord som i de övriga ämnena.

Modersmål och litteratur, årskurs 3–6

Modersmål och litteratur, årskurs 3

Mål för undervisning Att kommunicera	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven delar med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter. - Eleven övar sig i olika kommunikationssituationer (samtal, föredrag, diskussion). - Eleven tränar sig i att visa respekt och att uttrycka och motivera sina åsikter i olika situationer. - Eleven tränar sig i att aktivt lyssna på andra. 	K1, K2, K7	Förmåga att kommunicera i några olika kommunikationsmiljöer	För goda kunskaper: Eleven kan beskriva ett vardagligt händelseförlopp sammanhängande.
M2 handleda eleven i att utveckla sin kommunikationsförmåga genom att delta i olika kommunikationssituationer				För godkänt: Eleven kan med stöd dela med sig av sina erfarenheter.
M3 stödja eleven i att uttrycka sig verbalt och icke-verbalt genom drama	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven får möjlighet att öva sig på rollspel och drama i olika kommunikationssituationer. - Eleven övar sig på att ge respons. 	K1, K2, K4, K7	Förmåga att använda olika uttrycksmedel	För goda kunskaper: Eleven deltar i drama.
M4 handleda eleven att utveckla sina kommunikativa färdigheter och att få förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt, även multimedialt				För godkänt: Eleven kan lyssna på andra och vänta på sin tur.
		K1, K2, K3, K4	Elevens utveckling i sina kommunikationsfärdigheter	För goda kunskaper: Eleven kan ge respons på ett hänsynsfullt sätt. För godkänt: Eleven kan med stöd ge respons.

Mål för undervisning Att tolka texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin	- Eleven bekantar sig med olika lässtrategier som är lämpliga.	K1, K4, K5	Förmåga att läsa flytande	För goda kunskaper: Eleven läser flytande olika slags texter.

grundläggande läsfärdighet till flytande läsning, utveckla strategier för läsförståelse	- Eleven övar sig i att läsa flytande olika slags texter som t.ex. skönlitteratur, poesi, fakta och medietexter. Texterna kan kombinera ord med bild.			För godkänt: Eleven läser olika slags texter med handledning.
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsfröord samt stödja tänkandet	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar sig i sin textanalytiska förmåga, tillsammans laborerar och jämför man texter, t.ex. läsecirkel. - Eleven övar sig i att reflektera, förklara, jämföra ord, synonymer, ordspråk och talesätt samt olika begrepp. - Eleven övar sig i att se typiska drag i berättande och beskrivande texter. - Eleven tolkar och laborerar med texter genom att använda sin språkliga kunskap som t.ex. språkliga strukturer och att klassificera ord enligt form och innehåll. - Eleven uttrycker sig i bild, symboler och ljud samt kombinationer av dessa. 	K1, K2, K4, K5	Läsförståelse	<p>För goda kunskaper: Eleven kan tolka en text. Eleven kan känna igen typiska drag i berättande och beskrivande texter.</p> <p>För godkänt: Eleven kan känna igen typiska drag i berättande och beskrivande texter.</p>
M7 handleda eleven i att söka information och använda några olika slag av informationskällor	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven söker information från olika källor. - Eleven använder det lokala biblioteket samt skolans bibliotek. - Eleven känner till elementära informationssökningsmetoder. - Eleven bekantar sig med källkritik samt upphovsrätt. 	K1, K4, K5	Färdighet i informationssökning	<p>För goda kunskaper: Eleven kan plocka ut det väsentliga ur en faktatext. Eleven känner till olika informationssöknings-metoder.</p> <p>För godkänt: Eleven kan med stöd plocka ut det väsentliga ur en faktatext.</p>
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barnlitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven läser böcker enligt egen nivå och eget val. - Eleven lyssnar till barnlitteratur. - Eleven bekantar sig med olika textgenrer. 	K1, K4, K5	Kunskap om litteratur och texter för barn och förmåga att dela	<p>För goda kunskaper: Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser muntligt, skriftligt och digitalt/multimodalt. Eleven känner till olika textgenrer.</p>

läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven bekantar sig med begreppen; berättare och miljön, när de tolkar litteratur. - Eleven övar sig i att göra bokpresentationer. - Eleven övar sig i att förklara och jämföra innebörden i ord och begrepp. 		med sig av sina läsupplevelser	<p>För godkänt: Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser antingen muntligt, skriftligt eller digitalt/multimodalt. Eleven känner till några olika textgenrer.</p>
--	---	--	--------------------------------	---

Mål för undervisning Att producera texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	- Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	<p>För goda kunskaper: Eleven kan uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt.</p> <p>För godkänt: Eleven kan med stöd uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt.</p>
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande och enkla instruerande texter, även i multimediala lärmiljöer	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker och styckesindelning i berättande och beskrivande texter. - Eleven övar sig att skriva enkla instruerande texter. 	K1, K4, K5, K7	Förmåga att verbalisera sina tankar och känna till olika textgenrer	<p>För goda kunskaper: Eleven känner till olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik och styckesindelning i berättande texter.</p> <p>För godkänt: Eleven känner till några olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik i berättande texter.</p>
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva digitalt. - Eleven medvetandegörs om språkets uppbyggnad genom laborationer. - Eleven undersöker språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler (lång och 	K1, K4, K5	Skrivfärdighet och grundläggande strukturerna för skriftspråket	<p>För goda kunskaper: Eleven känner till skillnaden mellan tal- och skriftspråk. Eleven kan använda grundläggande rättskrivningsregler. Eleven kan skriva med en läslig handstil. Eleven kan producera text digitalt.</p>

	<p>kort vokal, ng-ljudet, j-ljudet och tj-ljudet) och skiljetecken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar rättskrivning. - Eleven lär sig skilja mellan uttryckssätt i tal och skrift. skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. 			<p>För godkänt: Eleven märker skillnaden mellan tal- och skriftspråk. Eleven kan stava högfrekventa ord. Eleven kan producera text digitalt.</p>
<p>M12 handleda eleven i att känna till textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter och känna till etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar sig att planera och stegvis producera texter. - Eleven anger sina källor samt bekantar sig med sekretess och normerna för upphovsrätt på internet. 	<p>K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att producera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt</p>	<p>För goda kunskaper: Eleven känner till nätetiketten. Eleven är bekant med textproduktionsprocesser.</p> <p>För godkänt: Eleven känner till nätetiketten.</p>

Mål för undervisning Att förstå språk, litteratur och kultur	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven bekantar sig och laborerar med språket, t.ex. synonymer och motsatsord. - Eleven bekantar sig med ord som har olika betydelser. - Eleven bekantar sig med talesätt. - Eleven blir medveten om sin språkliga kompetens. 	<p>K1, K2, K4</p>	<p>Språklig medvetenhet</p>	<p>För goda kunskaper: Eleven kan använda ett varierande språk. För godkänt: Eleven förstår att språket är varierande och känner till t.ex. synonymer och motsatsord.</p>
<p>M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven diskuterar och reflekterar över teman och frågor som litteraturläsningen väcker. - Eleven uppmuntras till att aktivt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa på fritiden. 	<p>K2, K4, K5</p>	<p>Litteraturkunskap</p>	<p>För goda kunskaper: Eleven kan diskutera och reflektera över teman och frågor som läsupplevelser väcker. För godkänt: Eleven kan diskutera teman och frågor som läsupplevelser väcker.</p>

<p>M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er) och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven läser finländsk och svensk barnlitteratur inom några olika genrer. - Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. 	<p>K2, K4, K7</p>	<p>Kunskap om olika typer av kultur</p>	<p>För goda kunskaper: Eleven känner till finländska och svenska barnboksförfattare. Eleven kan reflektera över sin egen språkliga och kulturella identitet. För godkänt: Eleven känner till någon finländsk och svensk barnboksförfattare.</p>
---	---	-------------------	---	--

Modersmål och litteratur, årskurs 4

Mål för undervisning Att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar sig i att vara kommunikator i olika kommunikationsmiljöer. - Eleven lär sig dela med sig av egna erfarenheter och åsikter. 	K1, K2, K7	Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	<p>För vitsordet 9: Eleven kan agera i välbekanta kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sina åsikter och tankar.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan agera i välbekanta kommunikationssituationer. Eleven kan dela med sig av egna erfarenheter och åsikter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan agera i välbekanta kommunikationssituationer. Eleven kan med handledning dela med sig av egna erfarenheter och åsikter.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan agera i välbekanta och informella kommunikationssituationer. Eleven kan med stöd svara på frågor gällande sina egna erfarenheter.</p>

<p>M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagaren</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven tränar sig i att ge respons. - Eleven tränar sig i att aktivt lyssna på andra. - Eleven övar sig i att observera sitt eget sätt att kommunicera. - Eleven tränar sig i att visa respekt och att muntligt motivera sina åsikter. 	<p>K1, K2, K3, K7</p>	<p>Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan beakta andra i en kommunikationssituation i grupp. Eleven kan uttrycka sina åsikter och visa hänsyn.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sina åsikter. Eleven kan lyssna på andra och visa hänsyn i grupp.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan delta i kommunikationssituation i grupp, lyssna på andra och visa hänsyn.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan lyssna på andra och visa hänsyn.</p>
---	---	-----------------------	--	--

<p>M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven tränar sig i att använda retoriska verktyg. - Eleven använder drama och rollekar som verktyg vid behandling av litteratur. - Eleven får möjlighet att delta i och planera kulturproduktioner i skolan, även multimedialt. 	<p>K1, K2, K4, K7</p>	<p>Förmåga att använda mångsidiga uttrycksmedel</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan uttrycka sig mångsidigt, både verbalt och icke-verbalt. Eleven kan hålla ett kort förberett anförande i ett för hen bekant ämne.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan uttrycka sig mångsidigt, till exempel med hjälp av drama. Eleven kan hålla ett kort förberett anförande i ett för hen bekant ämne.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan hålla ett kort och enkelt anförande kring ett för hen bekant ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.</p> <p>För vitsord 5: Eleven kan hålla ett kort förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig.</p>
--	--	-----------------------	---	--

<p>M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och få förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt i olika situationer, även multimedialt</p>		<p>K1, K2, K3, K4</p>	<p>Elevens utveckling i sina kommunikationsfärdigheter</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan ta emot respons och även ge respons på ett hänsynsfullt sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ge respons på ett hänsynsfullt sätt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge respons.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan med stöd ge respons.</p>
--	--	-----------------------	--	---

Mål för undervisning Att tolka texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att utvärdera sitt eget läsande</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven bekantar sig med lässtrategier som är lämpliga för olika situationer. - Eleven övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. - Eleven observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven läser flytande åldersenliga olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter. Eleven kan utvärdera sin egen läsfärdighet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven läser flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter, medietexter som kombinerar ord och bild.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven läser olika slag av texter såsom skönlitteratur, faktatexter och enklare medietexter som kombinerar ord och bild.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven läser med handledning olika slag av texter, såsom skönlitteratur och faktatexter.</p>
<p>M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven bearbetar och jämför olika slags texter. - Eleven drar egna slutsatser utgående från läst text. - Eleven övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer och olika begrepp. - Eleven bekantar sig med ordspråk och talesätt. - Eleven övar sig att identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande och beskrivande texter, t.ex. läsecirkel. - Eleven tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificera ord enligt form och innehåll. 	<p>K1, K2, K4, K5</p>	<p>Läsförståelse och förmåga att reflektera över texter</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan tolka och reflektera över texter. Eleven kan identifiera likheter och olikheter i texter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan tolka texter. Eleven kan identifiera typiska drag i beskrivande och berättande texter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning tolka texter. Eleven kan identifiera några typiska drag i beskrivande och berättande texter.</p>

				För vitsordet 5: Eleven kan med handledning identifiera typiska drag i beskrivande och berättande texter.
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven söker information i olika källor och skaffar sig kunskaper genom att läsa. - Eleven använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster samt känner till elementära informationssökningsmetoder. - Eleven bekantar sig med källkritik. 	K1, K4, K5	Färdighet i informations-sökning	<p>För vitsordet 9: Eleven kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet utgående från sin egen kunskapsnivå.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan plocka ut viktig fakta ur en faktatext. Eleven känner till olika informationssökningsmetoder. Eleven är bekant med begreppet källkritik.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan plocka ut viktig fakta ur en faktatext. Eleven känner till någon informationssökningsmetod.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan med stöd plocka ut viktig fakta ur en faktatext. Eleven känner till någon informationssökningsmetod.</p>

<p>M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barnlitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven läser och lyssnar till barnlitteratur enligt egen nivå och eget val. - Eleven bekantar sig med olika textgenrer. - Eleven övar sig att använda nya begrepp; berättare och miljö när den tolkar skönlitteratur och gör bokpresentation. - Eleven övar sig att förklara och jämföra innebörden i ord och begrepp. 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Kunskap om litteratur och texter för barn och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan mångsidigt dela med sig av sina läsupplevelser muntligt, skriftligt och digitalt/multimodalt. Eleven kan nämna olika textgenrer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser muntligt, skriftligt och digitalt/multimodalt. Eleven känner till olika textgenrer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan dela med sig av sina läsupplevelser antingen muntligt, skriftligt eller digitalt/multimodalt.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning dela med sig av sina läsupplevelser antingen muntligt, skriftligt eller digitalt/multimodalt.</p>
--	---	-------------------	--	--

Mål för undervisning Att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. - Eleven reflekterar över sitt skrivande. 	<p>K1, K2, K4, K7</p>	<p>Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan självständigt uttrycka tankar och erfarenheter samt redogöra för fakta på ett utförligt sätt. Eleven kan reflektera över sitt skrivande.</p> <p>För goda kunskaper/vitsordet 8: Eleven kan självständigt uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt. Eleven kan reflektera över sitt skrivande.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan uttrycka sina tankar och erfarenheter skriftligt.</p>

				<p>Eleven kan med handledning reflektera över sitt skrivande.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan uttrycka tankar och erfarenheter skriftligt. Eleven kan med stöd granska sina texter.</p>
<p>M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande och enkla instruerande texter, även i multimediala lärmiljöer</p>	<p>- Eleven undersöker språkliga drag och textupbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckesindelning i berättande och beskrivande texter. - Eleven övar sig att skriva enkla instruerande texter.</p>	<p>K1, K4, K5, K7</p>	<p>Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven ser skillnader mellan olika typer texter. Eleven använder rubrik och styckesindelning i berättande och beskrivande texter. Eleven kan skriva enkla instruerande texter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven känner till olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik och styckesindelning i berättande och beskrivande texter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner till olika typer av texter. Eleven kan med handledning använda rubrik och styckesindelning i berättande och beskrivande texter.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven känner till olika typer av texter. Eleven kan använda rubrik i berättande och beskrivande texter.</p>

<p>M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva digitalt. - Eleven medvetandegörs om språkets uppbyggnad genom laborationer. - Eleven undersöker tillsammans språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler (ljudstridiga ord, t.ex. o-å, e-ä, sj-ljud), skiljetecken och böjningsformer (tempus och komparation). - Eleven bekantar sig med huvudsatser och bisatser. - Eleven övar rättsskrivning. - Eleven lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. - Eleven jämför språkliga element i svenska språket med andra språk som är bekanta för eleven. 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Skrivfärdighet och grundläggande strukturerna för skriftspråket</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven känner till skillnaden mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och kan tillämpa dem i ett sammanhang. Eleven kan använda grundläggande rättskrivningsregler. Eleven kan skriva med läslig handstil. Eleven kan producera texter digitalt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven känner till skillnaden mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. Eleven kan använda grundläggande rättskrivningsregler. Eleven kan skriva med läslig handstil. Eleven kan producera texter digitalt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner till skillnaden mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. Eleven kan använda några grundläggande rättskrivningsregler. Eleven kan skriva med läslig handstil. Eleven kan producera texter digitalt.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven märker skillnaden mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. Eleven kan använda någon grundläggande rättskrivningsregel. Eleven kan producera texter digitalt.</p>
---	--	-------------------	--	--

<p>M12 handleda eleven i att känna till textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter och känna till etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet</p>	<p>- Eleven övar sig att stegvis producera texter. - Eleven anger sina källor samt bekantar sig med sekretess och normerna för upphovsrätt på internet.</p>	<p>K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att producera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven tillämpar nätetiketten. Eleven kan ange sina källor och är bekant med textproduktionsprocesser.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven känner till nätetiketten. Eleven kan ange sina källor och är bekant med textproduktionsprocesser.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner till nätetiketten. Eleven kan med stöd ange för sina källor och är bekant med andra textproduktionsprocesser.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven känner till nätetiketten. Eleven kan med stöd stegvis producera en text.</p>
<p>Mål för undervisning Att förstå språk, litteratur och kultur</p>	<p>Centralt innehåll</p>	<p>Kompetens</p>	<p>Föremål för bedömningen</p>	<p>Kunskapskrav</p>

<p>M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven undersöker språkets variation med handledning. - Eleven funderar över olika betydelser i ord och texter. - Eleven bekantar sig med ordspråk och talesätt. - Eleven blir medveten om sin språkliga kompetens. 	<p>K1, K2, K4</p>	<p>Språklig medvetenhet</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan använda ett varierande och ändamålsenligt språk.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan använda ett varierande språk.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning använda ett varierande språk.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven är medveten om språkliga variationer och kan ge enkla synonymer och motsatser.</p>
<p>M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven diskuterar teman och frågor som litteraturläsningen väcker. - Eleven uppmuntras till att aktivt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa på fritiden. 	<p>K2, K4, K5</p>	<p>Litteraturkunskap</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan mångsidigt diskutera och reflektera över teman och frågor som läsupplevelserna väcker.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan diskutera och reflektera över teman och frågor som läsupplevelserna väcker.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan diskutera teman och svara på frågor om läsupplevelserna</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan med stöd svara på frågor om läsupplevelserna.</p>
<p>M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven läser inhemska och nordiska barnlitteratur inom några olika genrer. - Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. 	<p>K2, K4, K7</p>	<p>Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan nämna några finländska och nordiska författare samt kort berätta om dem. Eleven kan reflektera över egen språklig och kulturell identitet.</p>

<p>de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud</p>			<p>språklig och kulturell identitet</p>	<p>För vitsordet 8: Eleven kan nämna finländska och nordiska författare. Eleven kan reflektera över egen språklig och kulturell identitet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner till någon finländsk och nordisk författare. Eleven är medveten om egen språklig och kulturell identitet.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven har bekantat sig med finländska och nordiska författare. Eleven är medveten om egen språklig och kulturell identitet.</p>
--	--	--	---	---

Modersmål och litteratur, årskurs 5

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>Att kommunicera</p> <p>M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer</p>	<p>- Eleven övar sig att ta emot och ge konstruktiv respons.</p> <p>- Eleven övar sig att delta som kommunikatör i olika kommunikationsmiljöer (debatt, samtal, argumentation, föredrag, diskussion, åhörare).</p>	<p>K1, K2, K7</p>	<p>Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan agera i välbekanta kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter samt ge några motiveringar till dem.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan agera i välbekanta kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sina åsikter och tankar.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan agera i välbekanta kommunikationssituationer. Eleven kan under handledning uttrycka sina tankar.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan agera i välbekanta och informella kommunikationssituationer. Eleven kan med stöd uttrycka sina tankar genom att svara på frågor.</p>
<p>M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp</p>	<p>- Eleven övar sig i att kommunicera med respekt för andra.</p>	<p>K1, K2, K3, K7</p>	<p>Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan anpassa sig enligt situationen och dra nytta av sina språkliga uttrycksätt i sin kommunikation. Eleven kan visa respekt till de andra deltagarna.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beakta andra i en kommunikationssituation i grupp. Eleven kan uttrycka sina åsikter och visa hänsyn.</p>

				<p>För vitsordet 7: Eleven kan beakta andra och delta i kommunikationssituationer i grupp.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan med stöd delta och beakta andra i en kommunikationssituation i grupp.</p>
<p>M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar sig i att aktivt lyssna på andra samt att uttrycka och motivera sina åsikter och tankar. - Eleven övar sig på att använda sina retoriska verktyg t.ex. att vara trovärdig. - Eleven bearbetar litteratur och aktuella teman via drama. - Eleven övar sig i att använda drama som kommunikationsverktyg. 	<p>K1, K2, K4, K7</p>	<p>Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan hålla ett kort förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig verbalt och icke-verbalt när hen framträder. Eleven kan ta emot respons och ge kortfattad respons på sin egen och andras kommunikation. Eleven kan identifiera några styrkor eller utvecklingsområden.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan hålla ett kort förberett anförande kring ett för hen bekant ämne. Eleven uttrycker sig i någon mån både verbalt och icke-verbalt när hen framträder. Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde. Eleven kan ta emot respons och även ge kortfattad respons.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan hålla ett kort och enkelt anförande kring ett för hen bekant ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt. Eleven kan reflektera över sin kommunikation.</p>

				För vitsordet 5: Eleven kan hålla ett kort förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig. Eleven kan ta emot respons på sin egen kommunikation.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala		K1, K2, K3, K4	Elevens utveckling i sina kommunikationsfärdigheter	<p>För vitsordet 9: Eleven kan ta emot respons och ge kortfattad respons på sin egen och andras kommunikation. Eleven kan identifiera några styrkor eller utvecklingsområden.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde. Eleven kan ta emot respons och även ge kortfattad respons.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan reflektera över sin kommunikation.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan ta emot respons på sin egen kommunikation.</p>

Mål för undervisning Att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
---	-------------------	-----------	-------------------------	--------------

<p>M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar sig att läsa flytande olika slag av texter, så att läsförståelsen bibehålls. - Eleven görs medveten om sin egen läsfärdighet och utvecklandet av den. 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven läser olika åldersenliga texter flytande och använder ändamålsenliga grundläggande lässtrategier.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven läser olika slag av texter flytande och använder sig av grundläggande lässtrategier.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven läser olika slag av texter och använder sig av grundläggande lässtrategier.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven läser olika slag av texter och använder sig av någon lässtrategi.</p>
<p>M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven lär sig att bearbeta och analysera olika slag av texter. - Eleven komprimerar textinnehåll och återge centralt innehåll med egna ord. - Eleven övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt samt olika begrepp. - Eleven bekantar sig med de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande och instruerande texter, tex läsecirkel. - Eleven tolkar och laborerar med texter och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser: substantiv, adjektiv, verb och pronomen). 	<p>K1, K2, K4, K5</p>	<p>Läsförståelse och förmåga att tolka text</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan med ett beskrivande språk sammanfatta, bearbeta samt återge innehållet i olika texter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan sammanfatta, bearbeta samt återge centralt innehåll i olika texter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan kortfattat sammanfatta, bearbeta samt återge centralt innehåll i olika texter.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning sammanfatta centralt innehåll i olika texter.</p>

<p>M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven söker information i olika källor och skaffar sig kunskaper genom att läsa. - Eleven använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster. - Eleven övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet. - Eleven gör källhänvisningar 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Färdighet i informations-sökning och källkritik</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven använder mångsidigt medier och textmiljöer. Eleven kan bedöma källors tillförlitlighet utifrån sin egen kunskapsnivå.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning. Eleven kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet utifrån sin egen kunskapsnivå.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven använder olika strategier vid informationssökning och är medveten om olika källors tillförlitlighet</p> <p>För vitsordet 5: Eleven använder några olika strategier vid informationssökning.</p>
---	---	-------------------	--	--

<p>M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven utvärderar sin läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom texter hen läser. - Eleven läser och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som hen själv är med och väljer. - Eleven benämner och bekantar sig med olika textgenrer. - Eleven övar sig att använda nya begrepp; berättare, motiv och tematik när den tolkar skönlitteratur och gör bokpresentationer. - Eleven handleds i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läs-upplevelser</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven känner till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter. Eleven kan dela med sig av sina läserfarenheter även i multimediala miljöer. Eleven känner till ändamålsenliga begrepp som intrig, person, berättare och person.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven känner till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter. Eleven kan dela med sig av sina läserfarenheter även i multimediala miljöer.</p>
---	--	-------------------	--	---

				<p>För vitsordet 7: Eleven känner till barn- och ungdomslitteratur. Eleven kan dela med sig av sina läserfarenheter.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven känner i någon mån till barn -och ungdomslitteratur. Eleven kan med stöd dela med sig av sina läserfarenheter.</p>
--	--	--	--	--

Mål för undervisning Att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. - Eleven reflekterar över sitt skrivande och syftet med texten. 	K1, K2, K4, K7	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	<p>För vitsordet 9: Eleven uttrycker på ett utförligt sätt sina erfarenheter och tankar med hjälp av olika typer av texter. Eleven kan reflektera över sina texter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven uttrycker i sina texter på ett varierande sätt sina erfarenheter och tankar med hjälp.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan i sina texter med handledning uttrycka sina erfarenheter och tankar.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan med stöd uttrycka sina erfarenheter och tankar skriftligt.</p>

<p>M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckesindelning i berättande och beskrivande texter. - Eleven övar sig att skriva enkla instruerande och argumenterande texter. 	<p>K1, K4, K5, K7</p>	<p>Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan producera olika typer av texter med en god struktur. Eleven behärskar styckesindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan producera olika typer av texter med en god struktur. Eleven behärskar styckesindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval med handledning.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan producera olika typer av texter med en struktur. Eleven behärskar styckesindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval med stöd.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan producera olika typer av texter. Eleven behärskar rubriksättning.</p>
<p>M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. - Eleven medvetandegörs om språkets uppbyggnad genom laborationer. - Eleven undersöker tillsammans språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och böjningsformer. - Eleven undersöker huvudsatser och bisatser. - Eleven lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt. 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om meningsbyggnad</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan redigera sin egen text enligt feedback. Eleven ska skriva flytande och tydligt för hand och ha den digitala kompetens som skolarbetet kräver. Eleven skriver korrekta meningar. Eleven använder grundläggande rättstavningsregler.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven skall skriva flytande och läsligt för hand och ha den digitala kompetens som skolarbetet kräver. Eleven kan skriva korrekta meningar.</p>

				<p>Eleven känner till grundläggande rättstavningsregler.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven skriver oftast flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver. Eleven kan skriva korrekta meningar. Eleven känner till några rättstavningsregler.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven har den digitala kompetens som skolarbetet kräver. Eleven kan skriva korrekta meningar.</p>
--	--	--	--	---

<p>M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering (processskrivning). - Eleven anger sina källor. - Eleven rör sig säkert på internet och känner till normerna för upphovsrätt. 	<p>K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan producera texter både individuellt och tillsammans med andra samt kan ge och ta emot respons. Eleven tillämpa principerna om hur man rör sig säkert på internet. Eleven kan ange källor.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra samt kan ge och ta emot respons. Eleven känner till principerna om hur man rör sig säkert på internet. Eleven kan ange källor.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan oftast producera texter stegvis individuellt och kan ge och ta emot respons. Eleven känner till de flesta principerna om hur man rör sig säkert på internet. Eleven kan ange källor med handledning.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan med stöd producera texter stegvis. Eleven kan med stöd ange källor. Eleven känner till någon princip om hur man rör sig säkert på internet.</p>
--	--	---------------------------	---	---

<p>Mål för undervisning Att förstå språk, litteratur och kultur</p>	<p>Centralt innehåll</p>	<p>Kompe- tens</p>	<p>Föremål för bedömningen</p>	<p>Kunskapskrav</p>
--	--------------------------	------------------------	------------------------------------	---------------------

<p>M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. - Eleven reflekterar över sin språkliga kompetens. 	<p>K1, K2, K4</p>	<p>Förmåga att behärska språkliga begrepp</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser om språket i texten.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan göra iakttagelser om språket i texten.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning göra iakttagelser om språket i texten.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan med stöd undersöka språkets variation enligt situation och textinnehåll.</p>
<p>M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven diskuterar, tolkar, reflekterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker. - Eleven uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. - Eleven bekantar sig med fantasy 	<p>K2, K4, K5, K7</p>	<p>Litteraturkunskap</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven läser texter från olika genrer och delar med sig av sina läsupplevelser.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om samt delar med sig av sina läsupplevelser.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och kan med handledning dela med sig om sina läsupplevelser.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven läser någon barn- och ungdomsbok man har kommit överens om.</p>

<p>M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i drama av olika slag</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven läser inhemsk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom några olika genrer. - Eleven möter moderna kulturformer som berör barnens värld. - Eleven reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag - Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och muséer utnyttjas i undervisningen. - Eleven undersöker sin språkliga och kulturella identitet 	<p>K2, K4, K7</p>	<p>Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven har kunskap om egen kultur och andra kulturer samt kan göra några jämförelser mellan dessa. Eleven kan reflektera över sin egen språkliga och kulturella identitet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven har kunskap om egen kultur och några andra kulturer. Eleven kan reflektera över sin egen språkliga och kulturella identitet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven har kunskap om egen kultur och känner till andra kulturer. Eleven är medveten om sin språkliga och kulturella identitet. Eleven kan med handledning reflektera över sin egen språkliga och kulturella identitet.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven har bekantat sig med sin kultur och andra kulturer. Eleven är medveten om sin egen språkliga och kulturella identitet.</p>
--	--	-------------------	---	--

Modersmål och litteratur, årskurs 6

Mål för undervisning Att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikations-situationer	Eleven stärker sin förmåga att agera i olika kommunikations-situationer och stärker sin förmåga att uttrycka sin åsikt.	- Eleven övar sig att i olika kommunikations-situationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta emot och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikations-miljöer.	K1, K2, K7	Förmåga att agera i kommunikations-situationer	<p>För vitsordet 9: Eleven kan agera konstruktivt i många olika kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett för situationen lämpligt sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan agera i vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter samt ge några motiveringar till dem.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan agera i vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan under handledning uttrycka sina tankar och åsikter.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan agera i bekanta och informella kommunikationssituationer. Eleven kan uttrycka sina tankar genom att svara på frågor.</p>

<p>M2 handleda eleven att i sin kommunikation lägga märke till de egna språkvalens betydelse och ta hänsyn till mottagarens behov vid kommunikation i grupp</p>	<p>Eleven lär sig iaktta hur egna språkliga och kommunikativa val inverkar i grupp-kommunikations-situationer och ta hänsyn till andra gruppmedlemmar.</p>	<p>- Eleven observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra.</p>	<p>K1, K2, K3, K7</p>	<p>Förmåga till grupp-kommunikation</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan anpassa sina språkliga och kommunikativa uttryckssätt på ett för situationen ändamålsenligt sätt. Eleven kan agera konstruktivt i grupp och ta hänsyn till andras åsikter i diskussioner.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan, förutom att dra nytta av sina språkliga uttryckssätt, även använda sin röst, rikta sitt budskap och använda sin förmåga att ta kontakt i olika kommunikationssituationer i grupp. Eleven kan anpassa sin kommunikation enligt situationen och ta hänsyn till de andra deltagarna.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda olika språkliga uttryckssätt när hen deltar i gruppdiskussioner. Eleven kan i någon mån anpassa sin kommunikation på ett för situationen lämpligt sätt.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan lyssna på andra och delta i diskussioner på ett sakligt sätt.</p>
<p>M3 handleda eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama</p>	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig mångsidigt och kreativt i kommunikations-situationer och framträdanden.</p>	<p>- Eleven övar sig att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och samt drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman.</p>	<p>K1, K2, K4, K7</p>	<p>Förmåga att framträda</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan hålla ett förberett anförande. Eleven kan på ett mångsidigt sätt uttrycka sig verbalt och icke-verbalt när hen framträder.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan hålla ett kort förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig verbalt och icke-verbalt när hen framträder.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan hålla ett kort förberett anförande kring ett för hen bekant ämne.</p>

		- Eleven får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.			<p>Eleven uttrycker sig i någon mån både verbalt och icke-verbalt när hen framträder.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan hålla ett kort och enkelt anförande kring ett för hen bekant och konkret ämne med hjälp av stödfrågor. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.</p>
M4 sporra eleven att på ett positivt sätt stärka de egna kommunikativa färdigheterna samt viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikations-situationer, även multimediala	Eleven lär sig iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden.		K1, K2, K3, K4	Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter	<p>För vitsordet 9: Eleven kan utvärdera egna kommunikationsfärdigheter. Eleven kan ta till sig och dra nytta av respons samt ge mångsidig respons.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva styrkor och utvecklingsområden i sin egen kommunikation. Eleven kan ta emot och ge knapphändig respons.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor eller utvecklingsområden.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan identifiera någon av sina kommunikativa styrkor eller utvecklingsområden.</p>

Mål för undervisning Att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande</p>	<p>Eleven utvecklar sin läsförmåga och lär sig att använda läsförståelsestrategier samt att observera och utvärdera sin egen läsning.</p>	<p>- Eleven lär sig att tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. - Eleven övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. - Eleven observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet.</p>	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Förmåga att utveckla sin läsfärdighet</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan flytande läsa olika slag av texter som är lämpliga för hans ålder. Eleven kan använda grundläggande läsförståelsestrategier på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan flytande läsa texter som är lämpliga för hans ålder. Eleven kan använda de vanligaste grundläggande läsförståelsestrategierna. Eleven kan iaktta och utvärdera sig själv som läsare</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan rätt flytande läsa texter som är språkligt och strukturmässigt enkla. Eleven kan använda någon enkel grundläggande läsförståelsestrategi. Eleven kan iaktta sin egen läsning och beskriva sig själv som läsare.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan långsamt läsa texter som är språkligt och strukturmässigt enkla. Eleven kan under handledning använda någon enkel läsförståelsestrategi. Eleven kan nämna något område där hen kan utvecklas som läsare.</p>

<p>M6 stödja eleven i att utveckla sin färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av många olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet</p>	<p>Eleven utvecklar sin färdighet att redogöra för, utvärdera och tolka texter av många olika slag och breddar sitt ord- och begreppsförråd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slags texter. - Eleven komprimerar textinnehåll och återger centralt innehåll med egna ord. - Eleven övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk, talesätt och olika begrepp. - Eleven lär sig att identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter, tex läsecirkel. - Eleven tolkar och laborerar med texter och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser: substantiv, adjektiv, verb och pronomen, räkneord och prepositioner). 	<p>K1, K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att redogöra för och förstå text</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan göra iakttagelser kring textens strukturer och deras betydelse och reflektera över textens syften.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan under handledning göra iakttagelser kring textens strukturer och deras betydelse och reflektera över textens syften. Eleven kan härleda betydelsen av nya ord och begrepp. Eleven kan under handledning beskriva de centrala språkliga, visuella och textuella dragen i vanliga typer av berättande, beskrivande, instruerande och ställningstagande texter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan urskilja textens huvuddrag och under handledning nämna något syfte med texten. Eleven kan under handledning härleda betydelsen av nya ord och begrepp. Eleven kan under handledning göra iakttagelser kring några språkliga och visuella särdrag för berättande, beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan med hjälp av stödfrågor återge något av innehållet i en text. Eleven kan identifiera ord och begrepp som är nya för hen i texter. Eleven kan under handledning identifiera några typiska drag för enkla textgenrer.</p>
--	--	--	-----------------------	---	--

<p>M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet</p>	<p>Eleven lär sig att söka information, använda mångsidiga informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven söker information i olika källor och skaffar sig kunskaper genom att läsa. - Eleven använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster. - Eleven bekantar sig med källkritik. - Eleven övar sig att göra källhänvisningar. 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Färdighet i informations-sökning och källkritik</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan på ett mångsidigt sätt använda olika källor.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan använda olika källor och söka information i dem. Eleven kan nämna några typiska drag för tillförlitliga källor.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda olika textmiljöer som källa och under handledning söka information i dem. Eleven kan under handledning göra iakttagelser om källornas tillförlitlighet.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning plocka ut enskild information ur givna källor.</p>
<p>M8 sporra eleven att utveckla sin litteraturkunskap och sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur, medie- och andra texter samt ge möjlighet till positiva läserfarenheter, släcka kunskapsörst samt möjliggöra läsoplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer</p>	<p>Eleven utvecklar sin litteraturkunskap och sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur, medie- och andra texter samt lär sig att dela med sig av sina läsoplevelser även i multimediala miljöer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven utvärderar sin läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom texter de läser. - Eleven läser och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som eleven själv är med och väljer. - Eleven benämner och bekantar sig med olika textgenrer. - Eleven övar sig att använda nya begrepp; berättare, motiv och tematik när den tolkar skönlitteratur och gör bokpresentationer. 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsoplevelser</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan redogöra för fiktiva texter med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan mångsidigt beskriva sina läs-, lyssnar- och tittarupplevelser och reflektera över dem.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan redogöra för fiktiva texter genom att använda begreppen intrig, person, berättare, plats och tid. Eleven kan beskriva sina läs-, lyssnar- och tittarupplevelser.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva dragen i fiktiva texter med hjälp av begreppen intrig och person.</p>

		- Eleven handleds i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp.			<p>Eleven kan ytligt beskriva sina läs-, lyssnar- och tittarupplevelser.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning återge intrigen i en enkel fiktiv text.</p> <p>Eleven kan med hjälp av stödfrågor berätta om sina läs-, lyssnar- och tittarupplevelser.</p>
--	--	---	--	--	---

Mål för undervisning Att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	Eleven lär sig uttrycka sina upplevelser, tankar och åsikter och stärker en positiv bild av sig själv som textproducent.	<p>- Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar, iakttagelser och från andras texter.</p> <p>- Eleven reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val som görs.</p>	K1, K2, K4, K7	Förmåga att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter samt utveckla färdigheter som textproducent	<p>För vitsordet 9: Eleven kan mångsidigt och smidigt producera texter där hen uttrycker sina upplevelser, tankar och åsikter. Eleven kan på ett realistiskt sätt utvärdera sig själv som textproducent.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan producera texter som förmedlar hens upplevelser, tankar och åsikter. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning producera texter, där hen uttrycker sina upplevelser, tankar och åsikter på ett begripligt sätt. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna någon styrka och något utvecklingsområde.</p>

					<p>För vitsordet 5: Eleven kan med hjälp av modeller eller stödfrågor producera texter där hen uttrycker sina tankar, upplevelser eller åsikter.</p> <p>Eleven kan under handledning nämna något enskilt utvecklingsområde som textproducent.</p>
<p>M10 uppmuntra och handleda eleven att verbalisera sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter, även i multimediala miljöer</p>	<p>Eleven lär sig producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter, även i multimediala miljöer.</p>	<p>- Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckesindelning i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter som den själv producerar.</p> <p>- Eleven undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse.</p>	<p>K1, K4, K5, K7</p>	<p>Förmåga att behärska textgenrer</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan använda ändamålsenliga uttryckssätt som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan under handledning använda uttryckssätt som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och enkla ställningstagande texter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning producera berättande, beskrivande, instruerande texter samt använda några uttryckssätt som är typiska för dem.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan med hjälp av modeller eller stödfrågor producera enkla berättande texter om ett för hen bekant ämne.</p>

<p>M11 handleda eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärker färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. - Eleven utvecklar sin medvetenhet om språkets uppbyggnad genom övningar i språkanalys av de texter som han/hon själv skriver. - Eleven undersöker tillsammans språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och böjningsformer. - Eleven lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttrycksätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat, objekt, predikatsfyllnad) i en sats och att använda denna kunskap då han/hon producerar texter. - Eleven jämför språkliga element i svenska språket med andra språk som är bekanta för eleven. 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Förmåga att utveckla skrivfärdigheten och behärska skriftspråket</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan skriva smidigt och tydligt för hand samt producera text med hjälp av digitala verktyg. Eleven kan rubricera och dela in sin text i stycken på ett ändamålsenligt sätt samt behärskar standardspråkets skriftspråksnormer</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan skriva texter smidigt för hand och med hjälp av digitala verktyg. Eleven kan under handledning rubricera och dela in sin text i stycken samt behärskar det centrala av standardspråkets skriftspråksnormer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan skriva texter relativt smidigt både för hand och med hjälp av digitala verktyg. Eleven kan under handledning rubricera sin text samt formulera meningar och använda några olika satsstrukturer samt följa några av standardspråkets skriftspråksnormer.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan skriva korta begripliga och sammanhängande texter för hand och med hjälp av digitala verktyg. Eleven kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt slumpmässigt använda skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egennamn. Uttrycksättet har tydliga talspråkliga drag.</p>
---	---	---	-------------------	---	---

<p>M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att producera text tillsammans, ta emot och ge konstruktiv respons, vägleda eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer</p>	<p>Eleven utvecklar sina textproduktionsprocesser och sin förmåga att producera text tillsammans, utvärdera sina egna och andras texter och ta emot respons på sina egna texter samt är sig att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering (processskrivning). - Eleven övar sig att ge och ta emot respons både individuellt och tillsammans med andra. - Eleven anger sina källor samt känner till sekretess och normerna för upphovsrätt på internet. 	<p>K2, K4, K5, K6</p>	<p>Förmåga att behärska textproduktionsprocessen och att kommunicera på ett etiskt sätt</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan redigera struktur och språk i sin text. Eleven kan utvärdera sina egna texter och ta emot respons samt ge konstruktiv respons på andras texter. Eleven kan använda källor på ett ändamålsenligt sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan under handledning redigera sin text på basis av respons. Eleven kan utvärdera sina egna texter och ge och ta emot respons på texter. Eleven kan under handledning använda källor. Eleven följer upphovsrättsliga normer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning planera och producera text individuellt och i grupp. Eleven kan under handledning göra iakttagelser om sin egen text. Hen kan ge knapphändig respons på andras texter. Eleven kan mekaniskt använda källor. Eleven kan under handledning följa upphovsrättsliga normer.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan planera och producera text med hjälp av modeller eller stödfrågor. Eleven kan göra några ytliga iakttagelser om sin egen text.</p>
--	---	--	-----------------------	---	---

Mål för undervisning Att förstå språk, litteratur och kultur	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M13 handleda eleven att stärka sin språkliga medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka och observera språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer och hjälpa eleven att förstå betydelsen av språkliga val</p>	<p>Eleven lär sig att stärka sin språkliga medvetenhet, undersöka och observera språket och dess olika varianter samt använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer samt lär sig förstå betydelsen av språkliga val.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. - Eleven undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. - Eleven använder sin språkliga kompetens. 	<p>K1, K2, K4</p>	<p>Utveckla förmågan att observera språk</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan mångsidigt reflektera kring följderna av språkliga val i förhållande till situationen och syftet med den. Eleven kan med hjälp av lämpliga begrepp mångsidigt beskriva språkliga och textuella drag och strukturer som producerats i olika situationer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan göra iakttagelser kring följderna av språkliga val i olika situationer. Eleven kan med hjälp av lämpliga begrepp beskriva drag och strukturer i språk och text som producerats i olika situationer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan göra iakttagelser om olika språkliga situationer. Eleven kan nämna flera drag och strukturer i språk och text.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan göra slumpmässiga iakttagelser om några språkliga situationer. Eleven kan nämna några drag och strukturer i språk och text.</p>

<p>M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek</p>	<p>Eleven vidgar sin textvärld och läser litteratur som är riktad till barn och unga samt lär sig att använda bibliotek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven diskuterar, tolkar, reflekterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker. - Eleven bekantar sig med klassiker inom världslitteraturen. - Eleven uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. 	<p>K2, K4, K5, K7</p>	<p>Litteraturkunskap och en vidgad textvärld</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan välja texter att läsa som är nya för hen. Eleven kan använda bibliotekstjänster mångsidigt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven har läst de skönlitterära och facklitterära verk man kommit överens om. Eleven kan välja olika texter att läsa som är lämpliga för hens ålder. Eleven kan använda bibliotekstjänster självständigt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven har läst en del av de skönlitterära eller facklitterära verk man kommit överens om. Eleven håller sig till välbekanta textgenrer. Eleven kan använda bibliotekstjänster under handledning.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven har läst något kort skönlitterärt verk och faktabok som är lämplig för hens ålder.</p>
--	--	---	-----------------------	--	---

<p>M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner</p>	<p>Eleven utvecklar sin(a) språklig(a) och kulturella identitet(er) och lär sig att värdesätta olika kulturer och språk samt lär sig att använda medier och kulturutbud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven läser finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer. - Eleven bekantar sig med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. - Eleven möter moderna kulturformer som berör barnens värld. - Eleven reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag - Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och muséer utnyttjas i undervisningen. - Eleven planerar och medverkar i egna framträdanden. 	<p>K2, K4, K6, K7</p>	<p>Att utveckla språklig och kulturell medvetenhet</p>	<p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera kring likheter och skillnader i språk och kultur. Eleven kan jämföra likheter och skillnader i de nordiska grannspråken. Eleven kan reflektera över medie- och kulturutbudets betydelse mer omfattande än enbart utgående från sin egen erfarenhet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan under handledning jämföra likheter och skillnader i språk och kultur. Eleven kan identifiera språk som talas i de nordiska länderna. Eleven kan beskriva mediernas och kulturens roll i den egna vardagen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan nämna flera likheter och skillnader i språk och kultur. Eleven kan nämna flera språk som talas i de nordiska länderna och hör skillnaden mellan några av dem. Eleven kan beskriva medie- och kulturutbud som intresserar hen själv.</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning nämna några likheter och skillnader i språk och kultur. Eleven kan nämna några språk som talas i de nordiska länderna. Eleven kan berätta om sin egen användning av medier och kulturtjänster.</p>
--	--	--	-----------------------	--	--

Svenska som andra språk-lärokurs, årskurs 3–6

Mål för undervisningen Att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	Eleven lär sig att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen.	<p>Eleverna övar tillsammans att berätta, uttrycka och beskriva åsikter utgående från olika ämnesområden och texter. Eleverna handleds att uttrycka sig mångsidigt och att utnyttja drama som ett arbetssätt.</p> <p>Eleverna undersöker och använder språket som en del av den dagliga verksamheten med fokus på</p>	K2, K7	Kommunikativa färdigheter och uttrycksförmåga	<p>För vitsord 5: Eleven deltar i kommunikationssituationer oftast genom att lyssna.</p> <p>För vitsord 7: Eleven ger uttryck för sina åsikter genom att svara på frågor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar i olika kommunikationssituationer. Eleven uttrycker sina tankar och åsikter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar genom att ta initiativ i olika kommunikationssituationer, uttrycker sina åsikter och motiverar dem.</p>
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation och annan muntlig kommunikation	Eleven lär sig att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation och annan muntlig kommunikation.	<p>situationsbundna fraser och uttryck, tidsuttryck i berättelser, modalitet, jämförande beskrivningar samt indirekt anföring och hur man hänvisar till någon annans tal.</p> <p>Eleverna ges träning i att uttala, lyssna och lära sig av det hörda. Eleverna deltar i att planera och</p>	K2, K3, K7	Förmåga att agera i kommunikationssituationer och förstå muntliga texter.	<p>För vitsord 5: Eleven kan delta i en kommunikationssituation genom att lyssna och förstår tydligt visualiserat tal.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan själv agera muntligt i en kommunikationssituation. Eleven förstår varierande lärarens kommunikation och andra muntliga texter.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan på ett ändamålsenligt sätt delta i en</p>

		genomföra den egna klassens och skolans interaktiva och kulturella verksamhet.			<p>kommunikationssituation öga mot öga. Eleven förstår det merparten av lärarens kommunikation och annat som hen bör.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan på ett konstruktivt sätt delta i en kommunikationssituation öga mot öga. Eleven kan urskilja det viktigaste i lärarens kommunikation och annat som hen hör.</p>
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	Eleven lär sig att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och ickeverbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra.		K2, K7	<p>Förmåga att använda olika uttryckssätt i kommunikationssituationer</p> <p>För vitsord 5: Eleven kan uttrycka sig verbalt i olika vardagliga situationer. Eleven kan komplettera sin verbala kommunikation icke-verbalt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan delta i en diskussion kring ett ämne som står hen nära. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda olika verbala uttryckssätt och ta hänsyn till sin samtalspart. Eleven kan hålla ett förberett anförande om ett för hen bekant ämne.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan uttrycka sig på ett ändamålsenligt sätt genom att använda olika verbala uttryckssätt. Eleven kan hålla ett förberett och till innehållet mångsidigt anförande.</p>	

Mål för undervisningen Att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	Eleven lär sig att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra.	<p>Eleverna tränar att läsa skönlitteratur och olika fakta- och medietexter flytande samt att utnyttja för situationen och ändamålet lämpliga lässtrategier.</p> <p>Undervisningen ska främja kännedomen om olika textgenrer och litterära grundbegrepp.</p> <p>Eleverna lär sig att känna igen språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter.</p> <p>Eleverna övar sig att urskilja åsikter, värderingar och informationskällor i texter och att bedöma</p>	K1, K4	Förmåga att läsa flytande samt förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	<p>För vitsord 5: Eleven övar på att läsa flytande. Eleven kan identifiera de mest centrala textgenrererna.</p> <p>För vitsord 7: Eleven läser texter till största del flytande. Eleven kan identifiera en berättelse, facktext och en värderande text. Eleven övar på att använda sin kunskap om genretypiska drag i tolkningen av texter och när hen bedömer tillförlitligheten.</p> <p>För vitsord 8: Eleven läser olika textgenrer flytande. Eleven kan använda kunskap om genretypiska drag i tolkningen av texter och när hen bedömer tillförlitligheten.</p> <p>För vitsord 9: Eleven läser mångsidigt olika textgenrer. Eleven redogör för texter utgående från innehåll, struktur och språkliga drag samt bedömer tillförlitligheten i texten.</p>
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer.		K1, K4	Förmåga att tolka texter	För vitsord 5: Eleven kan läsa och förstå enkla och språkligt sett konkreta talade och skrivna texter. Eleven kan endast i liten grad utnyttja läs- och läs-förståelsestrategier.

		<p>informationens tillförlitlighet.</p> <p>Eleverna övar att uppfatta delarna i en mening (sats, förhållandet mellan huvudord och bestämning, satsdel) som stöd för läsförståelsen.</p> <p>Eleverna klassificerar ord utgående från betydelse och form. Eleverna reflekterar över hur ordböjning påverkar betydelsen och lär sig hur man böjer verb i olika tidsformer.</p>			<p>För vitsord 7: Eleven kan till största del förstå talade och skrivna texter och kan uppfatta texten som helhet. Eleven övar på olika läs- och läs-förståelsestrategier som främjar texttolkning.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan tolka talade och skrivna texter i olika situationer där språket används. Eleven kan i någon mån använda olika läs- och läs-förståelsestrategier som främjar texttolkning.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan självständigt göra iakttagelser och dra slutsatser om talade och skrivna texter. Eleven kan använda ändamålsenliga läs- och läs-förståelsestrategier.</p>
<p>M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga ord- och begreppsförrådet.</p>	<p>Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga ord- och begreppsförrådet.</p>	<p>Eleverna tränar att beskriva, jämföra och reflektera över betydelser och hierarkier hos ord, synonymer, språkliga bilder, talesätt och begrepp.</p> <p>Eleverna ges också träning i att ge akt på hur person och tid uttrycks i en text.</p>	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Förmåga att vidga ord- och begreppsförrådet vidgats samt att dra slutsatser om en texts betydelser</p>	<p>För vitsord 5: Eleven uppfattar texten som lösryckta delar. Eleven har ett begränsat ord- och begreppsförråd.</p> <p>För vitsord 7: Eleven uppfattar texten som en helhet. Eleven kan utnyttja texter för att vidga ord- och begreppsförrådet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven behärskar ett tillräckligt stort ord- och begreppsförråd för att dra slutsatser om det hen läst.</p>

		Ord- och begreppsförrådet vidgas.			För vitsord 9: Elevens ord- och begreppsförråd möjliggör en självständig och insiktsfull tolkning av texter.
--	--	-----------------------------------	--	--	--

Mål för undervisningen Att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både individuellt och i grupp	Eleven lär sig att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med hjälp av digitala verktyg, både individuellt och i grupp	<p>Eleverna tränar att skriva flytande, grunderna i att producera och behandla texter samt behärskning av språknormer.</p> <p>Eleverna tränar både individuellt och tillsammans med andra.</p> <p>Eleverna producerar för åldern lämpliga berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter och tränar samtidigt ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer.</p> <p>Eleverna bekantar sig med skrivprocessens faser och bearbetar texter utifrån respons.</p>	K1, K4, K5	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i produktionen av texter, förmåga att skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	<p>För vitsord 5: Eleven kan skriva texter som till sin struktur och språkligt och innehållsmässigt sett är begränsade och enkla.</p> <p>Elevens bristande kunskaper i att skriva för hand eller med hjälp av digitala verktyg kan bromsa textproduktionen.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan skriva texter som genremässigt sett kan identifieras som berättande, beskrivande och ställningstagande texter.</p> <p>Elevens kunskaper i att skriva för hand eller med hjälp av digitala verktyg kan i någon mån bromsa textproduktionen</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan skriva sammanhängande berättande, beskrivande och ställningstagande texter.</p>

					<p>Elevens kunskaper i att skriva för hand eller med hjälp av digitala verktyg är tillräckliga för textproduktion.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan självständigt skriva sammanhängande berättande, beskrivande och ställningstagande texter. Elevens kan smidigt skriva för hand eller med hjälp av digitala verktyg.</p>
<p>M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion</p>	<p>Eleven lär sig att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och i grupp samt att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion.</p>		K4, K5	<p>Förmåga att producera texter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan skriva om bekanta ämnen. Texten kan vara icke-koherent, relativt svårläst och ha ett begränsat ordförråd.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan skriva texter som är förståeliga trots grammatikaliska brister. Ordförrådet kan vara begränsat. Eleven kan i varierande grad följa skriftspråksnormer.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan skriva hela texter och fästa uppmärksamhet vid ordval. Grammatikaliskt sett kan strukturen vara vacklande. Eleven kan till största del följa skriftspråksnormer.</p>

					För vitsord 9: Eleven kan skriva mångsidiga texter både till innehåll och språk. Den grammatikaliska strukturen är i huvudsak korrekt. Eleven har en etablerad förmåga att följa skriftspråksnormer.
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	Eleven lär sig att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons.		K4, K5, K7	Förmåga att bedöma texter och att ge och ta emot respons	<p>För vitsord 5: Eleven kan ta emot respons på sina texter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan under handledning granska sina texter utgående från responsen. Eleven kan ge knapphändig respons åt andra.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan bedöma sina egna texter utgående från responsen. Eleven kan ge respons åt andra.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan bedöma och bearbeta sina texter utgående från responsen. Eleven kan ta emot och ge konstruktiv respons åt andra.</p>

Mål för undervisningen Att förstå språk, litteratur och kultur	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
--	---	----------	-----------	-------------------------	--------------

<p>M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk</p>	<p>Eleven lär sig att stärka sin språkliga medvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk.</p>	<p>Eleverna undersöker hur olika situationer och ämnen skapar variationer i språket genom att iaktta kommunikationssituationer i skolan och på fritiden samt hur variationer kommer till uttryck i olika typer av talade och skrivna texter.</p> <p>Eleverna reflekterar över betydelser hos ord, fraser och texter och bekantar sig samtidigt med olika sätt att klassificera dem.</p> <p>Eleverna bekantar sig med kännetecknen för svenskt tal- och skriftspråk.</p> <p>Eleverna lär sig centrala lagbundenheter i språket (ordklasser och satser, böjning av substantiv och verb, sammansättning och avledning) och olika sätt att skapa betydelser.</p> <p>Eleverna bekantar sig med skön- och faktalitteratur, filmer och medietexter riktade till barn och unga och stiftar samtidigt bekantskap med biblioteket som en resurs.</p> <p>Eleverna bekantar sig också med nya och gamla arter av olika kulturtraditioner som har anknytning till barnens och de ungas värld.</p>	<p>K2, K7</p>	<p>Förmåga att observera och jämföra olika drag i språk och språkbruk</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan identifiera att talat och skrivet språk är olika.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan identifiera skillnader mellan talat och skrivet språk.</p> <p>Eleven kan uppfatta några centrala språkliga strukturer och lagbundenheter.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan identifiera språkliga strukturer och lagbundenheter samt sätt att skapa betydelser.</p> <p>Eleven kan beskriva variationer i den språkliga situationen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan förstå språkliga strukturer och lagbundenheter samt hur de används. Eleven kan förstå betydelsen av språkliga val i kommunikationssituationer.</p>
--	---	--	---------------	---	--

<p>M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsoplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare</p>	<p>Eleven lär sig att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsoplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare.</p>		<p>K1, K2</p>	<p>Kännedom om litteratur och kultur</p>	<p>För vitsord 5: Eleven läser korta texter. Eleven deltar i litterära diskussioner genom att lyssna.</p> <p>För vitsord 7: Eleven läser barn och ungdomsböcker. Eleven berättar om det hen läst.</p> <p>För vitsord 8: Eleven läser barn och ungdomsböcker. Eleven diskuterar och skriver om sina läsoplevelser och om övrig barn- och ungdomskultur.</p> <p>För vitsord 9: Eleven läser mångsidigt barn- och ungdomsböcker. Eleven granskar det hen läst ur olika synvinklar.</p>
<p>M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven</p>	<p>Eleven lär sig att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen samt får stöd för att utveckla sin flerspråkiga och kulturella identitet och lär sig att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar.</p>		<p>K2, K7</p>	<p>Förmåga att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden och stärka den egna flerspråkiga</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna några drag i sin egen flerspråkighet och kulturella mångfald.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna några drag i näromgivningen som visar</p>

att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar				identiteten och språkrepertoaren	<p>på flerspråkighet och kulturell mångfald.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva sin egen och näromgivningens flerspråkighet och kulturella mångfald.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan beskriva betydelsen av flerspråkighet och kulturell mångfald. Eleven kan jämföra likheter och skillnader i olika språk och kulturer.</p>
--	--	--	--	----------------------------------	---

Mål för undervisningen Att använda språket som stöd för allt lärande	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	Eleven lär sig att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet.	Eleverna lär sig att dela upp läs-, skriv-, lyssnande- och talprocesser i mindre delar och att träna delfärdigheter samt olika skriv- och lyssnartekniker.	K1, K2, K7	Förmåga att ställa upp mål för lärandet	<p>För vitsord 5: Eleven kan göra iakttagelser om sitt sätt att lära sig språk och sitt lärande.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan under handledning ställa upp mål för sitt lärande.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan identifiera sina styrkor och utvecklingsområden när hen lär</p>

		<p>Eleverna tränar att känna igen och använda viktiga begrepp och uttryck i olika läroämnen.</p> <p>I undervisningen används digitala verktyg för att lära eleverna att söka information inom olika kunskapsområden och för att eleverna ska lära sig utvärdera sitt lärande i förhållande till målen för undervisningen.</p> <p>Eleverna vägleds att handla etiskt med respekt för upphovsrätt och integritet.</p> <p>I undervisningen stärks elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål som ett stöd för allt lärande.</p>			<p>sig språk och som språkanvändare samt ställa upp mål för sitt lärande.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ställa upp utmanande mål för sitt eget lärande och främja gemensamt lärande.</p>
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	Eleven lär sig att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen.		K4, K7	Förmåga att förstå språket i olika läroämnen	<p>För vitsord 5: Eleven kan behandla innehållet i olika läroämnen med ett vardagligt språk. Eleven kan förstå huvuddragen i olika läroämnestexter samt av vilka delar texter är uppbyggda.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan, i kommunikationssituationer med andra, förstå språket i olika läroämnen, utgående från sin ålder.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan självständigt förstå när hen läser texter från olika läroämnen. Eleven kan beskriva av vilka delar texter är uppbyggda.</p>
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och i grupp	Eleven lär sig att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och i grupp.		K1, K6, K7	Förmåga att bygga upp en text och söka information	<p>För vitsord 5: Eleven kan söka enskild information i givna källor. Eleven deltar i det gemensamma arbetet genom att lyssna. Eleven vet att all information inte är tillförlitlig information.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan söka information i bekanta eller givna källor, men använder informationen genom att upprepa den.</p>

				<p>Eleven deltar i det gemensamma arbetet. Eleven känner till tillförlitliga källor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda information utan att kopiera den. Eleven kan främja det gemensamma arbetet. Eleven kan göra iakttagelser om trovärdiga och icke-trovärdiga källor.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan, på basis av den information hen fått fram, självständigt producera en disponerad muntlig eller skriftlig text.</p> <p>Eleven kan under handledning välja ett för situationen och ämnet lämpligt sätt att hämta information.</p> <p>Eleven främjar ändamålsenligt det gemensamma arbetet.</p> <p>Eleven kan bedöma källornas tillförlitlighet.</p>
--	--	--	--	--

A-lärokurs i finska, årskurs 3–6

Finska, A-lärokurs, årskurs 3

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven bekantar sig med talad finska i klassen, skolan och omgivningen. Eleven bekantar sig med finska seder och traditioner.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva när hen kommer i kontakt med finska samt berätta om finska seder och traditioner.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleven funderar över sin egen språkliga och kulturella bakgrund.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven bekantar sig med skillnader i skrivningen i finska och svenska (t.ex. diftonger, dubbelteckning). Elevens intresse för finskan förstärks.	K1, K4	Språklig medvetenhet	Eleven är bekant med skillnader i skrivningen i finska och svenska.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleven lär sig hitta finskspråkigt material i omgivningen.	K4, K5	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven hittar finskspråkigt material.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven lär sig planera arbetet tillsammans. Eleven lär sig ge och ta emot respons.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter. Eleven deltar i utvärderingen av sina egna och andras arbeten.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt	Eleven lär sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang.	K5, K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att	Eleven kan ta i bruk nya ord och begrepp i sin kommunikation.

i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en			hitta väl fungerande studiemetoder	
---	--	--	------------------------------------	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven lär sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som t.ex. presentera omgivningen.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan presentera sin omgivning på finska. Eleven kan göra sig förstådd på finska, kan hälsa och be om hjälp.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven testar sina växande språkkunskaper med hjälp av t.ex. lek, sång och spel.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven använder språket för vardagliga syften, som t.ex. att hälsa och be om hjälp.	K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig ordförråd och strukturer (t.ex. nominativ, adessiv, inessiv, genitiv, verb, räkneord 0-20) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår korta texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven behärskar de vanligaste kasusformerna.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig ordförråd i samband med olika typer av texter. Eleven lär sig skriva korta meningar vid anslutning av de teman som behandlats. Eleven tränar uttal (t.ex. o, u).	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	Eleven kan skapa korta meddelanden på finska.

Finska, A-lärokurs, årskurs 4

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven bekantar sig med talad finska i klassen, skolan och omgivningen. Eleven diskuterar nationalspråk. Eleven bekantad sig med finska högtider och traditioner kring dem.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För vitsordet 5: Eleven kan ge ett exempel på traditioner i samband med högtider. För vitsordet 7: Eleven kan nämna traditioner i samband med högtider. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om traditioner i samband med högtider. För vitsordet 9: Eleven kan berätta om traditioner i samband med högtider. Eleven kan berätta vilka språk som används i hens närmiljö samt om finskans betydelse i hens närmiljö.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleven funderar över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Eleven tränar sig artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer. Eleven tränar bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Eleven bekantar sig med skillnader mellan skriftspråk och talspråk. Eleven jämför texter på olika språk (finska och modersmål).	K1, K4	Språklig medvetenhet	För vitsordet 5: Eleven kan nämna någon likhet och olikhet mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. För vitsordet 7: Eleven kan nämna likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan.

				<p>För vitsordet 8: Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan berätta om likheterna och olikheterna mellan finska och svenska eller andra språk hen kan.</p>
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	<p>Eleven bekantar sig med olika former av skriven finska. Eleven lär sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv.</p>	K4, K5	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge ett exempel på hur den kan hitta för hen finskspråkigt material.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge några exempel på hur den kan hitta för hen finskspråkigt material.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven känner till för hen intressant finskspråkigt material.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven känner till och kan ge exempel på finskspråkigt material som är intressant för hen.</p>

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	<p>Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven lär sig planera arbetet tillsammans med andra. Eleven lär sig ge och ta emot respons.</p>	K1, K7	Kännedom om målen för undervisning-en och om hur man arbetar som grupp	<p>För vitsordet 5: Eleven kan stundvis delta i gemensamma arbetsuppgifter och samarbeta.</p> <p>För vitsordet 7: Kan ge några exempel på mål för sina studier.</p>

				<p>Eleven kan oftast samarbeta och delta i gemensamma arbetsuppgifter.</p> <p>För vitsordet 8: Känner till mål för sina studier i finska. Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter och kan samarbeta.</p> <p>För vitsordet 9: Kan berätta om sina mål för studier i finska.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett mångsidigt sätt.</p>
<p>M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en</p>	<p>Eleven lär sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang. Eleven övar sig i studieteknik.</p>	K5, K6	<p>Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning i någon mån ta ansvar för sina studier i finska.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan i någon mån ta ansvar för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan använda några olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ta relativt stort ansvar för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan använda många olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan ta ansvar för sina studier i finska.</p>

				Eleven kan mångsidigt utnyttja olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.
--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven lär sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. fritid och tiden. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	För vitsordet 5: Eleven klarar sporadiskt av att med stöd utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer. För vitsordet 7: Eleven kan med stöd utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer. För vitsordet 8: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer. För vitsordet 9: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikations-situationer.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven övar sig i muntliga anföranden.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	För vitsordet 5: Eleven kan uttrycka sig på finska. För vitsordet 7: Eleven kan hålla ett kort muntligt anförande med handledning. För vitsordet 8: Eleven kan hålla ett kort muntligt anförande.

				För vitsordet 9: Eleven kan hålla ett tydligt muntligt anförande.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att uttrycka en åsikt.	K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>För vitsordet 5: Kan använda inövade artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka, be om hjälp).</p> <p>För vitsordet 7: Eleven klarar av korta rutinmässiga sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel sin åsikt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel sin åsikt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda flera artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt artigt framföra till exempel sin åsikt.</p>

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext.	K4	Förmåga att tolka texter	<p>För vitsordet 5: Förstår med handledning en begränsad del av innehållet i korta, enkla budskap.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven förstår korta texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal.</p>

				<p>Förstår med handledning det centrala innehållet i korta, enkla budskap.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal.</p> <p>Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap.</p> <p>Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven förstår längre texter som innehåller bekanta ord och uttryck.</p> <p>Förstår det centrala innehållet i enkla budskap.</p> <p>Klarar av enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p>
--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll.	Eleven lär sig ordförråd och strukturer (t.ex. stadväxling, presens, imperativ, räkneord, 0–1000, klocka) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter. Eleven bekantar sig med objektsregler i texten. Eleven tränar uttal och betoning av ord.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	<p>För vitsordet 5: Eleven behärskar en mycket begränsad mängd korta, inövade uttryck och det mest centrala ordförrådet.</p> <p>Eleven kan med handledning berätta och skriva några ord och uttryck.</p> <p>Uttalar några inövade uttryck begripligt.</p> <p>För vitsordet 7:</p>

			<p>Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och en del av grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Eleven kan med handledning berätta och skriva i nutid.</p> <p>Uttalar de flesta inövade uttryck begripligt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Eleven kan berätta och skriva i nutid.</p> <p>Uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven behärskar en mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Eleven kan berätta och skriva i nutid ett meddelande.</p> <p>Uttalar inövade uttryck begripligt.</p>
--	--	--	--

Finska, A-lärokurs, årskurs 5

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven bekantar sig med talad finska i klassen, skolan och omgivningen. Eleven inhämtar kunskap och diskuterar om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För vitsordet 5: Eleven kan nämna några språk som används i hens närmiljö och vilka nationalspråken i Finland är. För vitsordet 7: Eleven kan berätta vilka språk som används i hens närmiljö samt om finskans betydelse i hens närmiljö. För vitsordet 8: Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland. För vitsordet 9: Eleven kan beskriva varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleven funderar över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Eleven tränar sig i artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer. Eleven tränar bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att	Eleven bekantar sig med finska dialekter. Eleven jämför texter på olika språk (finska och modersmål).	K1, K4	Språklig medvetenhet	För vitsordet 5: Eleven kan nämna någon likhet och olikhet mellan finska och svenska eller andra språk hen kan.

utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet				<p>För vitsordet 7: Eleven kan nämna likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan berätta om likheterna och olikheterna mellan finska och svenska eller andra språk hen kan.</p>
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleven bekantar sig med olika former av skriven finska. Eleven lär sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv.	K4, K5	Förmåga att iakttä finska språket i omgivningen	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge ett exempel på hur den kan hitta för hen finskspråkigt material.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner till finskspråkigt material som är intressant för hen.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven känner till och kan ge exempel på finskspråkigt material som är intressant för hen.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan hitta och berätta om finskspråkiga material som är lämpliga och intressanta för hen själv.</p>

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
---	-------------------	-----------	-------------------------	--------------

<p>M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra</p>	<p>Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra. Eleven lär sig planera arbetet tillsammans. Eleven lär sig ge och ta emot respons, samt ta ansvar.</p>	<p>K1, K7</p>	<p>Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan nämna något enskilt mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan stundvis samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge några exempel på mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan samarbeta oftast och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven känner till målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan berätta om målen för sina studier i finska och berätta hur hen arbetar för att nå sina mål.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett mångsidigt sätt.</p>
<p>M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att</p>	<p>Eleven lär sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang.</p>	<p>K5, K6</p>	<p>Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning i någon mån ta ansvar för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan använda något sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk.</p>

lära sig språk som bäst passar var och en	Eleven övar sig i studieteknik. Eleven övar att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.			<p>För vitsordet 7: Eleven kan i någon mån ta ansvar för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan använda några olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ta relativt stort ansvar för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan använda många olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan ta stort ansvar för sina studier i finska. Eleven kan mångsidigt utnyttja olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p>
---	--	--	--	---

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven lär sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. fritidsintressen, yrken och om livet i finskspråkiga miljöer. Innehållet väljs med beaktande av	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	<p>För vitsordet 5: Eleven klarar sporadiskt av med stöd utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med stöd utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.</p>

	<p>elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet.</p>			<p>För vitsordet 8: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikations-situationer.</p>
<p>M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier</p>	<p>Eleven lär sig delta i diskussioner då diskussionsämnet är bekant.</p>	<p>K2, K4</p>	<p>Förmåga att använda kommunikationsstrategier</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet) för att kommunicera.</p> <p>Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.</p> <p>Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan icke-verbala uttryck. Eleven måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord.</p> <p>Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p>

<p>M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk</p>	<p>Eleven lär sig använda språket för olika syften. Eleven lär sig uttryck som kan användas i artigt språkbruk.</p>	<p>K2, K4</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka, be om hjälp) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven klarar av korta rutinmässiga sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål och invitationer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål och invitationer.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven klarar av sociala situationer. Kan använda flera artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål och invitationer.</p>
--	---	---------------	--------------------------------------	---

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter</p>	<p>Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext.</p>	<p>K4</p>	<p>Förmåga att tolka texter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.</p>

				<p>För vitsordet 8: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal.</p> <p>Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.</p> <p>Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan i stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord.</p> <p>Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten</p>
--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompe-tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig ordförråd och strukturer (tex. imperfekt, objekt, lokalkasus, possessivsuffix) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	<p>För vitsordet 5: Eleven behärskar en mycket begränsad mängd korta, inövade och bekanta uttryck.</p> <p>Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade och bekanta uttryck, ett mycket begränsat ordförråd och grundläggande satsstrukturer.</p>

	<p>Eleven tränar uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.</p>			<p>Kan med hjälp av ett mycket begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga, bekanta och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden.</p> <p>Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden.</p> <p>Uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven behärskar en mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Kan berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva lite längre meddelanden.</p> <p>Uttalar inövade uttryck begripligt.</p>
--	--	--	--	--

Finska, A-lärokurs, årskurs 6

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	Eleven lär sig att känna igen finskan och olika språk och kulturer i sin närmiljö. Eleven lär sig att förstå svenskans och finskans ställning som nationalspråk.	Eleven bekantar sig med talad finska i klassen, skolan och omgivningen. Eleven inhämtar kunskap och diskuterar om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället.	K2	Förmåga att bilda sig en uppfattning om den språkliga och kulturella mångfalden i närmiljön samt om finskans ställning och betydelse	För vitsordet 5: Eleven kan nämna några språk som används i hens närmiljö och vilka nationalspråken i Finland är. Eleven kan nämna enskilda kulturella drag i finskan. För vitsordet 7: Eleven kan berätta vilka språk som används i hens närmiljö samt om finskans betydelse i hens närmiljö. Eleven kan ge några exempel på kulturella drag i finskan. Eleven kan berätta om finskans ställning som nationalspråk. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om den språkliga mångfalden i närmiljön samt om bakgrunden till varför man talar svenska och finska i Finland. Eleven kan berätta om kulturella drag i finskan. Eleven kan berätta om finskans ställning som nationalspråk. För vitsordet 9: Eleven kan beskriva den språkliga mångfalden i hens närmiljö. Eleven kan jämföra de kulturella dragen i finska med andra språk. Eleven kan jämföra finskans ställning i Finland i relation till andra språk.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Eleven lär sig att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Eleven lär sig att bemöta människor fördomsfritt.	Eleven funderar över sin egen språkliga och kulturella bakgrund.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 handleda eleven att lägga märke till vad som förenar	Eleven lär sig att känna igen likheter	Eleven bekantar sig med finska	K1, K4	Språklig förmåga	För vitsordet 5: Eleven kan nämna någon likhet och olikhet mellan finska och svenska eller andra språk hen kan.

respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och språklig förmåga	och olikheter mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att utveckla sin språkliga förmåga i finska.	dialekter. Eleven jämför texter på olika språk (finska och modersmål) och fäster uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.			<p>För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan berätta om likheterna och olikheterna mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan nämna några lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan jämföra och dra nytta av likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan använda lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska.</p>
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	Eleven lär sig att hitta och välja finskspråkigt material som är lämpligt och intressant för hen själv.	Eleven bekantar sig med olika former av skriven finska. Eleven lär sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv.	K4, K5	Förmåga att hitta finskspråkigt material	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge ett exempel på något för hen själv lämpligt finskspråkigt material.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på finskspråkigt material som är intressant för hen själv</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan berätta om finskspråkiga material som är lämpliga och intressanta för hen själv.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan jämföra finskspråkiga material som är intressanta och lämpliga för hen själv.</p>

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder	Eleven lär sig att berätta om mål för sina studier i finska. Eleven lär sig att samarbeta och delta i	Eleven bekantar sig med målen och prövar på olika sätt att lära sig språk tillsammans med	K1, K7	Förmåga att berätta om mål för sina studier i finska, att	<p>För vitsordet 5: Eleven kan nämna något enskilt mål för sina studier i finska.</p> <p>Eleven kan stundvis samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p>

och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	gruppens aktiviteter på ett sätt som motiverar till att lära sig tillsammans.	och av varandra. Eleven lär sig planera arbetet tillsammans med andra. Eleven lär sig ge och ta emot respons och ta ansvar.		samarbeta och fungera i grupp	<p>För vitsord 7: Eleven kan ge några exempel på mål för sina studier i finska. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om mål för sina studier i finska. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett sätt som motiverar till att lära sig tillsammans.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan berätta om målen för sina studier i finska och berätta hur hen arbetar för att nå sina mål. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett mångsidigt sätt och som motiverar till att lära sig tillsammans.</p>
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	Eleven lär sig att använda olika sätt, även digitala, för att utveckla sina kunskaper i finska samt för sina språkstudier. Eleven lär sig att modigt använda sina språkfärdigheter.	Eleven lär sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang. Eleven övar sig i studieteknik. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext.	K5, K6	Förmåga att ta ansvar för sina studier i finska samt hitta lämpliga sätt att lära sig språk.	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda något sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda några olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ta relativt stort ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda många olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan ta stort ansvar för sina studier i finska. Eleven kan mångsidigt utnyttja olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p>

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	Eleven lär sig att kommunicera muntligt och skriftligt i olika situationer.	Eleven lär sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. aktuella händelser och om livet i finskspråkiga miljöer. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning,	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	<p>För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.</p> <p>För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.3 Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner</p> <p>För vitsordet 8: Kunskapsnivå 2.1 Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.</p> <p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå 2.2 Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.</p>
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	Eleven lär sig att använda kommunikationsstrategier	<p>intressen och aktualitet.</p> <p>Eleven lär sig delta i kommunikation och använda sig av språkliga kommunikationsstrategier.</p>	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	<p>För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Eleven kan uttrycka om hen har förstått.</p> <p>För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.3 Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>

					<p>För vitsordet 8: Kunskapsnivå 2.1 Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan icke-verbala uttryck. Eleven måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p> <p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå 2.2 Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	Eleven lär sig att kommunicera på ett för språket och kulturen artigt sätt	Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Eleven lär sig framföra önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.	K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.3 Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För vitsordet 8: Kunskapsnivå 2.1 Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana</p> <p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå 2.2 Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer.</p>

					Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
--	--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter.	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven lär sig härleda ords betydelse ur en kontext.	K4	Förmåga att tolka texter	<p>För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.</p> <p>För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.3 Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.</p> <p>För vitsordet 8: Kunskapsnivå A2.1 Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p> <p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå A2.2 Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det</p>

					väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.
--	--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt och att använda ett lämpligt uttrycksförråd. Eleven lär sig uttala förståeligt.	Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Eleven lär sig strukturer som translativ, essiv, tempusformer, och objekt i satser med känsoverb. Eleven tränar uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och lärda standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck. För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.2 Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken. För vitsordet 8: Kunskapsnivå A1.3 Eleven behärskar en begränsad mängd korta, in övade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar in övade uttryck begripligt.

					<p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå A2.1</p> <p>Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.</p> <p>Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>
--	--	--	--	--	---

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 3–6

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 3

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Arbeta kring olika varianter av talad och skriven finska och den finska kulturen t.ex. genom att läsa, lyssna, dramatisera, sjunga och leka. Diskutera seder och traditioner i Finland.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva när hen använder och kommer i kontakt med finska samt berätta om finska seder och traditioner.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	Träna artigt språkbruk och respektfullt bemötande av kompisar.	K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 handleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin egen kulturbakgrund	Diskutera kring språkanvändning i hemmet, i skolan och på fritiden och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk. Bekanta sig med skillnader i skrivningen av dubbelteckning och diftonger i finska och svenska.	K1, K4	Språklig förmåga	Eleven känner till skillnaden mellan tal- och skriftspråk.

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.	K1, K7	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	Öva sig att ställa upp mål och ta ansvar för sitt arbete. Vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper och öva sig att ge och ta emot respons. Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.	K6	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sitt arbete. Eleven deltar i utvärderingen av sina egna och andras arbeten. Eleven kan använda olika källor för informationssökning.
--	--	----	---	---

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Kommunicera, delta i diskussioner och dela med sig av sina erfarenheter kring teman som jag själv och min familj samt teman integrerat med andra läroämnen.	K2, K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan aktivt lyssna på andra, delta i diskussioner och berätta förståeligt om ett händelseförlopp.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker. Berika språket genom språklekar, rim och ramsor och genom att diskutera betydelsen av obekanta ord.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan hålla korta, muntliga anföranden. Eleven kan föra talan i en grupp.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	Träna vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till sina medmänniskor.	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven anpassar sitt språkbruk till kommunikationssituationen.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Bekanta sig med de vanligaste ordklasserna och böjning av dem samt öka sitt ordförråd genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.	K4	Förmåga att tolka texter	Eleven kan återberätta vad hen hört och läst. Eleven kan läsa finskspråkiga texter.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Producera olika slags berättande och beskrivande texter. Fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken. Öva rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.	K4	Förmåga att producera texter	Eleven kan skapa texter med hela meningar kring välbekanta ämnen. Eleven kan under handledning rätta fel i dubbelteckning och diftonger.

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 4

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Bearbeta olika varianter av talad och skriven finska och bekanta sig med det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet. Uppmärksamma högtider och finländska flaggdagar samt jämföra olika traditioner kring dem.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För vitsord 5: Eleven bekantar sig med för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven bekantar sig med traditioner i samband med högtider. För vitsord 7: Eleven tar del av för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven kan med stöd berätta om traditioner i samband med högtider. För vitsord 8: Eleven känner till för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven kan berätta om traditioner i samband med högtider. För vitsord 9: Eleven kan berätta och skriva om för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven berättar om traditioner i samband med högtider.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	Använda artigt språkbruk och träna bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.	K2		Används inte som grund för bildande av vitsord. Elevena handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M3 handleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin egen kulturbakgrund	Diskutera kring språkanvändning i närmiljön och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk.	K1, K4	Språklig förmåga	För vitsord 5: Eleven kan nämna någon likhet och olikhet mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan ge ett exempel på något lämpligt sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.

	Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.			<p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan ge några exempel på lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.</p> <p>För vitsord 8: Eleven märker skillnader i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser i texter på olika språk.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan jämföra och dra nytta av likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan använda lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.</p>
--	--	--	--	---

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.	K1, K7	Förmåga att berätta om mål sina studier i finska, att samarbeta och fungera i grupp	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna något enskilt mål för sina studier i finska. Eleven kan stundvis samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna mål för sina studier i finska. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar i gemensamma arbetsuppgifter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven arbetar målmedvetet för att uppnå sina mål i finska. Eleven deltar aktivt i gemensamma arbetsuppgifter och bidrar till gruppens aktiviteter.</p>
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina	Ställa upp mål och ta ansvar för sina språkstudier. Utvärdera sina språkkunskaper och lära	K6	Förmåga att ta ansvar för sina studier i finska samt hitta lämpliga sätt att lära sig språk	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven har bekantat sig med digitala verktyg för att lära sig finska och andra språk. Eleven kan med handledning ge och ta emot konstruktiv respons.</p>

<p>kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken</p>	<p>sig att ge och ta emot respons. Söka information med hjälp av olika källor. Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.</p>			<p>För vitsord 7: Eleven kan i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan med handledning använda digitala verktyg för att lära sig finska och andra språk. Eleven har gett och fått konstruktiv respons.</p> <p>För vitsord 8: Eleven ställer upp mål för sin språkinläring och utvärderar sina kunskaper. Eleven ger och tar emot respons. Eleven söker information i olika källor. Eleven tar i bruk nya ord och begrepp i sin kommunikation.</p> <p>För vitsord 9: Eleven tar ansvar för sina språkstudier och reflekterar kring sin inläring. Eleven ger och tar emot konstruktiv respons och tar vara på den. Eleven utnyttjar sina kunskaper i flera språk för att söka information</p>
---	---	--	--	---

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Kommunicera, delta i diskussioner, dela med sig av sina erfarenheter och uttrycka sina åsikter exempelvis kring teman som vänner och fritid samt teman integrerat med andra läroämnen.	K2, K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	<p>För vitsord 5: Eleven kan uttrycka sig på finska med handledning.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan relativt aktivt lyssna, diskutera, uttrycka sina åsikter och berätta om ett händelseförlopp.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan aktivt lyssna på andra, delta i diskussioner, uttrycka sina åsikter och berätta sammanhängande om ett händelseförlopp.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan obehindrat lyssna på andra, diskutera, uttrycka och motivera sina åsikter och</p>

				tankar. Eleven kan berätta sammanhängande om ett händelseförlopp.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker. Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	<p>För vitsord 5: Eleven deltar i kommunikation men behöver ofta handledning Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p> <p>För vitsord 7: Eleven övar på att hålla muntliga anföranden. Eleven strävar efter att använda ett rikt och ändamålsenligt språk.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan hålla muntliga anföranden. Eleven kan föra talan i en grupp. Eleven kan använda synonymer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven håller muntliga anföranden. Eleven kan visa initiativförmåga. Eleven för talan i en grupp. Eleven kan omformulera sig, använda synonymer och diskutera betydelsen av ord.</p>
M8 handleda eleven att känna igen kulturella drag i kommunikation på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	Använda vardat språkbruk i olika kommunikationssituationer. Iaktta skillnader mellan formell och informell kommunikation. Bekanta sig med virtuell kommunikation.	K2	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>För vitsord 5: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många vardagliga situationer.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål i de flesta situationer. Eleven kan utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p>

				<p>För vitsord 8: Eleven anpassar sitt språkbruk till och visar hänsyn i kommunikationssituationen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan fästa vikt vid språkets formalitet. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till de viktigaste kulturellt betingade aspekterna.</p>
--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	<p>Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord.</p> <p>Läsa, lyssna på, samtala kring och dra egna slutsatser samt bearbeta texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen. Bekanta sig med böjning av verb i imperfekt samt med tidsuttryck.</p>	K4	Förmåga att tolka texter	<p>För vitsord 5: Eleven kan med handledning återberätta vad hen hört eller läst. Eleven övar på att böja verb i presens och i imperfekt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om det hen hört eller läst. Eleven böjer verb i presens och imperfekt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan reflektera över vad hen hört eller läst. Eleven kan använda verb i presens och i imperfekt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven tar en aktiv roll och reflekterar över vad hen hört eller läst. Eleven använder verb obehindrat i presens och imperfekt.</p>

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva	<p>Producera fiktiva texter och faktatexter i presens och imperfekt.</p> <p>Träna styckesindelning.</p>	K4	Förmåga att producera texter	För vitsord 5: Eleven kan med handledning skapa enkla texter kring välbekanta ämnen både i presens och imperfekt. Eleven övar på att använda grundläggande rättskrivningsregler och skilja på tal- och skriftspråk.

<p>sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter</p>	<p>Befästa rättstavningen av dubbelteckning och diftonger. Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.</p>			<p>För vitsord 7: Eleven kan med stöd skapa texter kring välbekanta ämnen både i presens och imperfekt. Eleven kan delvis använda grundläggande rättskrivningsregler och i huvudsak skilja på tal- och skriftspråk.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan skapa sammanhängande texter kring välbekanta ämnen både i presens och i imperfekt. Eleven kan använda grundläggande rättskrivningsregler och skilja på tal- och skriftspråk.</p> <p>För vitsord 9: Eleven skapar sammanhängande texter kring välbekanta ämnen både i presens och i imperfekt. Eleven behärskar grundläggande rättskrivningsregler och skilja på tal- och skriftspråk.</p>
---	---	--	--	--

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 5

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	<p>Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använda det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen.</p> <p>Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.</p>	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	<p>För vitsord 5: Eleven kan med handledning finna för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven känner till olika högtider och flaggdagar i Finland</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan hitta för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven kan berätta om olika högtider och flaggdagar i Finland</p> <p>För vitsord 8: Eleven vet var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven kan beskriva på vilket sätt man firar olika högtider och flaggdagar i Finland.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan hitta ändamålsenligt och för hen intressant finskspråkigt material (t.ex. litteratur, musik, TV & film). Eleven kan beskriva mera detaljerat på vilket sätt man firar olika högtider och flaggdagar i Finland.</p>
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	<p>Använda artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt.</p> <p>Diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk samt om mångkulturalitet.</p>	K2		Används inte som grund för bildande av vitsord. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

<p>M3 handleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin egen kulturbakgrund</p>	<p>Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten. Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.</p>	<p>K1, K4</p>	<p>Språklig förmåga</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna någon likhet och olikhet mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan ge ett exempel på något lämpligt sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan ge några exempel på lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.</p> <p>För vitsord 8: Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan jämföra och dra nytta av likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan använda lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.</p>
--	---	---------------	-------------------------	---

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra</p>	<p>Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av andra.</p>	<p>K1, K7</p>	<p>Förmåga att berätta om mål för sina studier i finska, att samarbeta och fungera i grupp.</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna något enskilt mål för sina studier i finska. Eleven kan stundvis samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan förtydliga mål för sina studier i finska. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p>

				<p>För vitsord 8: Eleven känner till målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan berätta om mål för sina studier i finska. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett sätt som motiverar till att lära sig tillsammans.</p>
<p>M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken</p>	<p>Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier.</p> <p>Reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons.</p> <p>Söka information både i digitala och tryckta källor och på olika språk.</p>	K6	<p>Förmåga att ta ansvar för sina studier i finska samt hitta lämpliga sätt att lära sig språk.</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven har bekantat sig med digitala verktyg för att lära sig finska och andra språk. Eleven kan med handledning ge och ta emot konstruktiv respons.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan med handledning använda digitala verktyg för att lära sig finska och andra språk. Eleven har gett och fått konstruktiv respons.</p> <p>För vitsord 8: Eleven ställer upp mål för sina språkstudier och reflekterar över sin inläring. Eleven ger och tar emot konstruktiv respons och tar vara på den. Eleven utnyttjar sina kunskaper i flera språk för att söka information.</p> <p>För vitsord 9: Eleven tar ansvar för sina språkstudier och reflekterar kring sin inläring. Eleven ger och tar emot konstruktiv respons och tar vara på den. Eleven utnyttjar sina kunskaper i flera språk för att söka information</p>

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen. Träna på att motivera sina åsikter och tankar.	K2, K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	För vitsord 5: Eleven kan uttrycka sig på finska med handledning. För vitsord 7: Eleven kan relativt aktivt lyssna, diskutera, uttrycka sina åsikter och berätta om ett händelseförlopp. För vitsord 8: Eleven kan aktivt lyssna på andra, delta i diskussioner, uttrycka sina åsikter och berätta sammanhängande om ett händelseförlopp. För vitsord 9: Eleven kan obehindrat lyssna på andra, diskutera, uttrycka och motivera sina åsikter och tankar. Eleven kan berätta sammanhängande om ett händelseförlopp.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker. Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.	K2, K4	Förmåga att använda kommunikations-strategier	För vitsord 5: Eleven deltar i kommunikation men behöver ofta handledning. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa. För vitsord 7: Eleven övar på att hålla muntliga anföranden. Eleven strävar efter att använda ett rikt och ändamålsenligt språk. För vitsord 8: Eleven kan hålla muntliga anföranden. Eleven kan föra talan i en grupp. Eleven kan omformulera sig, använda synonymer och diskutera betydelsen av ord. För vitsord 9: Eleven håller muntliga anföranden.

				<p>Eleven kan visa initiativförmåga. Eleven för talan i en grupp. Eleven kan omformulera sig, använda synonymer och diskutera betydelsen av ord.</p>
<p>M8 handleda eleven att känna igen kulturella drag i kommunikation på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation</p>	<p>Använda vardat språkbruk i olika kommunikationssituationer. Förstå skillnaderna mellan formell och informell kommunikation. Bekanta sig med virtuell kommunikation.</p>	K2	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många vardagliga situationer.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål i de flesta situationer. Eleven kan utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p> <p>För vitsord 8: Eleven anpassar sitt språkbruk till och visar hänsyn i kommunikationssituationen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan fästa vikt vid språkets formalitet. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till de viktigaste kulturellt betingade aspekterna.</p>

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter</p>				
<p>M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk</p>	<p>Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck. Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta</p>	K4	<p>Förmåga att tolka texter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven läser och lyssnar till texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck med anknytning till deras vardag. Eleven förstår i stora drag kontextbundet tal med stöd av sammanhanget. Eleven hittar svar på enkla frågor till texten/det hörda med handledning. Eleven känner igen ordklassen verb.</p>

	<p>och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.</p> <p>Bekanta sig med böjning av verb i tempusformer.</p> <p>Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix.</p>			<p>För vitsord 7: Eleven läser och lyssnar till texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck med anknytning till deras vardag relativt obehindrat. Eleven hittar svar på enkla frågor till texten/det hörda. Eleven kan med handledning böja verb i olika tempusformer.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan sammanfatta vad hen hört eller läst. Eleven kan använda verb i olika tempusformer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven läser och lyssnar till texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck med anknytning till deras vardag obehindrat. Eleven hittar svar på frågor till texten/det hörda. Eleven kan böja verb i olika tempusformer.</p>
--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	<p>Producera olika slags texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.</p> <p>Befästa användningen av styckesindelning.</p> <p>Fästa uppmärksamhet vid användningen av tempusformer.</p> <p>Träna samman- och särskrivning.</p> <p>Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.</p>	K4	Förmåga att producera texter	<p>För vitsord 5: Eleven kan skapa enkla förståeliga texter och använda för ändamålet lämpligt och passande språk kring välbekanta ämnen med handledning.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan med stöd skapa sammanhängande texter med ett relativt varierande och för ändamålet passande språk kring välbekanta ämnen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan skapa sammanhängande texter med ett varierande och för ändamålet passande språk kring välbekanta ämnen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven skapar sammanhängande texter med ett rikt, varierande och för ändamålet passande språk kring välbekanta ämnen.</p>

Modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs, årskurs 6

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	Eleven lär sig att göra iakttagelser om mångfalden i den finskspråkiga kulturen som har betydelse för hans lärande. Eleven lär känna karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen.	Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använda det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen. Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.	K2	Förmåga att bilda sig en uppfattning om mångfalden i den finskspråkiga kulturen.	För vitsord 5: Eleven kan hitta finskspråkigt material. Eleven kan ge exempel på karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen. För vitsord 7: Eleven kan hitta lämpligt och intresseväckande finskspråkigt material. Eleven kan berätta om karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen. För vitsord 8: Eleven kan hitta lämpligt och intresseväckande finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet. Eleven kan beskriva karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen. För vitsord 9: Eleven kan hitta lämpligt och intresseväckande finskspråkigt material som utvecklar det egna lärandet. Eleven kan mer detaljerat beskriva karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen.

<p>M2 att motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt</p>	<p>Eleven lär sig att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund samt att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk. Eleven lär sig att bemöta människor fördomsfritt.</p>	<p>Behärska artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt och fördomsfritt. Inhämta kunskap om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och diskutera kring deras och mångkulturalitetens betydelse för individen och samhället.</p>	<p>K2</p>	<p>Kännedom om finskans och svenskans ställning och betydelse som nationalspråk.</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna vilka Finlands nationalspråk är. Eleven kan nämna någon orsak till att man talar finska och svenska i Finland.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna vilka Finlands nationalspråk är samt ge exempel på deras ställning och betydelse. Eleven kan ge exempel på orsaker till att man talar finska och svenska i Finland.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om Finlands nationalspråk samt om deras ställning och betydelse. Eleven kan berätta om varför man talar finska och svenska i Finland.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan berätta om Finlands nationalspråk samt jämföra deras ställning och betydelse. Eleven kan reflektera över varför man talar finska och svenska i Finland</p>
<p>M3 handleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin egen kulturbakgrund</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen likheter och olikheter mellan olika språk. Eleven lär sig att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund</p>	<p>Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten. Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.</p>	<p>K1, K4</p>	<p>Språklig förmåga</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna någon likhet och olikhet mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan ge ett exempel på något lämpligt sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan.</p>

					<p>Eleven kan ge några exempel på lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om likheterna och olikheterna mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan berätta om lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin språk- och kulturbakgrund.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan jämföra och dra nytta av likheter och olikheter mellan finska och svenska eller andra språk hen kan. Eleven kan använda lämpliga sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska med stöd av sin egen språk- och kulturbakgrund.</p>
--	--	--	--	--	---

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	Eleven lär sig att berätta om mål för sina studier i finska. Eleven lär sig att samarbeta och fungera i grupp på ett sätt som motiverar till att lära sig tillsammans.	Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.	K1, K7	Förmåga att berätta om mål för sina studier i finska, att samarbeta och fungera i grupp.	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna något enskilt mål för sina studier i finska. Eleven kan stundvis samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan förtydliga mål för sina studier i finska. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p>

					<p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om mål för sina studier i finska. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett sätt som motiverar till att lära sig tillsammans.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan berätta om målen för sina studier i finska och berätta hur hen arbetar för att nå målen. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett mångsidigt sätt och som motiverar till att lära sig tillsammans.</p>
<p>M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken</p>	<p>Eleven lär sig att ta ansvar för sina studier i finska.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt, även digitala, för att utveckla sina kunskaper i finska samt för sina språkstudier.</p>	<p>Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier.</p> <p>Reflektera över sina språkkunskaper och ge och ta emot konstruktiv respons.</p> <p>Söka information både i digitala och tryckta källor och på olika språk.</p>	K6	<p>Förmåga att ta ansvar för sina studier i finska samt hitta lämpliga sätt att lära sig språk.</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda några olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan i någon mån ta ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda några olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ta relativt stort ansvar för sina studier i finska. Eleven kan använda många olika sätt, även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ta stort ansvar för sina studier i finska. Eleven kan mångsidigt utnyttja olika sätt,</p>

					även digitala, för att lära sig finska och andra språk och som främjar det egna lärandet.
--	--	--	--	--	---

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen. Träna på att motivera sina åsikter och reflektera över dem.	K2, K4	Förmåga att kommunicera i olika situationer	För vitsord 5: Kunskapsnivå A1.3 Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För vitsord 7: Kunskapsnivå A2.2 Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation. För vitsord 8: Kunskapsnivå B1.1 Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer. För vitsord 9: Kunskapsnivå B1.1/B1.2 Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar en aktuell händelse.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer och att lära sig att	Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama, debatter och muntliga	K2, K4	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	För vitsord 5: Kunskapsnivå A1.3 Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala

<p>kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp</p>	<p>använda kommunikationsstrategier.</p>	<p>anföranden kring valfria ämnen eller böcker.</p> <p>Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.</p>			<p>uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p> <p>För vitsord 7: Kunskapsnivå A2.2 Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p> <p>För vitsord 8: Kunskapsnivå B1.1 Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p> <p>För vitsord 9: Kunskapsnivå B1.1/B1.2 Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern</p>
---	--	--	--	--	---

					<p>har förstått budskapet, rätta till missförstånd.</p> <p>Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p>
<p>M8 handleda eleven att känna igen kulturella drag i kommunikation på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.</p> <p>Eleven lär sig konstruktiv interkulturell kommunikation.</p>	<p>Använda vårdat och situationsanpassat språk i olika kommunikations-situationer.</p> <p>Ta hänsyn till sina medmänniskor i virtuell kommunikation.</p>	K2	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>För vitsord 5: Kunskapsnivå A1.3 Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För vitsord 7: Kunskapsnivå A2.2 Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p> <p>För vitsord 8: Kunskapsnivå B1.1 Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p> <p>För vitsord 9: Kunskapsnivå B1.1/B1.2 Eleven visar att hen behärskar de</p>

					viktigaste artighetskutymerna och kan fästa vikt vid språkets formalitet. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till de viktigaste kulturellt betingade aspekterna.
--	--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	Eleven lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter och att tillämpa olika strategier för att tolka dem.	Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck. Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen. Befästa böjningen av verb i tempusformer. Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix, aktiva och passiva verbformer.	K4	Förmåga att tolka texter	För vitsord 5: Kunskapsnivå A1.3 Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text För vitsord 7: Kunskapsnivå A2.2 Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten. För vitsord 8: Kunskapsnivå B1.1 Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text.

					<p>Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.</p> <p>För vitsord 9: Kunskapsnivå B1.1/B1.2 Eleven förstår det väsentliga och många detaljer i lite mer krävande allmänspråkligt h relativt långsamt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.</p>
--	--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt också med hjälp av mer krävande strukturer och ordförråd.	<p>Producera olika slags sammanhängande texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.</p> <p>Träna fraser och idiom och använda dem på ett naturligt sätt.</p> <p>Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga</p>	K4	Förmåga att producera texter	<p>För vitsord 5: Kunskapsnivå A1.2 Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>

		<p>uttrycksätt liksom aktiva och passiva verbformer och undersöka ordval.</p>		<p>För vitsord 7: Kunskapsnivå A2.1 Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p> <p>För vitsord 8: Kunskapsnivå A2.2 Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p> <p>För vitsord 9: Kunskapsnivå A2.2/B1.1 Eleven kan redogöra för det väsentliga angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt idiomatiska uttryck. Eleven kan tillämpa grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.</p>
--	--	---	--	---

A-lärokurs i engelska, årskurs 3–6

A-lärokursen i engelska, i årskurs 3

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet				
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För goda kunskaper: Eleven är medveten om olika språk i närmiljön.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	Att träna artigt språkbruk.	K1 K2		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga		K1 K2	Språklig medvetenhet	För goda kunskaper: Eleven är medveten om engelskan som ett eget språk med egna strukturer.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Färdigheter för språkstudier				
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.	K1 K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1 K4 K5 K6	Elevens ansvar för sin språkinläring.	För goda kunskaper: Eleven deltar aktivt i undervisningen.

				För godkänt: Eleven deltar i undervisningen.
Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt	Att iaktta och flitigt träna uttal. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Följande strukturer tas upp: veckodagar, siffrorna 1-20 to be to have can och can't. Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.	K2 K4 K5 K7	Förmåga att använda behandlade strukturer.	För goda kunskaper: Eleven har ett grundordförråd.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation		K4	Förmåga att kommunicera.	För goda kunskaper: Eleven vågar kommunicera enkelt med några ord och bilda enkla meningar.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer		K2 K4		
				För godkänt: Eleven vågar muntligt använda vanliga enkla ord.
Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	Öva läs- och hörförståelse med olika typer av texter.	K4	Förmåga att tolka texter	För goda kunskaper: Eleven kan förstå enkla ord i texter och talat språk.
Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de behandlade temana.	K3 K4 K5	Förmåga att producera texter.	För goda kunskaper: Eleven kan skriva siffrorna 1–10

temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Siffrorna 1–10.	K7		
				För godkänt: Eleven kan muntligt räkna från 1 till 10.

A-lärokursen i engelska, årskurs 4

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning. Att träna artigt språkbruk.	K2	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För vitsordet 5: Eleven har hört om ett engelskspråkigt land och känner till några hälsningsfraser. För vitsordet 7: Eleven känner till något engelskspråkigt land och kan använda några hälsningsfraser. För vitsordet 8: Eleven känner till några engelskspråkiga länder och kan använda några artighets- och hälsningsfraser. För vitsordet 9: Eleven känner till flera engelskspråkiga länder och kan på ett naturligt sätt använda artighets- och hälsningsfraser.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1 K2	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.	
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga		K1 K2	Språklig medvetenhet	För vitsordet 5: Eleven är medveten om att engelskan är ett världsspråk. För vitsordet 7: Eleven är medveten om att engelskan är ett världsspråk. Eleven är medveten om likheter och olikheter mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

				<p>För vitsordet 8: Eleven är medveten om att engelskan är ett världsspråk. Eleven är kan ge exempel på likheter och olikheter mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven är medveten om att engelskan är ett av världsspråken. Eleven förstår att det finns skillnader i strukturerna mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.</p>
--	--	--	--	--

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.	K1 K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp.	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		K1 K4 K5 K6	Elevens ansvar för sin språkinläring.	För vitsordet 5: Eleven kan under handledning utvärdera och ta ansvar för sina studier i engelska. Eleven kan under handledning använda något sätt, exempelvis digitalt, för att lära sig engelska. För vitsordet 7: Eleven utvärderar sina språkkunskaper och tar ett visst ansvar för sina språkstudier.

				<p>Eleven tränar på att använda några sätt, även digitala, för att lära sig engelska.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven utvärderar sina språkkunskaper och tar ansvar för sina språkstudier. Eleven tränar på att använda olika sätt, även digitala, för att lära sig engelska och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven utvärderar sina språkkunskaper ändamålsenligt och tar ansvar för sina språkstudier. Eleven kan använda olika sätt, även digitala, för att lära sig engelska och främja det egna lärandet.</p>
--	--	--	--	---

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt	Att iaktta och flitigt träna uttal. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman. Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i	K2, K4 K5, K7	Förmåga att kommunicera	<p>För vitsordet 5: Eleven klarar sporadiskt av enkla kommunikationssituationer, med stöd av sin samtalspartner eller handledning.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven klarar sig i enkla kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p> <p>För vitsordet 8:</p>

	varierande situationen.			Eleven klarar sig i enkla kommunikationssituationer. För vitsordet 9: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation		K4	Förmåga att kommunicera	För vitsordet 5: Eleven vågar kommunicera med några ord och kan bilda enkla meningar.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer		K2 K4		För vitsordet 7: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk. För vitsordet 8: Eleven kan föra en enkel dialog på engelska. För vitsordet 9: Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	Öva läs- och hörförståelse med olika typer av texter.	K4	Förmåga att tolka texter	För vitsordet 5: Eleven förstår vissa talade och skrivna ord och uttryck. För vitsordet 7: Eleven kan läsa och förstå en enkel text samt vardagligt tal. För vitsordet 8: Eleven kan hitta svar i texter som de lyssnar till och läser.

				För vitsordet 9: Förstår det väsentliga i en allmänspråklig text och i talat språk samt kan återge det.
--	--	--	--	--

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de behandlade temana. Befästa strukturer som behandlats i åk 3 och följande nya strukturer tas upp: bestämd och obestämd artikel månader och årstider singular och plural personliga och possessiva pronomen genitiv frågeord enkla prepositioner enkelt presens	K3 K4 K5 K7	Förmåga att producera texter.	För vitsordet 5: Eleven kan med handledning återge några inövade uttryck begripligt såväl i tal som i skrift. För vitsordet 7: Eleven kan återge några inövade ord uttryck begripligt såväl i tal som i skrift. För vitsordet 8: Eleven behärskar ord och uttryck samt centrala strukturer begripligt såväl i tal som i skrift. För vitsordet 9: Eleven behärskar ord och uttryck samt samtliga centrala strukturer begripligt såväl i tal som i skrift.

A-lärokursen i engelska, årskurs 5

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning. Att träna artigt språkbruk.	K1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	För vitsordet 5: Eleven känner till något engelskspråkigt land. För vitsordet 7: Eleven känner till några engelskspråkiga länder. För vitsordet 8: Eleven känner till flera engelskspråkiga länder. För vitsordet 9: Eleven känner till flera engelskspråkiga länder och några kulturella drag i olika engelskspråkiga länder.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		K1 K2	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.	
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga		K1 K2	Språklig medvetenhet	För vitsordet 5: Eleven är medveten om att engelskan är ett världsspråk. För vitsordet 7: Eleven är medveten om att engelskan är ett världsspråk. Eleven är medveten om likheter och olikheter mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan. För vitsordet 8:

				<p>Eleven är medveten om att engelskan är ett världsspråk. Eleven är kan ge exempel på likheter och olikheter mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven är medveten om att engelskan är ett av världsspråken. Eleven förstår att det finns skillnader i strukturerna mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.</p>
--	--	--	--	---

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	<p>Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar.</p> <p>Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, härleda nya ords betydelse på basen av kontexten.</p> <p>Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.</p>	K1 K3	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	<p>För vitsordet 5: Eleven kan nämna något enskilt mål för sina studier i engelska.</p> <p>Eleven kan stundvis samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge några exempel på mål för sina studier i engelska.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan berätta om målen för sina studier i engelska.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett sätt som motiverar till att lära sig tillsammans.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan berätta om målen för sina studier i engelska och berätta hur hen arbetar för att uppnå målen. Eleven</p>

			<p>utmanar sig själv och arbetar aktivt för att utveckla sina språkkunskaper.</p> <p>Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett mångsidigt sätt och som motiverar till att lära sig tillsammans.</p>
<p>M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst</p>	<p>K1 K4 K5 K6</p>	<p>Elevens ansvar för sin inläring och förmåga att ställa upp ett mål.</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven utvärderar sina språkkunskaper. Eleven kan under handledning ta ansvar för sina studier i engelska. Eleven kan använda något sätt, exempelvis digitalt, för att lära sig engelska.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven utvärderar sina språkkunskaper och tar ett visst ansvar för sina språkstudier. Eleven kan använda några sätt, även digitala, för att lära sig engelska.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven utvärderar sina språkkunskaper och tar ansvar för sina språkstudier. Eleven kan använda olika sätt, även digitala, för att lära sig engelska och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven utvärderar sina språkkunskaper ändamålsenligt och tar ansvar för sina språkstudier. Eleven kan mångsidigt utnyttja olika sätt, även digitala, för att lära sig engelska och främja det egna lärandet.</p>

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt	Att iaktta och flitigt träna uttal. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman, som väljs tillsammans med eleverna. Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationen.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera	För vitsordet 5: Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, enkla kommunikationssituationer. För vitsordet 7: Eleven klarar sig i rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. För vitsordet 8: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer. För vitsordet 9: Eleven kan hålla i gång en konversation om bekanta och vardagliga fenomen.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla i gång och utveckla en kommunikation		K4	Förmåga att kommunicera	För vitsordet 5: Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser i vissa rutinmässiga sociala sammanhang. För vitsordet 7: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk. För vitsordet 8: Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna. För vitsordet 9: Eleven kan använda språket flytande. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer		K2 K4		

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	Att öva läs- och hörförståelse med varierande texter.	K4	Förmåga att tolka texter.	För vitsordet 5: Eleven förstår vissa talade och skrivna ord och uttryck. För vitsordet 7: Eleven kan läsa och förstå en enkel text samt vardagligt tal. För vitsordet 8: Eleven kan hitta svar i texter som de lyssnar till och läser. För vitsordet 9: Förstår det väsentliga i en allmänspråklig text och i talat språk samt återge det.

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de behandlade temana. Följande strukturer tas upp klockan ordningstal och datum prepositioner nationalitetsord	K3 K4 K5 K7	Förmåga att producera texter.	För vitsordet 5: Eleven kan med handledning återge några inövade uttryck begripligt såväl i tal som i skrift. För vitsordet 7: Eleven kan återge några inövade ord uttryck begripligt såväl i tal som i skrift. För vitsordet 8: Eleven behärskar ord och uttryck samt centrala strukturer begripligt såväl i tal som i skrift. För vitsordet 9:

	pågående presens regelbunden preteritum/imperfekt Bekanta sig med fonetisk skrift.			Eleven behärskar ord och uttryck samt samtliga centrala strukturer begripligt såväl i tal som i skrift.
--	--	--	--	--

A-läro kursen i engelska, årskurs 6

Mål för undervisning Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	Eleven lär sig att känna igen den språkliga och kulturella mångfalden i sin närmiljö och i världen. Eleven lär sig att förstå engelskans ställning som globalt kommunikationsspråk.	Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning. Att träna artigt språkbruk. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.	K2	Förmåga att bilda sig en uppfattning om den språkliga och kulturella mångfalden samt om engelskans ställning och betydelse	För vitsordet 5: Eleven kan nämna några språk som används i hans närmiljö eller i världen. Eleven kan ge något exempel på typiska kulturella drag i olika engelskspråkiga länder. För vitsordet 7: Eleven kan berätta vilka språk som används i hans närmiljö och i världen. Eleven kan ge några exempel på typiska kulturella drag i olika engelskspråkiga länder. Eleven kan ge exempel på en situation där engelska används som ett globalt kommunikationsspråk. För vitsordet 8: Eleven kan berätta om den språkliga mångfalden i hans närmiljö och i världen. Eleven kan ge exempel på typiska kulturella drag i olika engelskspråkiga länder. Eleven kan berätta var i och vilka situationer engelska används som ett globalt kommunikationsspråk. För vitsordet 9: Eleven kan på ett mångsidigt sätt berätta om den språkliga mångfalden i hans närmiljö och i världen. Eleven kan jämföra typiska kulturella drag i olika engelskspråkiga länder. Eleven kan berätta var, i vilka situationer samt varför engelska används som ett globalt kommunikationsspråk.

<p>M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt</p>	<p>Eleven lär sig att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Eleven lär sig att värdesätta den språkliga och kulturella mångfalden i världen. Eleven lär sig att bemöta människor fördomsfritt</p>		<p>K1, K2</p>	<p>Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter</p>
<p>M3 handleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen likheter och olikheter mellan olika språk. Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga.</p>		<p>K1, K2</p>	<p>Språklig slutledningsförmåga</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan nämna någon likhet och skillnad mellan engelska och modersmålet eller andra språk hen kan.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på likheter och skillnader mellan engelska och modersmålet eller andra språk hen kan.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan berätta om likheter och skillnader mellan engelska och modersmålet eller andra språk hen kan. Eleven kan nämna några strategier som stödjer utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan jämföra likheter och skillnader mellan engelska och modersmålet eller andra språk hen kan. Eleven kan använda lämpliga strategier som stödjer utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga.</p>
<p>M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden</p>	<p>Eleven lär sig att hitta och välja engelskspråkigt material som är lämpligt och intressant för hen själv.</p>		<p>K2, K3</p>	<p>Förmåga att hitta engelskspråkigt material</p> <p>För vitsordet 5: Eleven kan ge ett exempel på något för hen själv lämpligt engelskspråkigt material.</p>

lämpligt material som stödjer det egna lärandet					<p>För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på engelskspråkiga material som är intressanta för hen själv.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan berätta om engelskspråkiga material som är lämpliga och intressanta för hen själv.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan jämföra engelskspråkiga material som är lämpliga och intressanta för hen själv.</p>
---	--	--	--	--	--

Mål för undervisning Färdigheter för språkstudier	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	<p>Eleven lär sig att berätta om målen för sina studier i engelska.</p> <p>Eleven lär sig att samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett sätt som motiverar till att lära sig tillsammans</p>	<p>Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar.</p> <p>Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, härleda nya ords betydelse på basen av kontexten.</p> <p>Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.</p>	K1, K3	Förmåga att berätta om målen för sina studier engelska och att fungera i grupp.	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna något enskilt mål för sina studier i engelska. Eleven kan stundvis samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge några exempel på mål för sina studier i engelska. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om målen för sina studier i engelska. Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett sätt som motiverar till att lära sig tillsammans.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ge några exempel på mål för sina studier i engelska och berätta hur hen arbetar för att uppnå målen.</p>

					Eleven kan samarbeta och delta i gruppens aktiviteter på ett mångsidigt sätt och som motiverar till att lära sig tillsammans.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	<p>Eleven lär sig att ta ansvar för sina studier i engelska.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt, även digitala, för att utveckla sina kunskaper i engelska samt för sina språkstudier.</p> <p>Eleven lär sig att modigt använda sina färdigheter i engelska.</p>		K1, K4, K5, K6	Förmåga att ta ansvar för sina studier i engelska samt hitta lämpliga sätt att lära sig språk.	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning i någon mån ta ansvar för sina studier i engelska. Eleven kan använda något sätt, även digitala, för att lära sig engelska och andra språk.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan i någon mån ta ansvar för sina studier i engelska. Eleven kan använda några sätt, även digitala, för att lära sig engelska och andra språk.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ta relativt stort ansvar för sina studier i engelska. Eleven kan använda många olika sätt, även digitala, för att lära sig engelska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan ta stort ansvar för sina studier i engelska. Eleven kan mångsidigt utnyttja olika sätt, även digitala, för att lära sig engelska och andra språk och som främjar det egna lärandet.</p>

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att	Eleven lär sig att kommunicera muntligt och skriftligt i olika situationer.	Att iaktta och flitigt träna uttal.	K2, K4, K5, K7	Förmåga att kommunicera i olika situationer	För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.

<p>uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser</p>		<p>Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.</p> <p>Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationen.</p>			<p>För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.3 Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p> <p>För vitsordet 8: Kunskapsnivå A2.1 Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.</p> <p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå A2.2 Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.</p>
<p>M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation</p>	<p>Eleven lär sig att använda kommunikationsstrategier i olika kommunikationssituationer</p>		<p>K4</p>	<p>Förmåga att använda kommunikationssstrategier</p>	<p>För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Eleven kan uttrycka om hen har förstått.</p> <p>För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.3 Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>

					<p>För vitsordet 8: Kunskapsnivå A2.1 Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mera sällan non-verbala uttryck. Eleven måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p> <p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå A2.2 Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	Eleven lär sig att använda för engelska språket och för kulturerna inom språkområdet typiska artighetsfraser		K2, K4	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.3 Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p> <p>För vitsordet 8: Kunskapsnivå A2.1 Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p> <p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå A2.2 Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala</p>

					ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.
--	--	--	--	--	--

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter					
M10 handleda eleven att med hjälp av olika strategier sätta sig in i muntliga och skriftliga texter av varierande svårighetsgrad	Eleven lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter med hjälp av olika strategier	Öva läs- och hörförståelse med varierande texter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer och lära sig hitta engelskspråkigt material.	K4	Förmåga att tolka texter	<p>För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.</p> <p>För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.3 Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.</p> <p>För vitsordet 8: Kunskapsnivå A2.1 Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal.</p> <p>Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p> <p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå A2.2</p>

					<p>Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord.</p> <p>Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.</p>
--	--	--	--	--	---

Mål för undervisning Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda engelskans centrala ordförråd och centrala strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala förståeligt.</p>	<p>Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de behandlade temana.</p> <p>Följande strukturer tas upp: oregelbunden preteritum/imperfekt futurum indefinita pronomen oregelbundna pluralformer adjektivets komparation självständiga possessiva pronomen</p> <p>Öva fonetisk skrift.</p>	K3, K4, K5, K7	Förmåga att producera texter	<p>För vitsordet 5: Kunskapsnivå A1.1 Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>För vitsordet 7: Kunskapsnivå A1.3 Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p>

					<p>För vitsordet 8: Kunskapsnivå A2.1 Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p> <p>För vitsordet 9: Kunskapsnivå A2.2 Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>
--	--	--	--	--	---

Matematik, årskurs 3–6

Matematik, årskurs 3

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Kompetens	Kunskapskrav
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	K1, K3, K5	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Mål för undervisning Arbetsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	<ul style="list-style-type: none"> - använda samband mellan räknesätten - koppla till egen vardag - öva att tänka på olika sätt 	K1, K4	Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan det som hen lär sig.
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	<ul style="list-style-type: none"> - skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram - motivera lösningar och tankeformer 	K1, K3, K4, K5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	<ul style="list-style-type: none"> - samarbete och diskussion med andra elever - kunna beskriva hur man tänker - skriva tankeled och jämföra lösningar - använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp 	K1, K2, K4, K5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på flera sätt.
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	<ul style="list-style-type: none"> - använda strategin att arbeta bakåt - lösa slutledningsuppgifter - hitta kombinationer 	K1, K4, K5	Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan välja och använda ett fungerande sätt för att lösa ett problem.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	<ul style="list-style-type: none"> - göra uppskattningar - kunna välja lämpliga enheter - anknyta till och jämföra med egna erfarenheter från vardagen 	K1, K3	Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma sin lösnings resultatets rimlighet.
--	---	--------	-------------------------------	---

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	<ul style="list-style-type: none"> - sambandet mellan bild och uttryck - visa matematiska begrepp med bilder, konkreta modeller och symboler 	K1, K4	Förståelse och användning av matematiska begrepp	<p>För goda kunskaper: Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa matematiska begrepp med bilder, konkreta modeller och symboler - skriva ett matematiskt uttryck till en bild <p>För godkänt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa matematiska begrepp med bilder, konkreta modeller och symboler
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	<ul style="list-style-type: none"> - centralt talområde 0–1000 - talens uppbyggnad 0–10 000 - decimaltal: tiondel - jämföra och ordna tal i storleksordning - tallinjen 	K1, K4	Förståelse av tiosystemet	<p>För goda kunskaper: Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiosystemets principer med naturliga tal - talramsans framåt 0–1000 - talramsans bakåt 100–0 - jämföra tal inom talområdet 0–1000 - räkna med tal i decimalform <p>För godkänt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiosystemets principer med naturliga tal - talramsans framåt 0–1000 - talramsans bakåt 100–0 - jämföra tal inom talområdet 0–1000
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal	<ul style="list-style-type: none"> - decimaltal med tiondelar i vardagliga situationer, t.ex. 10,6 s 	K1, K4	Förståelse av talbegreppet	<p>För goda kunskaper: Eleven kan använda positiva rationella tal.</p> <ul style="list-style-type: none"> - använda enkla bråk - använda positiva rationella tal

	<ul style="list-style-type: none"> - bråk i vardagliga situationer samt med konkret material - placera in bråk på tallinjen 			<p>För godkänt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - använda enkla bråk
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	<ul style="list-style-type: none"> - addition och subtraktion med hundratalsövergång - fördjupa räknestrategier för huvudräkning - additions- och subtraktionsalgoritmerna, även minnessiffra och växling - multiplikation, tabellerna 6–9, repetition av tabellerna 0–5 och 10 - multiplikation med 10, 100 och 1000 - introduktion av multiplikation med uppställning - kort division; delningsdivision och innehållsdivision - division med rest - sambandet mellan division och multiplikation - introduktion av räknesättens ordningsföljd 	K1, K3, K6	Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	<p>För goda kunskaper:</p> <p>Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - dela upp tresiffriga tal enligt talenheter - addera och subtrahera med hjälp av konkret material inom talområdet 0–1000 - addera och subtrahera med uppställning, även minnessiffra och växling - anknyta multiplikationer till bild - multiplikationstabellerna 0–10 - dividera med konkret material - huvudräkning inom talområdet 0–50 - göra beräkningar med hundratalsövergång <p>För godkänt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dela upp tresiffriga tal enligt talenheter - addera och subtrahera med hjälp av konkret material inom talområdet 0–1000 - anknyta multiplikationer till bild - multiplikationstabellerna 0–5 och 10 - dividera med konkret material - huvudräkning inom talområdet 0–50

Begreppsliga och ämnesspecifika mål för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	<ul style="list-style-type: none"> - omkrets av enkla plangeometriska figurer - parallelogram - vinklar: rät, trubbig, spetsig - repetera och undersöka kroppars geometriska egenskaper - begreppen sidoyta, hörn och kant - hitta symmetri i figurer och rita symmetrilinje 	K4, K5	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	<p>För goda kunskaper:</p> <p>Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer.</p> <ul style="list-style-type: none"> - beskriva vanliga geometriska kroppar - klassificera och identifiera kroppar och figurer <p>För godkänt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - beskriva vanliga geometriska kroppar

	- rita en spegelbild			
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	<ul style="list-style-type: none"> - area: beräkna yta med hjälp av centimeterrutor - tid: med en minuts noggrannhet - klockslag på en digital klocka - priser i decimalform: euro och cent - längd: kilometer, meter, centimeter, millimeter - massa: kilogram och gram - volym: liter och deciliter - uppskatta och jämföra enheter - enkla vardagsnära enhetsbyten 	K1, K3, K6	Förmåga att mäta	<p>För goda kunskaper: Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven behärskar de vanligaste enhetsbytena.</p> <ul style="list-style-type: none"> - välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet - använda mm, cm och m - göra de vanligaste enhetsbytena - avläsa hel och halv timme samt kvart på en analog klocka - avläsa en digital klocka <p>För godkänt: <ul style="list-style-type: none"> - välja ett lämpligt mätredskap och mäta - använda mm, cm och m - avläsa hel och halv timme samt kvart på en analog klocka </p>
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet	<ul style="list-style-type: none"> - söka, samla och presentera information från näromgivningen - avläsa tabeller och diagram - undersöka antalet alternativ (kombinatorik) 	K4, K5	Att göra och tolka tabeller och diagram	<p>För goda kunskaper: Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram.</p> <ul style="list-style-type: none"> - avläsa en tabell - presentera information i tabell- eller diagramform <p>För godkänt: <ul style="list-style-type: none"> - avläsa en tabell </p>
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	K1, K4, K5, K6	Visuell programmering	<p>För goda kunskaper: Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.</p> <ul style="list-style-type: none"> - använda färdiga kommandon i ett datorprogram, pröva sig fram och se vad som händer

Matematik, årskurs 4

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Kompetens	Kunskapskrav
M1 bibehålla elevens inspiration och intressen för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	K1, K3, K5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Mål för undervisning Arbetsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	<ul style="list-style-type: none"> - använda samband mellan räknesätten - koppla till egen vardag - öva att tänka på olika sätt 	K1, K4	Samband mellan saker man lärt sig	<p>För vitsordet 5: Eleven uppfattar under handledning samband mellan det som hen lär sig.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven uppfattar samband mellan det som hen lär sig och ger exempel under handledning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan det som hen lär sig.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan beskriva och förklara vad sambanden mellan det som hen lär sig beror på.</p>
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade	<ul style="list-style-type: none"> - skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram - motivera lösningar och tankeformer 	K1, K3, K4, K5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	För vitsordet 5: Eleven observerar vad hen behöver hjälp med. Eleven kan under handledning göra observationer och

<p>slutsatser utifrån sina observationer</p>				<p>sammanställa information för att kunna dra slutsatser.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar med handledning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan framställa frågor i anknytning till det område som studeras och kan ge motiveringar för sina slutsatser.</p>
<p>M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg</p>	<ul style="list-style-type: none"> - samarbete och diskussion med andra elever - kunna beskriva hur man tänker - skriva tankeled och jämföra lösningar - använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp 	<p>K1, K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att presentera lösningar och slutledningar</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan berätta sin slutledning och presenterar under handledning sina lösningar med något sätt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på något sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på flera sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven presenterar sin slutledning och sina lösningar med ett sätt som är lämplig för situationen.</p>

<p>M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - använda strategin att arbeta bakåt - lösa slutledningsuppgifter - hitta kombinationer 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Problemlösningsfärdigheter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning använda något sätt för att lösa ett problem.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven prövar på ett sätt som leder till en korrekt lösning på ett problem.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan välja och använda ett fungerande sätt för att lösa ett problem.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan bedöma hur fungerande och effektiv hans lösningsmetod är.</p>
<p>M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt</p>	<ul style="list-style-type: none"> - göra uppskattningar - kunna välja lämpliga enheter - anknyta till och jämföra med egna erfarenheter från vardagen 	<p>K1, K3</p>	<p>Förmåga att bedöma en lösning</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning uppfatta hur rimligt ett resultat är.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven reflekterar över hur rimligt hans resultat är och bedömer sin lösning under handledning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan i regel bedöma sin lösning och resultatets rimlighet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven granskar kritiskt sin lösning och hur rimligt resultatet är.</p>

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnesspecifika	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	<ul style="list-style-type: none"> - begreppet uttryck - begreppet uppskatta - sambandet mellan verklighet och uttryck 	K1, K4	Förståelse och användning av matematiska begrepp	<p>Vitsord 5: Eleven kan under handledning använda rätta begrepp och symboler samt skriva enkla uttryck utgående från enkla textuppgifter.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan i regel använda rätta begrepp och symboler samt skriva enkla uttryck utgående från textuppgifter.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan i regel använda rätta begrepp och symboler.</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan skriva uttryck - använda rätt terminologi för de fyra räknesätten - reflekterar över svarets rimlighet <p>Vitsord 9: Eleven kan använda rätta begrepp och symboler samt skriva uttryck med de fyra räknesätten.</p>

<p>M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tallinjen med olika graderingar - stärka talförståelsen - talenheterna upp till miljoner - förstå tiosystemet - decimaltal; hundradel - avrunda tal - avrunda euro - addera och subtrahera tal i decimalform 	<p>K1, K4</p>	<p>Förståelse av tiosystemet</p>	<p>Vitsord 5: Eleven urskiljer storleksordning mellan de naturliga talen inom talområdet 0–10 000. Eleven känner igen talenheterna i ett decimaltal med tiondels noggrannhet. Eleven kan under handledning avrunda till heltal.</p> <p>Vitsord 7: Eleven använder tiosystemet som ett positionssystem i räkneoperationer inom talområdet 0–100 000. Eleven kan använda tiosystemets princip, från tiondel till hundratusental. Eleven förstår eurons avrundning.</p> <p>Vitsord 8: Eleven använder tiosystemet som ett positionssystem i räkneoperationer inom talområdet 0–1 000 000. Eleven kan använda tiosystemets princip, från hundradel till miljontal. Eleven kan avrunda till given talenhet. Eleven behärskar eurons avrundning.</p> <p>Vitsord 9: Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform samt tiosystemets princip, från hundradel till miljontal.</p>
--	---	---------------	----------------------------------	---

<p>M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal</p>	<ul style="list-style-type: none"> - begreppet decimaltal - begreppet bråk, olika namn för samma bråk - jämföra bråk med samma nämnare 	<p>K1, K4</p>	<p>Förståelse av talbegreppet</p>	<p>Vitsord 5: Eleven kan under handledning ordna bråk och decimaltal i storleksordning.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan ordna bråk och decimaltal i storleksordning.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan kombinera tal som är skrivna i olika form men har samma värde.</p> <p>Vitsord 9: Eleven kan använda liknämninga bråk och decimaltal i enkla räkneoperationer.</p>
--	---	---------------	-----------------------------------	--

<p>M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper</p>	<ul style="list-style-type: none"> - additions- och subtraktions algoritmer befästs - multiplikationstabellerna 0–10 befästs - multiplikationstabellerna 11–12 - samband mellan räknesätten - vardagsnära uppgifter med räknesättens ordningsföljd - begreppet division både via innehålls- och delningsdivision - räkna kort division - dividera en talenhet i taget - division med 10, 100 och 1000 - multiplikationsalgoritmen - addition och subtraktion av liknämninga bråk 	<p>K1, K3, K6</p>	<p>Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan oftast utföra basräkneoperationer med två naturliga tal.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven räknar uttryck som innehåller flera än en räkneoperation med naturliga tal. Eleven känner till reglerna för räknesättens ordningsföljd. Eleven kan under handledning utföra enklare huvudräkningar.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven behärskar reglerna för räknesättens ordningsföljd och har oftast en förmåga att räkna i huvudet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan på ett mångsidigt sätt använda sig av räknefärdigheterna både vid huvudräkning och vid skriftliga uppgifter.</p>
---	---	-------------------	--	--

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnesspecifika	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
<p>M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp</p>	<ul style="list-style-type: none"> - koordinatsystem, första kvadranten - parallella och vinkelräta linjer - vinkelmått och klassificering av vinklar - undersöka och klassificera olika månghörningar - figurer indelas i månghörningar och andra figurer - beräkna omkrets av enkla geometriska figurer - undersöka och jämföra figurers och kroppars geometriska egenskaper 	K4, K5	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	<p>För vitsordet 5: Eleven känner igen de vanligaste geometriska figurerna och kropparna.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner igen och kan rita de vanligaste geometriska figurerna och beskriva deras egenskaper. Eleven kan nämna de vanligaste geometriska kropparna och beskriva deras egenskaper. Eleven kan namnge vinklarna. Eleven förstår begreppet omkrets.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan räkna ut omkretsen. Eleven kan sätta ut och avläsa en given punkt i koordinatsystemets första kvadrant.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan rita de vanligaste kropparna. Eleven kan kategorisera figurer och kroppar enligt deras egenskaper.</p>

<p>M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tidsaxel - 60-systemet med hjälp av klocktider - beräkna tidsintervall - vardagsnära enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter - uppskatta storlek, enkla areor och enkla volymer samt kontrollmäta 	<p>K1, K3, K6</p>	<p>Förmåga att mäta</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven utför enkla mätningar med givet mätredskap och kan utläsa resultatet. Eleven kan under handledning utföra enkla enhetsbyten. Eleven kan avläsa den analoga- och digitala klockan.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven utför en mätning med ett mätredskap som hen valt och kan ange resultatet i begärd enhet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven behärskar de vanligaste enhetsbytena. Eleven kan avläsa analoga och digitala klockslag</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan förklara faktorer som inverkar på mätningens resultatets noggrannhet och välja korrekt mätenhet. Eleven kan beräkna arean av en rektangel.</p>
---	--	-------------------	-------------------------	--

<p>M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - söka, samla och presentera information - skapa enkla tabeller och diagram - tolka givna tabeller och diagram - undersöka antalet alternativ 	<p>K4, K5</p>	<p>Att göra och tolka tabeller och diagram</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning avläsa olika tabeller och diagram.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan tolka olika tabeller och diagram.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan samla information och sammanställa den i ett stapeldiagram.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan samla information och skapa enkla tabeller och diagram. Eleven kan undersöka antalet alternativ i en sannolikhetsuppgift.</p>
--	--	---------------	--	--

<p>M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö</p>	<p>- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö</p>	<p>K1, K4, K5, K6</p>	<p>Visuell programmering</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning använda färdiga kommandon vid programmering.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda färdiga kommandon vid programmering, pröva sig fram och se vad som händer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö. Eleven kan använda färdiga kommandon vid programmering, pröva sig fram och se vad som händer. Eleven kan göra en följd av instruktioner med hjälp av färdiga kommandon</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan upptäcka upprepningar i ett mönster eller ett program och förkorta följderna av instruktioner.</p>
--	---	-----------------------	------------------------------	--

Matematik, årskurs 5

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Kompetens	Kunskapskrav
M1 bibehålla elevens inspiration och intressen för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	K1, K3, K5	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Mål för undervisning Arbetsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	<ul style="list-style-type: none"> - använda samband mellan räknesätten - koppla till egen vardag - öva att tänka på olika sätt 	K1, K4	Samband mellan saker man lärt sig	<p>För vitsordet 5: Eleven uppfattar under handledning samband mellan det som hen lär sig.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven uppfattar samband mellan det som hen lär sig och ger exempel under handledning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan det som hen lär sig.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan beskriva och förklara vad sambanden mellan det som hen lär sig beror på.</p>
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	<ul style="list-style-type: none"> - skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram - motivera lösningar och tankeformer 	K1, K3, K4, K5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	<p>För vitsordet 5: Eleven observerar vad hen behöver hjälp med. Eleven kan under handledning göra observationer och sammanställa information för att kunna dra slutsatser.</p> <p>För vitsordet 7:</p>

				<p>Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar med handledning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan framställa frågor i anknytning till det område som studeras och kan ge motiveringar för sina slutsatser.</p>
<p>M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg</p>	<ul style="list-style-type: none"> - samarbete och diskussion med andra elever - kunna beskriva hur man tänker - skriva tankeled och jämföra lösningar - använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp 	<p>K1, K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att presentera lösningar och slutledningar</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan berätta sin slutledning och presenterar under handledning sina lösningar med något sätt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på något sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på flera sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven presenterar sin slutledning och sina lösningar med ett sätt som är lämplig för situationen.</p>
<p>M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - använda strategin att arbeta bakåt - lösa slutledningsuppgifter - hitta kombinationer 	<p>K1, K4, K5</p>	<p>Problemlösningsfärdigheter</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning använda något sätt för att lösa ett problem.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven prövar på ett sätt som leder till en korrekt lösning på ett problem.</p>

				<p>För vitsordet 8: Eleven kan välja och använda ett fungerande sätt för att lösa ett problem.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan bedöma hur fungerande och effektiv hens lösningsmetod är.</p>
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	<ul style="list-style-type: none"> - göra uppskattningar - kunna välja lämpliga enheter - anknyta till och jämföra med egna erfarenheter från vardagen 	K1, K3	Förmåga att bedöma en lösning	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning uppfatta hur rimligt ett resultat är.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven reflekterar över hur rimligt hens resultat är och bedömer sin lösning under handledning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan i regel bedöma sin lösnings och resultatets rimlighet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven granskar kritiskt sin lösning och hur rimligt resultatet är.</p>

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnesspecifika	Centralt innehåll	Kompe- -tens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	<ul style="list-style-type: none"> - överslagsräkning - begreppet procent 	K1, K4	Förståelse och användning av matematiska begrepp	För vitsordet 5: Eleven har bekantat sig med sambandet mellan procent, bråk och decimaltal.

				<p>För vitsordet 7: Eleven förstår sambandet mellan enkla procent, enkla bråk och decimaltal.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven behärskar sambandet mellan procent, bråk och decimaltal. Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.</p> <ul style="list-style-type: none"> - överslagsräkning med tal i decimalform - procent som en del av 100 - begreppet procent <p>För vitsordet 9: Eleven behärskar och kan tillämpa sambandet mellan procent, bråk och decimaltal.</p> <p>Eleven använder rätta begrepp och symboler.</p> <ul style="list-style-type: none"> - överslagsräkning med tal i decimalform - procent som en del av 100 - begreppet procent
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	<ul style="list-style-type: none"> - tallinjen med olika graderingar - stärka talförståelsen - talenheterna upp till miljarder - fördjupa tiosystemet - decimaltal; tusendel - avrunda tal - addera och subtrahera tal i decimalform 	K1, K4	Förståelse av tiosystemet	<p>För vitsordet 5: Eleven kan urskilja storleksordningar mellan de naturliga talen inom talområdet 0–100 000. Eleven kan känna igen talenheterna i ett decimaltal med hundradels noggrannhet. Eleven kan avrunda till heltal.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan nämna talenheterna i ett decimaltal och använder tiosystemets räkneoperationer med naturliga tal. Eleven förstår reglerna för att kunna avrunda till given talenhet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan använda tiosystemet som ett positionssystem i räkneoperationer. Eleven kan avrunda till given talenhet.</p>

				För vitsordet 9: Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform samt tiosystemets princip, från tusendel till miljardtal.
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	<ul style="list-style-type: none"> - sambandet mellan enkla tal i bråkform, tal i decimalform och procent - enkel procenträkning med t.ex. 100 %, 50 %, 25 %, 10 %, 1 % - begreppet negativa heltal - negativa heltal i vardagen 	K1, K4	Förståelse av talbegreppet	<p>För vitsordet 5: Eleven kan placera negativa tal i storleksordning och under handledning jämföra storleken på bråktal och decimaltal.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan placera negativa tal i storleksordning och jämföra storleken på bråktal.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan skriva procenttal i bråkform och decimalform. Eleven kan kombinera tal som är skrivna i olika form men har samma värde.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal i enkla räkneoperationer.</p>
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	<ul style="list-style-type: none"> - räknesättens ordningsföljd även parentes - multiplikationsalgoritmen befästs - multiplicera tvåsiffriga faktorer - förlängning och förkortning av bråk - introducera addition och subtraktion av oliknämninga bråk - introducera multiplikation och division av bråk med naturliga heltal 	K1, K3, K6	Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	<p>För vitsordet 5: Eleven kan oftast utföra basräkneoperationer med två naturliga tal.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven räknar uttryck som innehåller flera än en räkneoperation med naturliga tal. Eleven känner till reglerna för räknesättens ordningsföljd. Eleven kan under handledning utföra enklare huvudräkningar.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven behärskar reglerna för räknesättens ordningsföljd och har oftast en förmåga att räkna i huvudet.</p>

				För vitsordet 9: Eleven kan på ett mångsidigt sätt använda sig av räkne färdigheterna både vid huvudräkning och vid skriftliga uppgifter.
--	--	--	--	---

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnesspecifika	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	<ul style="list-style-type: none"> - kroppar klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar - undersöka rätblock, cylindrar, koner med cirkulär basyta och pyramider - ritningar plangeometriska figurer och bygga kroppar - rita, mäta och klassificera vinklar - koordinatsystem - förstoring och förminskning - likformighet och skala - spegling i en rät linje - symmetri i förhållande till en rät linje - kongruens med konkreta hjälpmedel - cirkelns delar: medelpunkt, radie och diameter - konstruera en cirkel med hjälp av passare 	K4, K5	Geometrisk a begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	<p>För vitsordet 5: Eleven känner igen de vanligaste geometriska figurerna och kropparna.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner igen och kan rita de vanligaste geometriska figurerna och beskriva deras egenskaper. Eleven kan nämna de vanligaste geometriska kropparna och beskriva deras egenskaper.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan rita och nämna de vanligaste geometriska figurerna och kropparna. Eleven kan rita in symmetrilinjer i givna figurer. Eleven kan rita och mäta vinklar.</p> <p>Eleven kan placera in en given punkt i koordinatsystemet. Eleven känner till olika skalor, förstoring och förminskning.</p>

				<p>För vitsordet 9: Eleven kan rita och nämna samtliga geometriska figurer och kroppar samt beskriva deras egenskaper.</p> <p>Eleven kan tillämpa en figurs egenskaper vid problemlösning.</p> <p>Eleven kan använda en given skala.</p>
--	--	--	--	--

<p>M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - de vanligaste enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter - uppskatta längd, massa och volym samt kontrollmäta, mätningens noggrannhet betonas - begreppet area - beräkna arean av enkla geometriska figurer 	<p>K1, K3, K6</p>	<p>Förmåga att mäta</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven utför en mätning med givet mätredskap och kan utläsa resultatet.</p> <p>Eleven kan under handledning utföra enhetsbyten. Eleven känner till begreppet area.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven utför en mätning med ett mätredskap som hen valt och kan ange resultatet i begärd enhet. Eleven förstår begreppet area.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven uppfattar storleken på mätobjektet och väljer ett lämpligt redskap för mätningen. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna och reflekterar över mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna arean av en rektangel.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan förklara faktorer som inverkar på mätningens resultatets noggrannhet och välja korrekt måtenhet. Eleven kan beräkna arean av en triangel.</p>
<p>M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda</p>	<ul style="list-style-type: none"> - söka, samla, registrera och presentera information - begreppet medelvärde - beräkna medelvärde - klassificera och ordna information 	<p>K4, K5</p>	<p>Att göra och tolka tabeller och diagram</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning avläsa olika tabeller och diagram.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan avläsa och tolka olika diagram. Eleven känner till typvärde och medelvärde.</p>

<p>eleven upplevelser om sannolikhet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - frekvenstabell och begreppen största och minsta värde samt typvärde - sannolikhet i vardagen - begreppen omöjlig, möjlig eller säker 			<p>För vitsordet 8: Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan samla information och sammanställa den i ett stapeldiagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan samla information och sammanställa den i ändamålsenliga tabeller och diagram.</p>
<p>M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö</p>	<ul style="list-style-type: none"> - planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö 	<p>K1, K4, K5, K6</p>	<p>Visuell programmering</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning göra en följd av instruktioner med hjälp av färdiga kommandon.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan göra en följd av instruktioner med hjälp av färdiga kommandon.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö samt göra en följd av instruktioner med hjälp av färdiga kommandon. Eleven kan upptäcka upprepningar i ett mönster eller ett program och förkorta följderna av instruktioner.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö, i vilket villkors- och upprepningsstrukturer används.</p>

Matematik, årskurs 6

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Kompetens	Kunskapskrav
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	Eleven lär sig att identifiera vilka delområden i matematiken och studiemetoder som motiverar hen. Eleven strävar efter att förstärka sin positiva självbild och sitt självförtroende i sina matematikstudier.	K1, K3	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Mål för undervisning Arbetsfärdigheter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	Eleven uppfattar samband mellan det som hen lär sig. Hen beskriver och förklarar sina observationer.	- använda samband mellan räknesätten - koppla till egen vardag - öva att tänka på olika sätt	K1, K4	Samband mellan det som hen lärt sig	För vitsord 5: Eleven uppfattar under handledning samband mellan det som hen lär sig. För vitsord 7: Eleven uppfattar samband mellan det som hen lär sig och ger exempel under handledning. För vitsord 8: Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan det som hen lär sig. För vitsord 9: Eleven kan beskriva och förklara vad sambanden mellan det som hen lär sig beror på.
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	Eleven ställer frågor och kan dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer.	- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram - motivera lösningar och tankeformer	K1, K3, K4, K5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	För vitsord 5: Eleven observerar vad hen behöver hjälp med. Eleven kan under handledning göra observationer och sammanställa information för att kunna dra slutsatser.

					<p>För vitsord 7: Eleven övar på att framställa matematiska frågor. Eleven kan under handledning presentera motiveringar för sina slutsatser.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan framställa frågor i anknytning till det område som studeras och kan ge motiveringar för sina slutsatser.</p> <p>För vitsord 9: Eleven framställer frågor som stöder det område som studeras. Eleven kan framställa klara motiveringar för sina slutsatser.</p>
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	Eleven presenterar sina slutledningar och lösningar genom att använda olika framställningsformer	<ul style="list-style-type: none"> -samarbete och diskussion med andra elever -kunna beskriva hur man tänker - skriva tankeled och jämföra lösningar -använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp 	K1, K2, K4, K5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	<p>För vitsord 5: Eleven kan berätta om sin slutledning och presenterar under handledning sina lösningar med någon framställningsform.</p> <p>För vitsord 7: Eleven presenterar sin slutledning och sina lösningar med någon framställningsform.</p> <p>För vitsord 8: Eleven presenterar sin slutledning och sina lösningar, vid behov med en annan framställningsform.</p> <p>För vitsord 9: Eleven presenterar sin slutledning och sina lösningar med en framställningsform som är lämplig för situationen</p>
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	Eleven använder olika strategier i problemlösning	<ul style="list-style-type: none"> -använda strategin att arbeta bakåt -lösa slutledningsuppgifter -hitta kombinationer 	K1, K4, K5	Problemlösningsfärdigheter	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning använda något sätt för att lösa ett problem.</p> <p>För vitsord 7: Eleven prövar på ett sätt som leder till en korrekt lösning på ett problem.</p>

					<p>För vitsord 8: Eleven kan välja och använda ett fungerande sätt för att lösa ett problem.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan bedöma hur fungerande och effektiv hans lösningsmetod är.</p>
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	Eleven bedömer hur förnuftig en lösning är och om resultatet är rimligt.	<ul style="list-style-type: none"> - göra uppskattningar - kunna välja lämpliga enheter - anknyta till och jämföra med egna erfarenheter från vardagen 	K1, K3	Förmåga att bedöma en lösning	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning uppfatta hur rimligt ett resultat är.</p> <p>För vitsord 7: Eleven reflekterar över hur rimligt hans resultat är och bedömer sin lösning under handledning.</p> <p>För vitsord 8: Eleven granskar kritiskt sin lösning och hur rimligt resultatet är.</p> <p>För vitsord 9: Eleven bedömer och motiverar sin lösning och hur rimligt resultatet är.</p>

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnesspecifika	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	Eleven använder och förstår matematiska begrepp och beteckningar.	-begreppet obekant	K1, K4	Förståelse och användning av matematiska begrepp	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen matematiska begrepp under handledning och övar på beteckningar.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner till matematikens begrepp och använder i regel korrekta beteckningar.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder matematiska begrepp och korrekta beteckningar.</p>

					För vitsord 9: Eleven förstår och använder korrekta begrepp och beteckningar
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	Eleven förstår principen bakom tiosystemet.	-tiosystemet befästs -multiplikation med tal i decimalform -division av tal i decimalform med ett heltal -division med tal i decimalform	K1, K4	Förståelse av tiosystemet	<p>För vitsord 5: Eleven urskiljer storleksordningar mellan hela tal. Eleven känner igen talenheterna i ett decimaltal.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna talenheterna i ett decimaltal och använder tiosystemet i räkneoperationer med naturliga tal.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder tiosystemet som ett positionssystem i räkneoperationer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven förstår att tiosystemet är ett av positionssystemen.</p>

<p>M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal</p>	<p>Eleven förstår begreppen positiva rationella tal och negativa heltal.</p>	<p>-samband mellan tal i bråkform, decimalform och procent -vardagsprocenträkning</p>	<p>K1, K4</p>	<p>Förståelse av talbegreppet</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan placera negativa tal i storleksordning och jämför under handledning storleken på bråktal.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan placera bråktal i storleksordning och kan ge exempel på användning av negativa tal.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal i räkneoperationer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder positiva rationella tal och negativa heltal som del av problemlösning.</p>
<p>M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper</p>	<p>Eleven utför huvudräkning på ett flytande sätt och även skriftligt genom att använda egenskaper hos räkneoperationer.</p>	<p>-räknesättens ordningsföljd med mer utmanande uppgifter -addition och subtraktion av oliknämnda bråk -multiplikation och division av bråk med naturliga heltal</p>	<p>K1, K3, K6</p>	<p>Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper</p>	<p>För vitsord 5: Eleven utför basräkneoperationer med två naturliga tal.</p> <p>För vitsord 7: Eleven utför räkneoperationer som består av flera än en räkneoperation med naturliga tal och kan under handledning dela upp talen i en enklare form som huvudräkning.</p> <p>För vitsord 8: Eleven utför på ett flytande sätt beräkningar som består av flera räkneuttryck och kan dela upp talen i en enklare form som stöder uträkningen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan mångsidigt använda olika beräkningssätt.</p>

Mål för undervisningen Begreppsliga och ämnesspecifika	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	Eleven observerar och beskriver geometriska egenskaper hos kroppar och figurer. Eleven känner till geometrins grundbegrepp samt symmetrier med avseende på en linje och en punkt.	<ul style="list-style-type: none"> -figurer klassificeras som månghörningar och andra figurer -kroppar klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar -bygga och undersöka rätklock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider -rita plangeometriska figurer och kroppar -koordinatsystem, alla kvadranter -förstoring och förminskning -likformighet och skala -spegling i en rät linje och punkt -Kongruens med konkreta hjälpmedel -konstruera en cirkel med hjälp av passare 	K4, K5	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen och nämner de vanligaste geometriska figurerna och kropparna samt deras delar. Eleven kan rita de vanligaste geometriska figurerna.</p> <p>För vitsord 7: Eleven observerar och beskriver sambanden mellan en punkt, sträcka, linje och vinkel. Eleven känner igen figurer som är symmetriska med avseende på linje. Eleven kan under handledning förstora eller förminska en figur. Eleven kan placera ut en given punkt i koordinatsystemet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven observerar och beskriver egenskaper hos figurer och kroppar. Eleven ritat symmetriska figurer med avseende på en punkt eller en linje genom att använda koordinatsystemet. Eleven kan använda en given skala.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan använda egenskaper hos figurer och kroppar i problemlösning. Eleven kan rita förminskningar och förstoringar på figurer och bestämma skalan utgående från givna mått.</p>

<p>M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet</p>	<p>Eleven bedömer storleken på det objekt som ska mätas och väljer ett lämpligt verktyg för mätningen och en lämplig enhet att ange resultatet i. Eleven bedömer mätresultatets rimlighet.</p>	<p>-beräkna volymen av rätblock -enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter (l, dl, cl, ml) -i geometriska konstruktioner betonas mätningens noggrannhet</p>	<p>K1, K3, K6</p>	<p>Förmåga att mäta</p>	<p>För vitsord 5: Eleven utför en mätning med givna mätredskap och meddelar hur många enheter med mätredskapet hen får som resultat. Eleven kan under handledning byta längdenhet till en annan längdenhet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven utför en mätning med ett mätredskap som hen valt och kan ange mätningens resultat i den efterfrågade enheten. Eleven kan byta enheter på rymdmått (l, dl, osv.).</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan observera storleken på mätobjektet och väljer ett lämpligt redskap för mätningen. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna och reflekterar över förnuftigheten hos mätresultaten.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan förklara faktorer som inverkar på mätningens resultatets noggrannhet och välja korrekt måtenhet. Eleven kan byta måttenheter på areor.</p>
---	--	--	-------------------	-------------------------	---

<p>M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.</p>	<p>Eleven utarbetar och tolkar tabeller och diagram samt använder statistiska nyckeltal. Eleven kan bestämma antalet av alla händelser och av de önskade händelserna och kan beräkna sannolikhet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -beräkna medelvärde -klassificera och ordna given information -sammanställa en frekvenstabell -största, minsta värde och typvärde -presentera information i tabeller och diagram -sannolikhet i vardagen -begreppen omöjlig, möjlig eller säker 	<p>K4, K5</p>	<p>Att göra och tolka tabeller och diagram samt klassiska sannolikheter.</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan göra en tabell på observationerna och läsa ett stapeldiagram. Eleven kan plocka ut den observation som det finns flest värden på och kan under handledning beräkna medelvärdet av tal. Eleven känner igen en säker händelse.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan tolka olika diagram. Eleven kan bestämma typvärdet och beräkna medelvärdet. Eleven kan beräkna det efterfrågade antalet alternativ och det totala antalet alternativ.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan göra en användbar beskrivning med tabell eller diagram. Eleven kan avgöra vilket av alternativen som är mest sannolikt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven utnyttjar tabeller, diagram samt typvärdet och medelvärdet. Eleven kan med hjälp av en händelse bestämma den motsatta händelsen</p>
---	---	---	---------------	--	--

<p>M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö</p>	<p>Eleven utarbetar ett program i en visuell programmeringsmiljö.</p>	<p>-planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö</p>	<p>K1, K4, K5, K6</p>	<p>Visuell programmering</p>	<p>För vitsord 5: Eleven testar ett färdigt program och identifierar vad olika kommandon utför i praktiken.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan sätta till en villkors- eller upprepningsstruktur i ett färdigt program. Hen kan söka efter ett fel i programmet och korrigera felet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö, i vilket villkors- och upprepningsstrukturer används.</p> <p>För vitsord 9: Eleven använder visuell programmering i problemlösning. Eleven kan utvärdera programmet och editera det så att det kan användas för ett specifikt ändamål.</p>
--	---	--	-----------------------	------------------------------	---

Omgivningslära, årskurs 3–6

Omgivningslära, årskurs 3

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen			Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	<u>Studieteknik</u>	K1, K7	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig att lära	Eleven kan under handledning ställa upp egna mål för mindre helheter. Eleven kan med handledning arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	<u>Allemansrätten</u> Eleven utvecklar sin miljömedvetenhet t.ex. genom återvinning och sopsortering	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven känner till allemansrätten i stora drag och förstår vikten av återvinning och sopsortering.

Mål för undervisning Undersöknings- och arbetsfärdigheter	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	Eleven övar sig att formulera frågor om olika ämnesområden	K1, K7	Förmågan att formulera frågor	Eleven kan under handledning formulera frågor som anknyter till ämnet.
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	<u>Undersökningsredskap</u> Användning av olika redskap (t.ex. lupp, termometer, klocka och måttband) Eleven övar sig att göra undersökningar, observationer och mätningar	K1, K5	Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera observera och mäta	Eleven kan observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan under handledning planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	Eleven övar sig att dra slutsatser och presentera resultat av sin undersökning	K1, K2, K5	Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven känner till begreppen orsak och verkan och sambanden mellan dem. Eleven kan under handledning dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan under handledning presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	<u>Grundläggande teknik</u> Lutande plan Hävstång Kugghjul	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan under handledning beskriva hur vissa vardagliga tillämpningar fungerar och ge exempel på deras betydelse. Eleven kan under handledning samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

	Fjädring			
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	<u>Brandsäkerhet</u> <u>Trafiksäkerhet</u> Cyklar <u>Kännetecken för mobbning</u> Beskrivning av kännetecken för mobbning <u>Trygghet i skolan</u> Överenskommelser och regler Goda seder Hänsyn mot andra Respekt gentemot andras egendom	K3	Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer.

<p>M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön</p>	<p><u>Skillnader mellan natur- och kulturmiljö</u></p> <p>Gårdar, parker, skogar, ängar, åkrar samt organismernas anpassning till dessa</p> <p>Herbarium</p>	<p>K3</p>	<p>Förmåga att undersöka omgivningen</p>	<p>Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.</p> <p>Eleven deltar aktivt i insamlandet av en liten växtsamling och kan tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt.</p>
<p>M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor</p>	<p><u>Emotionella färdigheter</u></p> <p>Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar.</p>	<p>K2, K3</p>	<p>Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor</p>	<p>Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt, samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.</p>
<p>M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt</p>	<p>Eleven övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik</p>	<p>K5, K4</p>	<p>Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik</p>	<p>Eleven kan under handledning använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.</p>

Mål för undervisning Kunskap och förståelse	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	Alla begrepp behandlas inom de olika ämnesområdena	K1	Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika delområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	Eleven övar sig att använda och tolka kartor, diagram och statistik	K1, K5	Förmågan att använda modeller	Eleven kan under handledning använda och tolka olika konkreta modeller.
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	Eleven övar sig att hitta tillförlitliga källor (t.ex. skolbiblioteket eller stadsbiblioteket)	K2, K4, K5 K1	Förmåga att läsa kritiskt	Eleven kan under handledning söka information från tillförlitliga källor.
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	<u>Finlands biologi och geografi</u> Berggrund Gårdar, parker, ängar, åkrar, samt organismernas anpassning till dessa Näringsproduktion (t.ex. vad man odlar på åkrar och djur på bondgården) Matens kretslopp	K1	Förmågan att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer	Eleven kan beskriva naturen i Finland och identifiera de vanligaste växt-och djurarterna i de olika livsmiljöerna.

	<p>De vanligaste växterna, svamparna och djuren</p> <p>Växternas fortplantning</p> <p>Indelning av djur i ryggrads- och ryggradslösa djur</p> <p>Indelning av djur i fiskar, fåglar och däggdjur</p>			
<p>M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier</p>	<p><u>Finland</u></p> <p>Kartan</p> <p>Enkla karttecken</p> <p>Relatera till den egna hembygden</p>	<p>K1, K5</p>	<p>Förmåga att gestalta Finlands karta, att kunna använda kartor</p>	<p>Eleven kan namnge olika områden i Finland. Eleven känner till kartbilden av Finland.</p>

<p>M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande</p>	<p><u>Ljus och ljud</u></p> <p>Grundläggande kunskaper om ljus och ljud</p> <p>Principer för ljudets fortplantning</p> <p>Grundläggande principer för ämnesomvandlingar (t.ex. ljus som brinner)</p> <p>Basfakta om tinnitus och laserstråle</p>	<p>K1</p>	<p>Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen.</p>	<p>Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen.</p>
<p>M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och</p>	<p><u>Människokroppen och hälsoresurser</u></p>	<p>K1, K3</p>	<p>Kännedom om delområdena inom hälsa och</p>	<p>Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur</p>

<p>utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen</p>	<p>Sunda hälsovanor och färdigheter i egenvård</p> <p>Förhindrande av sjukdomar</p> <p>Matvanor</p> <p>Vila och hygien</p> <p>Tandvård</p>		<p>sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse</p>	<p>hälsan främjas i vardagen.</p>
--	--	--	---	-----------------------------------

Omgivningslära, årskurs 4

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen			Att uppfatta omgivningslärans betydelse	För vitsord 5: Eleven visar intresse för omgivningslära. För vitsord 7: Eleven kan med handledning ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran. För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran. För vitsord 9: Eleven kan ge exempel och tillämpa de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	<u>Studieteknik</u>	K1, K7	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig att lära	För vitsord 5: Eleven kan ställa upp ett mål för sig själv. För vitsord 7: Eleven kan med handledning ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål. För vitsord 8: Eleven kan under handledning ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål. För vitsord 9: Eleven kan ställa upp och utvärdera egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja	<u>Principer för hållbar utveckling</u>	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	För vitsord 5: Eleven känner till begreppet hållbarhet.

<p>hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen</p>	<p>Hållbar användning av naturresurser</p> <p>Hållbar utveckling i vardagen</p> <p>Delta i gemensamma påverkningsprojekt lokalt eller globalt (t.ex. Earth hour)</p>			<p>För vitsord 7: Eleven känner till principerna för hållbar utveckling och kan med handledning förklara betydelsen av den.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner till principerna för hållbar utveckling och kan förklara betydelsen av den.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan beskriva principerna för hållbar utveckling.</p>
---	--	--	--	---

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>Undersöknings- och arbetsfärdigheter</p> <p>M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter</p>	<p>Eleven övar sig att formulera frågor om olika ämnesområden</p>	<p>K1, K7</p>	<p>Förmågan att formulera frågor</p>	<p>Vitsord 5: Eleven deltar tillsammans med andra i att formulera frågor som anknyter till ämnet.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan under handledning formulera frågor som anknyter till ämnet.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet.</p> <p>Vitsord 9: Eleven formulerar motiverade frågor som anknyter till ämnet.</p>
<p>M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av</p>	<p><u>Undersökningsredskap</u></p> <p>Användning av redskap (t.ex. lupp, termometer, klocka och måttband)</p>	<p>K1, K5</p>	<p>Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera observera och mäta</p>	<p>Vitsord 5: Deltar i att göra observationer och mätningar.</p> <p>Vitsord 7: Eleven observerar, mäter under handledning enligt anvisningar.</p>

olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	Eleven kan under handledning göra undersökningar, observationer och mätningar.			<p>Vitsord 8: Eleven kan observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan under handledning planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.</p> <p>Vitsord 9: Eleven observerar och mäter enligt anvisningar. Eleven planerar och genomför små undersökningar självständigt.</p>
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	Eleven övar sig att dra slutsatser och presentera resultat av sin undersökning.	K1, K2, K5	Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	<p>Vitsord 5: Eleven deltar i att presentera resultat under handledning.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan under handledning se samband mellan orsak och verkan. Eleven kan under handledning presentera sina resultat.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan under handledning se samband mellan orsak och verkan. Eleven kan under handledning dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.</p> <p>Vitsord 9: Eleven kan se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven presenterar sina resultat på ett tydligt sätt.</p>
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	<p><u>Teknik</u></p> <p>Enkla strömkretsar (t.ex. få en lampa att lysa)</p>	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	<p>Vitsord 5: Eleven deltar och beskriver tillsammans med andra hur vissa vardagliga tillämpningar fungerar och deltar i samarbete under handledning kring experiment och uppfinningar.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan under handledning beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel</p>

				<p>på deras betydelse. Eleven kan under handledning samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan under handledning beskriva hur vissa vardagliga tillämpningar fungerar och ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.</p> <p>Vitsord 9: Eleven beskriver tydligt hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och ger exempel på deras betydelse. Eleven samarbetar med andra kring experiment och uppfinningar.</p>
<p>M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv</p>	<p><u>Brandskydd</u></p> <p><u>Sjövett under alla årstider</u></p> <p><u>Kännetecknen för mobbning</u></p> <p>Beskrivning av kännetecknen för mobbning</p> <p>Förhindrande av mobbning och våld</p> <p>Fysisk integritet</p>	K3	<p>Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap</p>	<p>Vitsord 5: Eleven känner till tillvägagångssätt i risk- och nödsituationer.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan under handledning presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer.</p> <p>Vitsord 9: Eleven presenterar centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven beskriver säkerhetsanvisningar.</p>

	Lagligt och olagligt			
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	<p><u>Närmiljö</u></p> <p>Läsning och tolkning av kartor</p> <p>Användning av de fyra väderstrecken</p>	K3	Förmåga att undersöka omgivningen	<p>Vitsord 5: Eleven kan under handledning röra sig i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven övar under handledning att göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.</p> <p>Vitsord 9: Eleven rör sig och gör utflykter i naturen och den byggda miljön på ett ändamålsenligt sätt. Eleven gör undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.</p>
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	<p><u>Emotionella färdigheter</u></p> <p>Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina känslor</p>	K2, K3	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	<p>Vitsord 5: Eleven övar att arbeta i grupp.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan med handledning beskriva hur man arbetar i grupp, uppför sig oftast artigt samt övar att uttrycka och reglera känslor.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt,</p>

	egna tankar, behov, attityder och värderingar			<p>samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.</p> <p>Vitsord 9: Eleven beskriver med hjälp av exempel handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artig samt uttrycker och reglerar känslor och tillämpar mönstren i olika roller.</p>
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	Eleven övar sig under handledning att använda informations- och kommunikationsteknik	K5, K4	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik	<p>Vitsord 5: Eleven övar att under handledning använda digitala verktyg.</p> <p>Vitsord 7: Eleven övar att under handledning använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan under handledning använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.</p> <p>Vitsord 9: Eleven använder digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven beskriver hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.</p>

Mål för undervisning Kunskap och förståelse	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
---	-------------------	-----------	-------------------------	--------------

<p>M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen</p>	<p>Alla begrepp behandlas inom de olika delområdena</p>	<p>K1</p>	<p>Förmåga att använda begrepp</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan med handledning namnge centrala begrepp inom omgivningsläran.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika delområden och med egna ord.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika delområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika delområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop och tillämpa begrepp på ett korrekt och logiskt sätt.</p>
<p>M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen</p>	<p>Eleven övar sig att använda och tolka kartor, diagram och statistik</p>	<p>K1, K5</p>	<p>Förmågan att använda modeller</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan med handledning förstå kartor, diagram och statistik.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning tolka olika konkreta modeller.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan under handledning använda och tolka olika konkreta modeller.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan använda, tolka och skapa olika konkreta modeller.</p>
<p>M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt</p>	<p>Eleven övar sig under handledning att hitta tillförlitliga källor (t.ex.</p>	<p>K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att läsa kritiskt</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan med handledning hitta informationskällor.</p>

tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	skolbiblioteket eller stadsbiblioteket)	K1	Kunskaper i biologi: Förmågan att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer	För vitsordet 7: Eleven kan med handledning söka information från en given källa. För vitsordet 8: Eleven kan under handledning söka information från tillförlitliga källor. För vitsordet 9: Eleven kan söka information från tillförlitliga källor och tillämpa informationen.
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	<u>Naturen i Norden och Baltikum</u> Växt- och djurarter (fiskar, fåglar, däggdjur) Näringsproduktion (t.ex. fiske på Island) Relatera till den egna hembygden	K1		För vitsordet 5: Eleven kan under handledning känna igen de vanligaste växt- och djurarterna i Norden. För vitsordet 7: Eleven kan med handledning beskriva naturen i Norden och Baltikum och identifiera de vanligaste växt-och djurarterna där. För vitsordet 8: Eleven kan beskriva naturen i Norden och Baltikum och identifiera de vanligaste växt-och djurarterna där. För vitsordet 9: Eleven kan beskriva naturen i Norden och Baltikum och identifiera de vanligaste växt-och djurarterna och beskriva deras livsmiljöer.
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	<u>Norden och Baltikum</u> Karta och kompass Hav kring Norden och Baltikum	K1, K5	Förmåga att gestalta Nordens och Baltikums karta, att kunna använda kartor	För vitsordet 5: Eleven kan med handledning hitta Norden på kartbilden. För vitsordet 7: Eleven kan med handledning namnge olika länder i Norden och Baltikum, samt kartbilden av dem. För vitsordet 8: Eleven kan namnge olika länder i Norden och Baltikum, samt kartbilden av dem.

				För vitsordet 9: Eleven kan namnge olika länder i Norden och Baltikum, samt kartbilden av dem. Eleven kan Nordens och Baltikums geografi.
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	<u>El och magnetism</u> Magnetism (kompass) Friktion Strömkretsar	K1	Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen.	För vitsordet 5: Eleven vet vad en kompass är. För vitsordet 7: Eleven kan med handledning observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen. För vitsordet 8: Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen. För vitsordet 9: Eleven kan observera, beskriva och undersöka fysikaliska fenomen i vardagen.
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	<u>Luft och vatten</u> Luftmotstånd Vattnets egenskaper Kretslopp Aggregationstillstånd Vattnets användning	K1	Kunskap i kemi: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen	För vitsordet 5: Eleven känner till vattnets grundläggande egenskaper. För vitsordet 7: Eleven kan med handledning förklara vattnets kretslopp. För vitsordet 8: Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekantar sig med ämnets egenskaper, samt övar sig att förklara dem. För vitsordet 9: Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekantar sig med ämnets egenskaper, samt kan förklara dem.

<p>M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen</p>	<p><u>Hälsoresurser</u></p> <p>Kostcirkel</p> <p>Vikten av sömn</p> <p>Ergonomi</p> <p>Motion</p> <p>Integritet</p> <p>Mental hälsa</p>	<p>K1, K3</p>	<p>Kunskap i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till grundläggande hälsosamma levnadsvanor.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan främjas i vardagen.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan främjas i vardagen.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven förstår hur sunda levnadsvanor inverkar på det egna välbefinnandet.</p>
--	---	---------------	--	--

Omgivningslära, årskurs 5

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	Genomsyrar allt		Att uppfatta omgivningslärans betydelse	För vitsordet 5: Eleven visar intresse för omgivningslära. För vitsordet 7: Eleven kan med handledning ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran. För vitsordet 8: Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran. För vitsordet 9: Eleven kan ge exempel och tillämpa de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	Studieteknik	K1, K7	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	För vitsordet 5: Eleven kan ställa upp ett mål för sig själv. För vitsordet 7: Eleven kan med handledning ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål. För vitsordet 8: Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål. För vitsordet 9: Eleven kan ställa upp och utvärdera egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

<p>M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen</p>	<p><u>Allemansrätten</u></p> <p>Allemansrättens betydelse</p> <p><u>Hållbar utveckling i Europa</u></p> <p>Kulturell, ekonomisk, social och ekologisk förståelse</p> <p>Delta i gemensamma påverkningsprojekt lokalt eller globalt (t.ex. Earth hour)</p>	<p>K3, K7</p>	<p>Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till begreppet allemansrätt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning beskriva betydelsen av allemansrätten.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva betydelsen av allemansrätten. Eleven kan förklara betydelsen av hållbar utveckling.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan beskriva betydelsen av allemansrätten. Eleven kan förklara betydelsen av hållbar utveckling, ekonomiskt och socialt.</p>
--	---	---------------	---	--

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>Undersöknings- och arbetsfärdigheter</p>	<p>Eleven kan formulera frågor och göra hypoteser till de olika delområdena.</p>	<p>K1, K7</p>	<p>Förmåga att formulera frågor och hypoteser</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven deltar tillsammans med andra i att formulera frågor som anknyter till ämnet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning formulera frågor och hypoteser som anknyter till ämnet och som</p>

				<p>tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan formulera frågor och hypoteser som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven formulerar motiverade frågor och hypoteser.</p>
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	Eleven övar sig att göra undersökningar, observationer och mätningar.	K1, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	<p>För vitsordet 5: Deltar i att göra observationer, mätningar och dokumentation.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven observerar, mäter och dokumenterar resultat under handledning enligt anvisningar. Eleven planerar och genomför små undersökningar under handledning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven observerar, mäter och dokumenterar enligt anvisningar. Eleven planerar och genomför små undersökningar självständigt.</p>
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	Eleven övar under handledning att dra slutsatser och presentera resultat av sin undersökning.	K1, K2, K5	Undersöknings-färdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	<p>För vitsordet 5: Eleven deltar i att presentera resultat under handledning.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning se samband mellan orsak och verkan. Eleven kan under handledning presentera sina resultat.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan under handledning se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående</p>

				<p>från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven presenterar sina resultat på ett tydligt sätt.</p>
<p>M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans</p>	<p><u>Vardagsteknik</u></p> <p>Hur fungerar apparaters konstruktioner</p> <p>Olika sätt att mäta tid (kopplat till rymden)</p> <p><u>Vardagliga situationer och sammanhang</u></p> <p>Fenomen och teknik</p>	<p>K2, K3, K5</p>	<p>Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven deltar och beskriver tillsammans med andra hur vissa vardagliga tillämpningar fungerar och kan samarbeta under handledning kring experiment och uppfinningar.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan under handledning samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven beskriver tydligt hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och ger exempel på deras betydelse. Eleven samarbetar med andra kring experiment och uppfinningar.</p>

<p>M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv</p>	<p><u>Säkerhetskunskap</u></p> <p>Trygga arbetsmetoder (t.ex. vid experiment)</p> <p>Arbets säkerhet</p> <p>Varningssymboler</p> <p>Elsäkerhet</p>	<p>K3</p>	<p>Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till tillvägagångssätt i risk- och nödsituationer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan under handledning beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan under handledning tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärares olika ämnesområden.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärares olika ämnesområden.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven presenterar centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven beskriver säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, tillämpar dem i undervisningssituationer samt motiverar dem med hjälp av omgivningslärares olika ämnesområden.</p>
<p>M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön</p>	<p><u>Naturlig och byggd miljö</u></p> <p>Följa anvisningar</p> <p>Samla information</p>	<p>K3</p>	<p>Förmåga att undersöka omgivningen</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning röra sig i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven övar under handledning att göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.</p>

	Undersöka livsmiljöer			<p>För vitsordet 8: Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven rör sig och gör utflykter i naturen och den byggda miljön på ett ändamålsenligt sätt. Eleven gör undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.</p>
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	Eleven lär sig att jobba i grupp. Eleven lär sig att beakta andras åsikter.	K2, K3	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	<p>För vitsordet 5: Eleven övar att arbeta i grupp.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning beskriva hur man arbetar i grupp, uppför sig oftast artigt samt övar att uttrycka och reglera känslor.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven beskriver med hjälp av exempel handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och tillämpar mönstren i olika roller.</p>
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett	Eleven använder informations- och kommunikationsteknik	K5, K4	Förmåga att använda informations- och kommunikations-teknik	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning använda digitala verktyg och tillsammans med andra beskriva hur digitala verktyg används.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera.</p>

ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt				<p>Eleven kan under handledning beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven använder digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven beskriver tydligt hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.</p>
---	--	--	--	---

Mål för undervisning Kunskap och förståelse	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	<p>Alla begrepp behandlas inom de olika delområdena</p> <p>Eleven övar sig i att använda de korrekta begreppen för att beskriva olika fenomen</p>	K1	Förmågan att använda begrepp	<p>För vitsordet 5: Eleven kan med handledning använda begrepp som beskriver miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem samt centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem samt centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.</p>

				För vitsordet 9: Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop och tillämpa begrepp på ett korrekt och logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	<p>Eleven använder och tolkar kartor, diagram och statistik.</p> <p>Kalottmodeller (jämföra grundämnen i förhållande till varandra)</p>	K1, K5	Förmåga att använda modeller	<p>För vitsordet 5: Eleven kan med handledning förstå kartor, diagram och statistik.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning använda och tolka olika konkreta modeller.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven kan under handledning använda abstrakta modeller.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan använda, tolka och skapa olika konkreta modeller. Eleven kan använda abstrakta modeller.</p>
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	Eleven övar sig under handledning att hitta tillförlitliga källor (t.ex. skolbiblioteket eller stadsbiblioteket)	K2, K4, K5	Förmåga att läsa kritiskt	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning söka information från en given källa.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan under handledning söka information från olika informationskällor.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan under handledning söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga.</p>

				För vitsordet 9: Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga. Eleven kan kritiskt bedöma sina informationskällors tillförlitlighet.
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	<u>Europa</u> Klimatområden Flora och fauna Naturmiljöer Den mänskliga verksamheten i växelverkan i olika livsmiljöer <u>Näringskedjor</u> <u>Fotosyntes</u>	K1	Förmågan att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer i Europa.	För vitsordet 5: Eleven kan under handledning känna igen de vanligaste växt- och djurarterna i Europa. För vitsordet 7: Eleven kan beskriva naturen i Europa och identifiera de vanligaste växt- och djurarterna. För vitsordet 8: Eleven kan beskriva naturen i Europa och identifiera de vanligaste växt- och djurarterna och livsmiljöerna som är typiska för dem. För vitsordet 9: Eleven kan beskriva naturen i Europa och identifiera de vanligaste växt- och djurarterna och livsmiljöerna som är typiska för dem. Eleven förstår människans påverkan på omgivningen.
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iakttä sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	<u>Europa</u> Kartan Länder och huvudstäder Den mänskliga verksamheten Mångsidiga regionala exempel <u>Aktuella nyheter</u>	K1, K5	Förmåga att gestalta Europas karta, att kunna använda kartor och andra geomedier	För vitsordet 5: Eleven kan med handledning känna igen Europa på världskartan. För vitsordet 7: Eleven kan med handledning namnge olika regioner i Europa, samt kartbilden av dem. För vitsordet 8: Eleven kan namnge olika regioner i Europa, samt kartbilden av dem. För vitsordet 9: Eleven kan namnge olika regioner i Europa, samt kartbilden av dem och ge mångsidiga regionala exempel.

<p>M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande</p>	<p><u>Rymden</u></p> <p>Månens faser</p> <p>Solsystemet</p> <p>Galaxer</p> <p><u>Jordens uppbyggnad</u></p>	<p>K1</p>	<p>Jordens uppbyggnad och solsystemet</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan namnge jordens plats i solsystemet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning förklara jordens uppbyggnad och jordens plats i solsystemet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan förklara jordens uppbyggnad och jordens plats i solsystemet.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan förklara jordens uppbyggnad och jordens plats i solsystemet. Eleven kan namnge vår galax och känner till månens faser.</p>
---	---	-----------	---	--

<p>M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande</p>	<p><u>Luft & vatten</u></p> <p>Luftens sammansättning; väte, kväve, syre</p> <p>Luftföroreningar, ozonhål</p> <p>Växthuseffekt</p> <p>Vattnets egenskaper och vattenrening</p> <p>Undersöka lösligheten för olika ämnen och separationsmetoder; filtrering, indunstning, kromatografi, extrahering och vattnets totala täthet (+4C)</p> <p>Koka under lock</p>	<p>K1</p>	<p>Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan namnge de tre olika aggregationstillstånden.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan observera och namnge aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper. Eleven kan förklara vattnets kretslopp.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande. Eleven kan nämna grundämnena och kan förklara samband mellan luftföroreningar och växthuseffekten.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt kan förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande. Eleven kan nämna grundämnena och</p>
---	--	-----------	---	---

	<p>Temperaturmätningar</p> <p>Syror och baser</p> <p>Grundläggande insikter om olika ämnen i omgivningen; kemiska symboler för grundämnen (O, H, C, N, Fe, Si, Cu)</p> <p>Varför kemiska symboler behövs (H₂O, CO₂, N₂, O₂)</p>			<p>känner till deras kemiska symboler och kan förklara samband mellan luftföroreningar och växthuseffekten.</p>
<p>M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen</p>	<p><u>Människokroppen och hälsoresurser</u></p> <p>Människokroppens byggnad</p> <p>Centrala livsfunktioner</p> <p>Fortplantning</p> <p>Friskvård</p>	<p>K1, K3</p>	<p>Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling vid en viss ålder</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge exempel på hur hälsan främjas i vardagen. Eleven kan med handledning beskriva olika skeden i livet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan med handledning beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och tillämpa sina kunskaper i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.</p>

Omgivningslära, årskurs 6

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	Eleven upprätthåller sitt intresse för omgivningen och för studierna i omgivningslära samt inser att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen själv.	Genomsyrar allting		Förmåga att uppfatta omgivningslärans betydelse	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M2 handleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	Eleven ställer upp egna mål för sina studier och arbetar långsiktigt för att uppnå dem samt identifierar sina kunskaper i omgivningslära.	<u>Studieteknik</u>	K1, K7	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	För vitsordet 5: Eleven ställer upp ett enskilt mål under handledning och deltar i det gemensamma arbetet. För vitsordet 7: Eleven ställer upp egna mål för mindre helheter under handledning och arbetar under handledning för att uppnå gemensamma mål. För vitsordet 8: Eleven ställer upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att uppnå gemensamma mål. För vitsordet 9: Eleven ställer upp egna mål för mindre helheter och utvärderar hur hen uppnått

					målen och arbetar på eget initiativ för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	<p>Eleven utvecklar sin miljömedvetenhet, agerar och påverkar i sin miljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling.</p> <p>Eleven förstår betydelsen av hållbar utveckling för sig själv och för världen.</p>	<p><u>Världen</u></p> <p>Global förståelse (mångkulturalism, hållbar framtid, hur allt hänger ihop och påverkas av varandra, klimatförändring)</p> <p>Kulturell, ekonomisk, social och ekologisk förståelse</p> <p>Delta i gemensamma påverkningsprojekt lokalt eller globalt (t.ex. Earth hour)</p>	K3, K7	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	<p>För vitsordet 5: Eleven ger ett exempel på en förändring i miljön som orsakats av människan. Eleven nämner positiva handlingar som hen kan göra för miljöns och gemenskapens bästa.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven beskriver miljöns tillstånd med hjälp av exempel och nämner några faktorer som hotar en hållbar framtid. Eleven beskriver metoder för hur man värnar om och utvecklar miljön och gemenskapen samt deltar under handledning i gemensamt påverkansarbete.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven beskriver stödjande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid med hjälp av exempel. Eleven beskriver och identifierar olika metoder för hur man värnar om och utvecklar miljön och gemenskaper samt deltar i gemensamt påverkansarbete.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven ger motiverade exempel på faktorer som utvecklar och hotar en hållbar framtid. Eleven beskriver på ett motiverat sätt olika metoder för hur man värnar om och utvecklar miljön och gemenskaper samt deltar aktivt i gemensamt påverkansarbete.</p>

Mål för undervisning Undersöknings- och arbetsfärdigheter	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömning	Kunskapskrav
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	Eleven formulerar frågor om olika ämnesområden och använder dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter.	Eleven kan formulera frågor och göra hypoteser till de olika delområdena	K1, K7	Förmåga att formulera frågor	<p>För vitsordet 5: Eleven deltar tillsammans med andra i att formulera frågor som anknyter till ämnet eller identifierar teman kring vilka man kan utveckla frågor.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven formulerar under handledning frågor som man tillsammans kan utveckla till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven formulerar frågor som man tillsammans kan utveckla till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven formulerar motiverade frågor och utvecklar dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter.</p>
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt	Eleven planerar och genomför små undersökningar, gör observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt	Eleven kan göra undersökningar, observationer och mätningar.	K1, K5	Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	<p>För vitsordet 5: Eleven deltar i att observera, mäta och dokumentera resultat och berättar om dessa under handledning.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven planerar och genomför små undersökningar under handledning. Eleven gör under handledning observationer</p>

undersöknings- och mätredskap	undersöknings- och mätredskap				<p>och mätningar samt dokumenterar resultat under handledning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven planerar och genomför små undersökningar självständigt eller tillsammans med andra. Eleven gör observationer och mätningar samt dokumenterar resultat enligt anvisningar.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven planerar och genomför små undersökningar självständigt samt stöder de övriga medlemmarna i gruppen vid behov. Eleven gör observationer och mätningar samt dokumenterar resultat genom att använda olika redskap för undersökning och mätning i olika lärmiljöer.</p>
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	Eleven identifierar orsakssamband, drar slutsatser utgående från sina resultat och presenterar sina resultat och undersökningar på olika sätt.	Eleven kan dra slutsatser och presentera resultat av sin undersökning	K1, K2, K5	Undersökning s-färdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	<p>För vitsordet 5: Eleven beskriver under handledning den utförda undersökningen och dess resultat genom att använda insamlad information eller observationer som gjorts.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven drar enkla slutsatser under handledning. Eleven presenterar sina resultat enligt anvisningar.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven identifierar orsakssamband och drar enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven presenterar sina resultat på ett tydligt sätt.</p>

					För vitsordet 9: Eleven beskriver orsakssamband och presenterar slutsatser utgående från resultaten. Eleven presenterar sina resultat och undersökningar på olika sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar, hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans med andra	Eleven förstår användningen och betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar, hur de fungerar och används samt prövar, upptäcker och skapar nytt tillsammans med andra.	<u>Vardagsteknik</u> Serie och parallellkoppling <u>Krafter</u> <u>Ledare och isolatorer</u>	K2, K3, K5	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	<p>För vitsordet 5: Eleven beskriver användningsområdet för en teknisk tillämpning. Eleven deltar under handledning i att experimentera och skapa nytt i grupp.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven ger några exempel på användningsområden för vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven arbetar under handledning med att experimentera och skapa nytt tillsammans med de andra.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven beskriver hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven samarbetar med de andra kring experiment och nyskapande.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven beskriver och förklarar hur flera tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras användningsområden. Eleven är initiativrik i samband med experiment och nyskapande. Eleven hjälper vid behov de andra i samband med experiment och nyskapande.</p>

<p>M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv.</p>	<p>Eleven främjar välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin miljö. Eleven handlar på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv.</p>	<p><u>Säkerhetskunskap</u></p> <p>Trygga arbetsmetoder (t.ex. vid experiment)</p> <p>Arbetssäkerhet</p> <p>Varningssymboler</p> <p>Åtgärder vid nöd- och risksituationer</p> <p><u>Elsäkerhet</u></p> <p><u>Rusmedel</u></p> <p>Förgiftning</p> <p>Åtgärder vid risk- och nödsituationer</p>	<p>K3</p>	<p>Förmåga att främja säkerheten och säkerhetskunskap</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven nämner någon faktor som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven nämner något tillvägagångssätt som främjar säkerhet och som anknyter till säkerhetsfärdigheter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven nämner flera faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven nämner tillvägagångssätt som främjar säkerhet och som anknyter till säkerhetsfärdigheter, samt beaktar under handledning dessa i lärsituationer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven beskriver med hjälp av exempel centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven beskriver tillvägagångssätt som främjar säkerhet och som anknyter till säkerhetsfärdigheter, samt kan huvudsakligen använda dem på ett ändamålsenligt sätt i lärsituationer.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven motiverar hur centrala faktorer inverkar på välbefinnandet och säkerheten. Eleven beskriver och motiverar tillvägagångssätt som främjar säkerhet och som anknyter till säkerhetsfärdigheter, samt använder dessa på ett ändamålsenligt sätt i lärsituationer.</p>
--	---	--	-----------	---	---

<p>M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön</p>	<p>Eleven undersöker, agerar, rör sig och gör utflykter i naturen och den byggda miljön.</p>	<p><u>Skogen och myren</u></p> <p>Myrtyper</p> <p>Arter på myren (t.ex. enkelbeckasin och daggört)</p> <p><u>Allemansrätten</u></p> <p>Repetition</p>	<p>K3</p>	<p>Förmåga att undersöka omgivningen</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven deltar i utomhusundervisningen i naturen och i den byggda miljön.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven rör sig, gör utflykter och observationer under handledning i naturen och i den byggda miljön. Eleven gör under handledning undersökningar antingen självständigt eller i grupp.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven rör sig, gör utflykter och observationer i naturen och den byggda miljön. Eleven gör undersökningar i omgivningen antingen självständigt eller i grupp.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven rör sig, gör utflykter och gör på eget initiativ observationer i naturen och den byggda miljön. Eleven gör undersökningar i omgivningen antingen självständigt eller i grupp och hjälper de övriga gruppmedlemmarna vid behov.</p>
<p>M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att agera i olika roller och kommunikationssituationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor</p>	<p>Eleven agerar i olika roller och kommunikationssituationer i gruppen. Eleven uttrycker sig själv och lyssnar på andra. Eleven identifierar, uttrycker och reglerar sina känslor.</p>	<p>Eleven lär sig att jobba i grupp.</p> <p>Eleven kan beakta andras åsikter.</p>	<p>K2, K3</p>	<p>Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter, identifiera och reglera känslor</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven arbetar under handledning i olika grupper. Eleven nämner under handledning sätt att uttrycka och reglera känslor.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven arbetar enligt den uppgift som gruppen gett och ger på uppmaning respons på aktiviteten. Eleven nämner sätt att uttrycka och reglera känslor.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven arbetar för att uppnå gemensamt uppställda mål genom att ge och</p>

					<p>ta emot respons. Eleven beskriver metoder för hur man uttrycker och reglerar känslor.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven arbetar på ett ansvarsfullt och initiativtagande sätt i olika roller genom att ge, ta emot och använda respons.</p> <p>Eleven beskriver på ett motiverat sätt metoder för hur man uttrycker och reglerar känslor och tillämpar dem i olika situationer och roller.</p>
<p>M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt</p>	<p>Eleven använder digitala verktyg för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt.</p>	<p>Eleven använder informations- och kommunikationsteknik.</p>	<p>K5, K4</p>	<p>Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven använder under handledning digitala verktyg i informationssökning.</p> <p>Eleven deltar i att producera och presentera en digital produkt.</p> <p>Eleven nämner under handledning en faktor som anknyter till hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven använder självständigt digitala verktyg i informationssökning.</p> <p>Eleven agerar aktivt i att producera och presentera en digital produkt.</p> <p>Eleven nämner faktorer som anknyter till hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt.</p>

					<p>För vitsordet 8: Eleven använder digitala verktyg i olika lärsituationer och som verktyg för kommunikation. Eleven beskriver hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven väljer på ett motiverat sätt digitala verktyg och använder dem i olika lärsituationer och som verktyg för kommunikation samt stöder de andra eleverna i gruppen. Eleven beskriver på ett motiverat sätt hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.</p>
--	--	--	--	--	---

Mål för undervisning Kunskap och förståelse	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M12 handleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	Eleven observerar omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran. Eleven utvecklar sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen.	<p>Alla begrepp behandlas inom de olika ämnesområdena</p> <p>Eleven använder de korrekta begreppen för att beskriva olika fenomen.</p>	K1	Förmåga att använda begrepp	<p>För vitsordet 5: Eleven känner igen några begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och kan koppla ihop begreppen med omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven beskriver omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med några centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden. Eleven kan koppla ihop begrepp som anknyter till varandra.</p>

					<p>För vitsordet 8: Eleven beskriver omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden. Eleven kopplar ihop begrepp på ett logiskt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven förklarar omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden. Eleven använder och kopplar ihop begrepp så att de bildar logiska helheter.</p>
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	Eleven förstår, använder och skapar lika modeller, med vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen.	Entreprenörskap (t.ex. Företagsbyn eller motsvarande)	K1, K5	Förmåga att använda modeller	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till att en modell är en förenkling av verkligheten. Eleven räknar under handledning upp de centrala delarna i en given modell.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven använder och skapar under handledning modeller för att förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven använder och skapar modeller som förklarar människan, omgivningen och anknytande fenomen.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven använder och skapar ändamålsenliga modeller och förklarar på ett motiverat sätt människan, omgivningen och anknytande fenomen med hjälp av dessa.</p>

<p>M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar.</p>	<p>Eleven hämtar tillförlitlig information, uttrycker på ett motiverat sätt olika synpunkter samt tolkar och kritiskt bedömer informationskällor och synvinklar.</p>	<p>Eleven kan under handledning hitta tillförlitliga källor (t.ex. skolbiblioteket eller stadsbiblioteket)</p>	<p>K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven söker under handledning information ur givna informationskällor. Eleven nämner en faktor i anknytning till någon informationskällas tillförlitlighet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven söker under handledning information ur olika informationskällor. Eleven bedömer under handledning faktorer i anknytning till en informationskällas tillförlitlighet. Eleven motiverar under handledning olika synpunkter och nämner skillnader mellan synvinklarna.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven söker efter information ur olika informationskällor. Eleven bedömer faktorer i anknytning till en informationskällas tillförlitlighet. Eleven motiverar olika synpunkter och nämner skillnader mellan synvinklarna.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven söker på ett mångsidigt sätt efter information ur olika informationskällor. Eleven bedömer på ett mångsidigt sätt faktorer i anknytning till en informationskällas tillförlitlighet. Eleven motiverar olika synpunkter och jämför olika synvinklar.</p>
---	--	--	-------------------	---	---

<p>M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling</p>	<p>Eleven undersöker naturen, identifierar organismer och livsmiljöer samt kan tänka ekologiskt. Eleven förstår människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.</p>	<p><u>Skogen</u></p> <p>Mossor och lavar</p> <p>Klassificering av djur (ryggradslösa djur)</p> <p>Djurens fortplantning</p> <p>Skogsbruk</p> <p><u>Världen</u></p> <p>Klimatzoner</p> <p>Vegetationszoner</p> <p>Den mänskliga verksamheten i växelverkan i olika livsmiljöer</p> <p>Naturmiljöer</p> <p>Mångsidiga regionala exempel</p> <p>Global förståelse</p> <p>Växtsamling görs i åk 3</p> <p>Människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling tas upp i åk 5</p>	<p>K1</p>	<p>Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer samt förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven identifierar under handledning några organismer, livsmiljöer och faktorer i den icke-levande naturen. Eleven känner igen några av människans kroppsdelar, livsfunktioner samt skeden i människans utveckling.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven identifierar några organismer och livsmiljöer. Eleven nämner faktorer i den icke-levande och den levande naturen som organismerna behöver av sin miljö. Eleven nämner några av människans kroppsdelar och ger exempel på människans livsfunktioner samt skeden i människans utveckling.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven nämner organismer och livsmiljöer som är kännetecknande för dem. Eleven ger exempel på interaktionen mellan den icke-levande och den levande naturen. Eleven nämner människans kroppsdelar och beskriver människans livsfunktioner och utveckling.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven nämner organismer och livsmiljöer på ett mångsidigt sätt. Eleven beskriver interaktionsförhållanden mellan organismer och den icke-levande naturen. Eleven nämner människans kroppsdelar på ett mångsidigt sätt och beskriver samband mellan människans livsfunktioner samt människans utveckling.</p>
--	---	--	-----------	--	---

<p>M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier</p>	<p>Eleven observerar sin egen närmiljö och hela världen med hjälp av geografiska begrepp och Ortsnamn. Eleven kan använda karta och andra geomedier.</p>	<p><u>Världsbild</u> Världskartan Tidszoner</p>	<p>K1, K5</p>	<p>Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven nämner några världsdelar, länder, städer och naturgeografiska objekt. Eleven använder några geografiska begrepp och räknar upp huvudväderstrecken. Eleven använder kartor under handledning.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven nämner världsdelar, länder, städer och naturgeografiska objekt och ger exempel på dem på en karta. Eleven ger exempel på särdrag hos områden genom att använda geografiska begrepp och kan namnge väderstrecken. Eleven använder kartor eller andra geomedier under handledning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven nämner världsdelarna, länder, städer och naturgeografiska objekt och ger exempel på dem på en karta. Eleven beskriver områden och deras läge och visar prov på kännedom om geografiska begrepp och särdrag hos områden. Eleven använder kartor och andra geomedier.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven nämner världsdelarna samt länder, städer och naturgeografiska objekt mångsidigt och ger exempel på dem på en karta. Eleven jämför särdrag hos läget för områden genom att använda geografiska begrepp. Eleven tolkar de kartor som hen ändrar och övriga geomedier och bedömer dem kritiskt.</p>
--	--	---	---------------	--	--

<p>M17 handleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande</p>	<p>Eleven undersöker, beskriver och förklarar fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt förstår principen om energins bevarande.</p>	<p><u>Ljus och optik</u></p> <p>Elektrisk energi</p> <p>Elektrisk ledningsförmåga</p> <p>Elsäkerhet (ledare och isolatorer)</p> <p>Serie- och parallellkoppling</p> <p>Spänningskällor</p> <p>Energiomvandling och energitransport</p> <p>Energiresurser och hållbar utveckling</p> <p>Värmeenergi</p> <p><u>Krafter</u></p> <p>Rörelser, krafter, jämvikt; undersökning av friktion, tyngdkraft och jämvikt (t.ex. utgående från människokroppen)</p> <p>Skillnaden mellan tyngd och massa</p>	<p>K1</p>	<p>Kunskaper i fysik:</p> <p>Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven gör observationer om något fysikaliskt fenomen och beskriver detta genom under handledning att använda fysikens begrepp. Eleven nämner några energikällor och energiformer i bekanta situationer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven observerar, undersöker och beskriver enkla fysikaliska fenomen samt förklarar några enkla fenomen under handledning genom att använda fysikens begrepp. Eleven använder energi-, kraft- och rörelsebegrepp i bekanta situationer. Eleven nämner olika energikällor och energiformer samt kan ge enskilda exempel på omvandling av energi till olika former.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven observerar, undersöker och beskriver enkla fysikaliska fenomen samt förklarar några av dessa fenomen genom att använda fysikens begrepp. Eleven använder energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och ger exempel på principen om energins bevarande.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven observerar, undersöker och förklarar fysikaliska fenomen genom att använda fysikens begrepp. Eleven använder energi-, kraft- och rörelsebegrepp i olika situationer. Eleven förklarar hur principen om energins bevarande framkommer i olika givna situationer.</p>
--	--	---	-----------	---	--

<p>M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande</p>	<p>Eleven undersöker, beskriver och förklarar kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt förstår principen om materiens bevarande.</p>	<p><u>Luft & vatten</u></p> <p>Luftens sammansättning; väte, kväve, syre</p> <p>Luftföroreningar, ozonhål</p> <p>Växthuseffekt</p> <p>Vattnets egenskaper och vattenrening</p> <p>Undersöka lösligheten för olika ämnen och separationsmetoder; filtrering, indunstning, kromatografi, extrahering och vattnets totala täthet (+4C)</p> <p>Koka under lock</p> <p>Temperaturmätningar</p> <p>Syror och baser</p> <p>Grundläggande insikter om olika ämnen i omgivningen; kemiska symboler för grundämnen (O, H, C, N, Fe, Si, Cu)</p> <p>Varför kemiska symboler behövs (H₂O, CO₂, N₂, O₂)</p>	<p>K1</p>	<p>Kunskaper i kemi:</p> <p>Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven nämner de tre aggregationstillstånden för ett ämne och identifierar till exempel vattnets aggregationstillstånd i olika situationer. Eleven klassificerar eller beskriver ämnen utgående från någon egenskap. Eleven kan ge exempel på hur ämnen återvinns.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven observerar och undersöker aggregationstillstånd och några bekanta ämnens egenskaper under handledning. Eleven beskriver till exempel vattnets kretslopp eller idén bakom återvinning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven observerar, undersöker och beskriver aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper genom att använda kemins begrepp. Eleven berättar om vad som händer i en kemisk reaktion. Eleven förklarar till exempel förändringar i vattnets aggregationstillstånd i vattnets kretslopp och återvinning.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven observerar, undersöker och beskriver aggregationstillstånd och ämnens egenskaper genom att använda kemins begrepp på ett exakt sätt. Eleven berättar om vad som händer i en kemisk reaktion. Eleven förklarar till exempel vattnets kretslopp och återvinning av ämnen med hjälp av principen om materiens bevarande</p>
---	--	--	-----------	--	---

<p>M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor och livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen</p>	<p>Eleven förstår delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor och livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen. Eleven får färdigheter i att tillämpa sina kunskaper om hälsa i olika situationer.</p>	<p>Målet M19 uppnås i årskurs 5</p>	<p>K1, K3</p>	<p>Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven nämner något delområde inom hälsa och en livsstil som främjar hälsa. Eleven nämner något kännetecken i anknytning till tillväxt och utveckling i barndomen och ungdomen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven nämner delområden inom hälsa och beskriver någon enskild livsstil som främjar hälsan. Eleven kan nämna kännetecken i anknytning till tillväxt och utveckling i barndomen och ungdomen</p> <p>För vitsordet 8: Eleven beskriver delområden inom hälsa och centrala livsstilar som främjar hälsan. Eleven beskriver centrala kännetecken i anknytning till tillväxt och utveckling i barndomen och ungdomen och hur de varierar individuellt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven beskriver delområdena inom hälsa och ger exempel på samband mellan dem. Eleven förklarar med hjälp av exempel hur livsstilen inverkar på hälsan. Eleven förklarar på ett motiverat sätt centrala kännetecken i anknytning till tillväxt och utveckling i barndomen och ungdomen och hur de varierar individuellt.</p>
---	--	-------------------------------------	---------------	--	---

Evangelisk-luthersk tro, årskurs 3–6

Evangelisk-luthersk tro, årskurs 3

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsord 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	- Patriarkerna och Israels folk och historia	K1, K2, K3, K4, K5, K6	Förmåga att hantera information om religion Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven känner till patriarkerna och kan nämna centrala personer i Israels folks historia Eleven kan ge exempel på högtider i kyrkoåret och förstå varför vi firar dem Eleven övar sig att söka information i flera källor
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	- Profeter			
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelfärd och allhelgona)			
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	- Kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk - Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen			
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	- Psalmer och annan andlig musik - Religiösa samfund i Finland	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	- Centrala etiska normer inom kristendomen och de tio budorden - Centrala livsfrågor, känslor och värdeval behandlas med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet	K1, K2, K3, K4, K6, K7	Kunskap om etik	Eleven kan redogöra för de 10 budorden. Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv				

<p>M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid</p>	<p>- Elevens livskompetens, självkännet, emotionella färdigheter utvecklas - Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner</p>			
<p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter</p>		<p>Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.</p>		
<p>M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet</p>				

Evangelisk-luthersk tro, årskurs 4

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	<ul style="list-style-type: none"> - Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen <i>Fader vår</i> - Bibeln - Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna - Kyrkoåret (särskilt pingst) 	K1	Förmåga att hantera information om religion	<p>För vitsord 5: Eleven har bekantat sig med de heliga skrifterna i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om de heliga skrifterna i den religion som studeras och har bekantat sig med någon central lära eller berättelse i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om de heliga skrifterna i den religion som studeras och nämna någon central lära eller berättelse i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan berätta om de heliga skrifterna i den religion som studeras och kan berätta om någon central lära eller berättelse i den religion som studeras.</p>
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	<ul style="list-style-type: none"> - Den lutherska gudstjänsten och församlingsverksamheten - Kyrkan som religiös byggnad, kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den - Kristna ritualer som hör ihop med livet (förrättningar) samt olika seder och bruk 	K1, K2	Förmåga att hantera information om religion	<p>För vitsord 5: Eleven har bekantat sig med en ritual eller sed i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Eleven har bekantat sig med en ritual eller sed i den religion som studeras.</p>

				<p>studeras samt kan nämna en helig plats eller byggnad.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan nämna en ritual eller sed i den religion som studeras samt en helig plats eller byggnad.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan nämna en ritual eller sed och beskriva dess innebörd i den religion som studeras samt en helig plats eller byggnad.</p>
M4 handleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	- Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen	K4, K5, K6	Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna källor som finns för att hämta information om religion.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan med handledning hämta information om religion i en källa.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan hämta information om religion i en källa.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan hämta information om religion i flera källor.</p>
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationer i dag	- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	<p>För vitsord 5: Eleven har bekantat sig med Finlands religiösa rötter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan i huvuddrag utifrån givna exempel beskriva någon central händelse som inverkat på Finlands religiösa rötter.</p>

				<p>För vitsord 8: Eleven kan i huvuddrag utifrån givna exempel beskriva Finlands religiösa rötter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven känner till att religionerna har påverkat samhällets utveckling och kultur och kan ge exempel.</p> <p>Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands religiösa rötter.</p>
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	- Berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner	K2	Kunskap om religion och kultur	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om vissa av huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan jämföra huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p>
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	<ul style="list-style-type: none"> - Psalmer och annan andlig musik - Religiösa samfund i Finland - Heliga platser och föremål 	K2, K5, K6	<p>Religiös multilitteracitet</p> <p>Innehållet i anknytning till</p>	För vitsord 5: Eleven känner igen något som anses vara heligt.

			uppförande bedöms inte.	<p>För vitsord 7: Eleven kan nämna något som kan vara heligt eller en sed i anknytning till något som är heligt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan nämna olika saker som anses vara heliga och kan beskriva en sed i anknytning till något som är heligt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan nämna olika saker som anses vara heliga och förstår vad som avses med att respektera det som är heligt för andra.</p>
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	<ul style="list-style-type: none"> - Centrala etiska normer inom kristendomen: det dubbla kärleksbudet - Centrala livsfrågor, känslor och värdeval behandlas med hjälp av valda berättelser ur Nya Testamentet - Elevens livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter utvecklas - Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner 	K1, K2, K3, K4, K6, K7	<p>Kunskap om etik</p> <p>Förmåga att reflektera över etiska frågor</p> <p>Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen någon etisk norm i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen flera etiska normer i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan nämna etiska normer i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan beskriva etiska normer i den religion som studeras och ge exempel på hur de kan tillämpas i elevens vardag.</p>
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv				<p>För vitsord 5: Eleven bekantar sig med och diskuterar värdena i de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barnens rättigheter</p>

				<p>För vitsord 7: Eleven bekantar sig med värdena i de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barnens rättigheter och diskuterar hur innehållet påverkar mig som individ.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter och diskuterar hur det påverkar oss.</p> <p>För vitsord 9: Eleven redogör för det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter. Eleven reflekterar kring hur de påverkar individen och samhället.</p>
<p>M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid</p>				<p>För vitsord 5: Eleven bekantar sig med hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.</p> <p>För vitsord 7: Eleven diskuterar hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge något exempel på hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.</p> <p>För vitsord 9: Eleven reflekterar kring värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och kan ge något exempel på</p>

				hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter				<p>För vitsord 5: Eleven deltar i gemensamma diskussioner på ett respektfullt sätt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och kan uttrycka sig respektfullt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och kan uttrycka egna tankar, känslor och åsikter respektfullt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra, kan uttrycka egna åsikter, tankar och känslor på ett konstruktivt sätt och övar sig på att motivera sina synpunkter.</p>
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet				Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen

Evangelisk-luthersk tro, årskurs 5

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	<p>- Den kristna gudsbilden</p> <p>- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen</p> <p>- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas</p>	K1, K2, K3, K4, K5, K6	<p>Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet</p> <p>Förmåga att analysera religiöst språk och symboler</p> <p>Förmåga att lära sig i religionsundervisningen</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna de heliga skrifterna i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om de heliga skrifterna i den religion som studeras och nämna någon central lära eller berättelse i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om de heliga skrifterna i den religion som studeras och kan berätta om någon central lära och berättelse i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan berätta om de heliga skrifterna i den religion som studeras och kan berätta om någon central lära och berättelse i den religion som studeras samt diskutera berättelsens betydelse för elevens vardag/eget liv.</p>
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga				<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna en helig plats eller byggnad i den religion som studeras.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna en ritual eller sed i den religion som studeras samt en helig plats eller byggnad.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan nämna ritualer eller seder i den religion som studeras samt en helig plats eller byggnad.</p>

				För vitsord 9: Eleven kan berätta om ritualer eller seder i den religion som studeras samt heliga platser och byggnader.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk				För vitsord 5: Eleven bekantar sig med religiösa symboler i den religion som studeras. För vitsord 7: Eleven känner till en religiös symbol i den religion som studeras. För vitsord 8: Eleven kan ge ett exempel på religiöst språk. För vitsord 9: Eleven kan ge ett exempel på religiöst språk och symbolik.
M4 handleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen				För vitsord 5: Eleven kan under handledning hämta information om religion i en given källa. För vitsord 7: Eleven kan med handledning hämta information om religion i flera källor. För vitsord 8: Eleven kan hämta information om religion i flera källor. För vitsord 9: Eleven kan använda den information hen hämtat och inser att det är skillnad i tillförlitligheten i källor.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	För vitsord 5: Eleven har bekantat sig med Finlands religiösa rötter.

				<p>För vitsord 7: Eleven kan i huvuddrag utifrån givna exempel beskriva Finlands religiösa rötter.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner till att religionerna har påverkat samhällenas utveckling och kultur och kan ge exempel.</p> <p>Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands religiösa rötter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling och kultur och kan ge exempel.</p> <p>Eleven kan beskriva Finlands religiösa rötter.</p>
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog	K2, K5, K6	<p>Religiös multilitteracitet</p> <p>Innehållet i anknytning till uppförande bedöms inte.</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen något som anses vara heligt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna något som kan vara heligt eller en sed i anknytning till något som är heligt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan nämna olika saker som anses vara heliga och kan beskriva vilka seder som anknyter till dessa.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan nämna olika saker som anses vara heliga och förstår vad som avses med att respektera det som är heligt för andra.</p>

<p>M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv</p>	<p>- Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen</p>	<p>K2</p>	<p>Kunskap om människorätts-etik</p>	<p>För vitsord 5: Eleven diskuterar det centrala innehållet i FN:s konvention om barnens rättigheter och hur det påverkar mig som individ.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter, och diskuterar vad innehållet har för betydelse för mig som individ och för det kollektiva.</p> <p>För vitsord 8: Eleven redogör för det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter. Eleven reflekterar kring hur de påverkar individen och samhället.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan beskriva hur människorättsetiken är uppbyggda i samhället utgående från FN:s konvention om barnets rättigheter.</p>
---	--	-----------	--------------------------------------	---

<p>M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid</p>	<p>- Elevens livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter utvecklas</p>	<p>K1, K3, K4, K6, K7</p>	<p>Förmåga att reflektera över etiska frågor</p> <p>Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven bekantar sig med hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan något exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan nämna någon etisk princip i religionen i fråga i sina exempel.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan nämna några centrala etiska principer och reflektera kring och ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.</p>
--	---	---------------------------	---	--

				<p>För vitsord 9: Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.</p>
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner			<p>För vitsord 5: Eleven deltar i gemensamma diskussioner på ett respektfullt sätt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och kan uttrycka sig respektfullt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra, kan uttrycka egna åsikter, tankar och känslor på ett konstruktivt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar konstruktivt i gemensamma diskussioner, kan lyssna och ta hänsyn till andra i diskussionen, bidrar med egna åsikter, tankar och känslor och kan motivera sina egna åsikter.</p>
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet				<p>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen</p>

Evangelisk-luthersk tro, årskurs 6

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt de centrala lärorna	Eleven fördjupar sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt de centrala lärorna.	- Sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen - Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser -Aktuella exempel på religiösa inslag i medier och inom populärkulturen	K1, K2, K3, K4, K5, K6	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	För vitsord 5: Eleven kan nämna den heliga skriften eller den centrala källan i den religion som studeras och känner igen någon av de berättelser eller läror som behandlats. För vitsord 7: Eleven kan berätta om någon central lära och berättelse i den religion som studeras. Under handledning kan eleven berätta om vad berättelsen betyder eller olika sätt att tolka den. För vitsord 8: Eleven kan berätta om de heliga skrifterna i den religion som studeras samt beskriva vad berättelser betyder eller olika sätt att tolka dem. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över innehållet i och tolkningarna av berättelserna. Ur perspektiv av den religion som studeras kan eleven beskriva betydelse av de centrala lärorna.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader i den religion som studeras	Eleven bekantar sig med ritualerna och sederna samt heliga platser och byggnader i den religion som studeras.				För vitsord 5: Eleven känner till en ritual eller sed i den religion som studeras och känner igen någon helig plats eller byggnad.

					<p>För vitsord 7: Eleven kan nämna ritualer eller seder i den religion som studeras samt en helig plats eller byggnad.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om centrala ritualer och seder i den religion som studeras och beskriva religionens heliga platser eller byggnader.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan redogöra för innebörden av de centrala ritualerna och sederna och de heliga platserna och byggnaderna i den religion som studeras.</p>
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Eleven känner igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk			Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen en religiös symbol, en liknelse, ett talesätt eller ett påstående.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge ett exempel på religiöst språk.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan redogöra för det karakteristiska i religiöst språk och religiös symbolik.</p>
M4 handleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Eleven utvecklar sin förmåga att söka information om religion i olika källor samt bedöma och använda informationen.			Förmåga att lära sig i studierna i religion	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning hämta information om religion i givna källor.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan hämta information om religion i flera källor.</p>

					<p>För vitsord 8: Eleven kan använda den information hen hämtat och inser att det är skillnad i tillförlitligheten i källor.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan hämta, kombinera och jämföra information om religion i olika källor och göra observationer om källornas tillförlitlighet.</p>
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	Eleven bekantar sig med Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag.	<p>- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning</p> <p>- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen</p>	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter eller särdrag i anknytning till situationen i dag.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter eller situationen i dag.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner till religionernas och åskådningarnas påverkan på kulturer och samhällen i Finland och Europa.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ge exempel på religionernas och åskådningarnas påverkan på kulturer och samhällen i Finland och Europa.</p>
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	Eleven bekantar sig med i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa.	- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet	K2	Kunskap om religion och kultur	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p>

					<p>För vitsord 8: Eleven kan jämföra huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan redogöra för judendomens, kristendomens och islams inflytande eller historia i Europa.</p>
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Eleven förstår vad som avses med begreppet heligt och strävar till att respektera det som är heligt för en själv och för andra. Eleven vet hur man agerar lämpligt i olika religiösa situationer och på olika religiösa platser och strävar till att uppföra sig sakligt och respektfullt i dessa.	- Ekumenik och religionsdialog	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet Innehållet i anknytning till uppförande bedöms inte.	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen eller kan nämna något som anses vara heligt eller en sed i anknytning till det heliga.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna olika saker som anses vara heliga och kan beskriva vilka seder som anknyter till dessa.</p> <p>För vitsord 8: Eleven förstår vad som avses med att respektera det som är heligt för andra. Hen kan ge exempel på kulturella seder i anknytning till religiösa situationer och platser och andra heliga saker.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan redogöra för hur det heliga kan ta sig olika uttryck i religioner.</p>

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Eleven bekantar sig med de etiska normerna i den religion som studeras och etiska principer som förenar olika religioner.	- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)	K7	Kunskap om etik	För vitsord 5: Eleven känner igen eller kan nämna något enstaka exempel på de etiska normerna i den religion som studeras.
--	---	--	----	-----------------	--

					<p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på de etiska normerna i den religion som studeras eller etiska principer som förenar olika religioner.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva de centrala etiska normerna i den religion som studeras samt redogöra för någon etisk princip som förenar religioner och ge exempel på hur de tillämpas i vardagen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan reflektera över hur religioners olika etiska principer tillämpas i vardagen</p>
M9 handleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	Eleven förstår värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv.	- Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen samt globalt ansvar	K2	Kunskap om människorätts-etik	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen mänskliga rättigheter eller barns rättigheter som bygger på konventionen om barnets rättigheter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på barns rättigheter eller andra mänskliga rättigheter.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan redogöra för konsekvensen av barns rättigheter eller andra mänskliga rättigheter i den egna livsmiljön.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan reflektera över frågor i anknytning till barns rättigheter eller andra mänskliga rättigheter ur individens och kollektivets perspektiv.</p>

<p>M10 handleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att utvärdera sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid</p>	<p>- Elevens livskompetens, självkänedom och välbefinnande, emotionella färdigheter utvecklas</p> <p>- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner</p>	<p>K1, K3, K4, K6, K7</p>	<p>Förmåga att reflektera över etiska frågor</p>	<p>För vitsord 5: Ur givna exempel känner eleven igen några värden som påverkat hen eller etiska valsituationer.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen etiska principer. Hen kan ge exempel på etiska valsituationer och ge olika lösningar till dem.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan redogöra för de gemensamma etiska principerna i den religion som studeras och i andra religioner och ge exempel på hur de tillämpas.</p> <p>Eleven kan ge exempel ur vardagen på hur man skapar en hållbar framtid.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan reflektera över sina egna val och etiska valsituationer ur perspektiven för värderingar, olika etiska principer och en hållbar framtid.</p>
<p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter</p>	<p>Eleven övar sig i att diskutera etiska frågor och utvecklar sina tankefärdigheter och färdigheter att delta i diskussioner.</p>			<p>Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan lyssna på andra och uttrycka sina tankar på något sätt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar i en gemensam diskussion och uttrycker sig konstruktivt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ta hänsyn till andra i diskussionen och kan motivera sina egna åsikter.</p>

					För vitsord 9: Eleven kan diskutera konstruktivt samt reflektera och skapa egna åsikter i kommunikation med andra.
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	Eleven får förmåga att formulera och stärka en positiv syn på världen och självkänsla och tro på sitt liv.				Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen

Ortodox tro, årskurs 3–6

Ortodox tro årskurs 3

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper / För vitsord 8
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Bibeln – en helig bok. Gamla testamentets berättelser: Bibelns första berättelser, Israels folks förfäder, Israels folk i Egypten och resan till Det förlovade landet	K1	Förmåga att hantera information om religion och komma ihåg det man lärt sig.	Eleven känner till Israels folks historia och långa resa.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Kyrkan som byggnad och dess olika delar. Ikonostasen och de vanligaste ikonerna. Gudstjänstförrättarna och liturgin. Ett kyrkobesök.	K1, K2		Eleven vet hur kyrkan är indelad, känner till de vanligaste ikonerna och gudstjänstförrättarna.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Symboliken i GT:s berättelser och dess relation till ortodoxin. Ikonernas rika symbolspråk. Betydelsen av det heliga. Ortodoxa seder och bruk.	K2, K3, K4		Eleven känner till några ortodoxa seder och bruk.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	Relationen mellan judendom, kristendom och islam. Dessa religioners seder och bruk och deras samband med ortodoxa seder.	K2	Eleven förstår att det finns olika traditioner.	Eleven vet att Abraham är gemensam för de tre monoteistiska religionerna.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själ och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Kyrkan som helig plats och hur man deltar i gudstjänsten. Kloster, begravningsplatser och deras betydelse som heliga platser. Övriga samfunds helgedomar.	K2, K5, K6	Kan visa respekt för det annorlunda.	Eleven vet hur man beter sig respektfullt i olika religiösa sammanhang.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	De tio budorden. Jesu undervisning som grund för den ortodoxa etiken. Gyllene regeln. Etiska principer i andra religioner.	K7	Grunderna i etik	Eleven känner till budorden och den gyllene regeln. Deltar i diskussioner och lyssnar på andra.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om	De mänskliga rättigheterna, bl.a. FN:s barnkonvention	K2		

barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv				
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	Den ortodoxa människosynen som grund för en positiv världsåskådning Respekt för andra människor genom kärleken till nästan	K1		Används inte som grund för bedömningen.

Ortodox tro, årskurs 4

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Bibeln – en helig bok. Nya testamentets berättelser: Jesu liv. Evangelisterna och apostlarna. Synden, döden, förlåtelsen och uppståndelsen. Trosbekännelsen, Fader vår, bönen före nattvarden	K1	Förmåga att hantera information om religion och komma ihåg det man lärt sig.	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna Bibeln som de kristnas heliga bok och känner igen någon berättelse om Jesus.</p> <p>För vitsord 7: eleven vet att Jesus hade lärjungar, känner till att han dog på ett kors och uppstod på påsken.</p> <p>För vitsord 8: eleven förstår relationen mellan förlåtelsen och uppståndelsen för en kristen. Eleven känner till huvuddragen i Jesu liv.</p> <p>För vitsord 9: Eleven känner till de viktigaste händelserna i Jesu liv, och innebörden av uppståndelsen för en kristen människa. Eleven känner till trosbekännelsen och Fader vår.</p>
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Sakramenten och deras betydelse: särskilt dopet, myrrasmörjelsen, bikten och nattvarden. Liturgin. Heliga förrättningar. Stora fastan. Stiften och klostren. Församlingens utrymmen.	K1, K2		<p>För vitsord 5: eleven känner till åtminstone ett sakrament och kan nämna minst en ortodox kyrka/kyrkobyggnad.</p> <p>För vitsord 7: eleven kan nämna ett eller flera sakrament och vad de går ut på, eleven vet att Stora fastan föregår påsken. Eleven kan nämna/känner till en eller flera ortodoxa kyrkor och minst ett kloster.</p>

				<p>För vitsord 8: Eleven känner till fyra sakrament och vet vad liturgin är. Eleven kan berätta något om Stora fastan.</p> <p>För vitsord 9: Eleven vet att vi har mer än 4 sakrament, kan nämna någon annan gudstjänst än liturgin och vet att församlingarna är indelade i stift som leds av biskopar.</p>
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Dopet, nattvarden, Stora fastan, påsken och all symbolik kring dem.	K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler.	<p>För vitsord 5: Känner till att korset är de kristnas symbol</p> <p>För vitsord 7: Känner till Treenighetsbegreppet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven vet att dopets innebörd är att vi befrias från synd och upptas i Kristi gemenskap och att vi förenas med Kristus i nattvarden. Att påsken är Kristi seger över döden.</p> <p>För vitsord 9: Kan med stöd av läraren redogöra för händelserna och symboliken i dopet, nattvarden och påsken</p>
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Bekanta sig med hur man deltar i olika religiösa tillställningar både inom det ortodoxa och andra religioner. Olika religioner och irreligiositet i Finland.	K2, K5, K6	<p>Religiös multilitteracitet.</p> <p>Innehållet i anknytning till uppförande bedöms inte.</p>	<p>För vitsord 5: eleven känner igen eller kan nämna något som anses heligt</p> <p>För vitsord 7: eleven kan berätta om något heligt och någon sed som anknyter till detta</p> <p>För vitsord 8: Eleven vet hur man beter sig respektfullt i olika religiösa sammanhang.</p>

				För vitsord 9: eleven känner till hur man förväntas bete sig i vissa religiösa sammanhang
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Den etiska undervisningen i evangelierna Gemensamma etiska principer i olika världsreligioner. Grunderna i de mänskliga rättigheterna, Grunderna i barnens rättigheter och vad dessa har gemensamt med kristendomen. De tio budorden, dubbla kärleksbudet, den barmhärtiga samariern. Verktyg för hur man kan diskutera värdefrågor med respekt för olika åsikter. Hur man motiverar sina synpunkter och egna etiska beslut.	K7	Grunderna i etik. Förmåga att reflektera över etiska frågor. Tankeförmåga och kommunikativa färdigheter.	För vitsord 5: eleven känner igen enstaka exempel på etiska normer eller mänskliga rättigheter För vitsord 7: eleven kan ge exempel på etiska normer som förenar religioner (t.ex. att det är fel att döda) För vitsord 8: Eleven vet något om etiska principer och deltar i diskussioner, uttrycker sig respektfullt och lyssnar på andra. För vitsord 9: Eleven kan uttrycka sig mångsidigt och respektfullt om etiska frågor.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna, i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		K2		För vitsord 5: Eleven bekantar sig med och diskuterar värdena i de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barnens rättigheter För vitsord 7: Eleven bekantar sig med värdena i de mänskliga rättigheterna och FN:s konvention om barnens rättigheter och diskuterar hur innehållet påverkar mig som individ. För vitsord 8: Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter och diskuterar hur det påverkar oss.

				<p>För vitsord 9: Eleven redogör för det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter. Eleven reflekterar kring hur de påverkar individen och samhället.</p>
<p>M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid</p>		<p>K1, K3, K6</p>		<p>För vitsord 5: Eleven bekantar sig med hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.</p> <p>För vitsord 7: Eleven diskuterar hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge något exempel på hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.</p> <p>För vitsord 9: Eleven reflekterar kring värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och kan ge något exempel på hur man skapar en hållbar framtid ur ett etiskt perspektiv.</p>
<p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter</p>		<p>K1, K4, K6, K7</p>		<p>För vitsord 5: Eleven deltar i gemensamma diskussioner på ett respektfullt sätt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och kan uttrycka sig respektfullt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och kan</p>

			<p>uttrycka egna tankar, känslor och åsikter respektfullt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra, kan uttrycka egna åsikter, tankar och känslor på ett konstruktivt sätt och övar sig på att motivera sina synpunkter.</p>
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet		K1	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen

Ortodox tro, årskurs 5

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	Bibeln. Från muntlig till skriftlig tradition. Bibelkunskap. Bibelns användning i gudstjänsterna. Kyrkomusiken. Treenighetsläran. Ortodox människosyn. Frälsningen och det eviga livet. De tio budorden. Helgonen. Mission. Ekumenik.	K1	Förmåga att hantera information om religion och komma ihåg det man lärt sig.	<p>För vitsord 5: Eleven vet att Bibeln först berättades muntligt innan den skrevs ner.</p> <p>För vitsord 7: eleven vet att Bibeln används mångsidigt i gudstjänsterna</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner till Bibelns uppkomst och användning i kyrkan. Eleven vet vad Treenigheten är och vad frälsningen innebär för en kristen. Begreppen mission och ekumenik är bekanta.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan dessutom redogöra för den ortodoxa människosynen och frälsningen, samt kan förklara vad budorden betyder.</p>
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	Gudstjänstlivet. Vigilian och liturgin och deras samband. Klostersväsendet. Kloster i Finland och viktiga kloster utomlands.	K1, K2		<p>För vitsord 5: eleven känner gudstjänsterna vigilia och liturgi.</p> <p>För vitsord 7: eleven vet när vigilia brukar firas och att liturgin är vår nattvardsgudstjänst. Eleven kan nämna 2 inhemska kloster vid namn.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner till huvuddragen i våra vanligaste gudstjänster och vet hur klostren uppkommit och vilka kloster som finns i Finland.</p>

				För vitsord 9: Eleven kan redogöra för huvuddragen i liturgin med hjälp av bilder och stödord.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Bekanta sig med medier, t.ex. olika samfundets hemsidor. Den egna församlingens informationskanaler. Bibeln på Internet. Hur kristendomen kom till Europa och Finland. Kyrkans delning. Finland blir kristet. Katolska och lutherska kyrkan. Övriga kristna riktningar. Abrahams ättlingar: judar, kristna och muslimer. Den ortodoxa traditionen i Europa. Finlands ortodoxa kyrka av idag.	K1, K2, K4, K5, K6	Grunderna i europeisk religions-historia. Kunskap om religion och kultur och informations-sökande.	För vitsord 5: Eleven kan under handledning hämta information om religion i en given källa. För vitsord 7: Eleven kan med handledning hämta information om religion i flera källor. För vitsord 8: Eleven kan hämta information om religion i flera källor. För vitsord 9: Eleven kan använda den information hen hämtat och inser att det är skillnad i tillförlitligheten i källor.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag				För vitsord 5: eleven känner till att den ortodoxa tron kom till Finland via Karelen För vitsord 7: eleven vet att kristendomen kommit till Finland både från öst och väst För vitsord 8: Eleven kan redogöra för hur kristendomen kom till Finland, känner till flera kristna riktningar och vad man menar med Abrahams ättlingar. För vitsord 9: eleven känner till reformationen och flera kristna inriktningar och vet att de ortodoxa kyrkorna ser lite olika ut och har olik historia i olika europeiska länder

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Bekanta sig med olika religioners heliga platser i huvudstadsregionen. Repetera hur man betar sig i olika religiösa sammanhang. Ekumenik, religionsfrihet, interreligiös dialog.	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet. Innehållet i anknytning till uppförande bedöms inte.	För vitsord 5: eleven vet att religion kräver ett visst mått av respekt För vitsord 7: eleven vet att olika religioner kan ha olika traditioner angående att visa respekt För vitsord 8: Eleven vet hur man betar sig respektfullt i olika religiösa sammanhang. För vitsord 9: eleven kan förklara begreppen ekumenik, religionsfrihet och interreligiös dialog.
--	--	------------	---	--

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	De tio budorden.	K7	Grunderna i etik.	För vitsord 5: Känner till att budorden finns För vitsord 7: Kan nämna och förklara några av budorden För vitsord 8: Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i kristendomen och deltar i diskussioner, uttrycker sig respektfullt och lyssnar på andra. För vitsord 9: Förstår idén med budorden och att de flesta av dem finns även i andra världsreligioner även om de inte är skrivna i samma form.

<p>M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid</p>	<p>Miljöskyddsarbete, respekt för livet (skapelsen). Helgonen som förebilder.</p>	<p>K1, K3, K6</p>	<p>Förmåga att reflektera över etiska frågor.</p>	<p>För vitsord 5: Eleven kan ur givna exempel känna igen värden som kan påverka våra val</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen etiska principer och kan ge exempel på hur vi tar hand om skapelsen</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på hur man bidrar till en hållbar framtid.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan reflektera över sina egna val och kan utgående från berättelser om helgon kommentera vilka etiska principer de levtt efter</p>
<p>M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter</p>	<p>Etiska frågor. Diskussion om aktuella teman. Öva att uttrycka sina egna åsikter i dessa frågor. Att visa empati.</p>	<p>K1, K4, K6, K7</p>	<p>Tankeförmåga och kommunikativa färdigheter.</p>	<p>För vitsord 5: eleven kan lyssna på andra och uttrycka någon egen åsikt</p> <p>För vitsord 7: eleven kan delta i en etisk diskussion</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig</p> <p>För vitsord 9: eleven kan uttrycka sina egna åsikter och visa hänsyn inför andras tankar, och gå i dialog med dem</p>

Ortodox tro, årskurs 6

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt de centrala läroerna	Eleven fördjupar sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt de centrala läroerna.	Bibelns betydelse. Gamla testamentets kungar och profeter. Lärjungarna, evangelisterna. Aposteln Paulus livsskeden och brev och hans etiska undervisning.	K1	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	<p>För vitsord 5: Eleven kan nämna den heliga skriften eller den centrala källan i den religion som studeras och känner igen någon av de berättelser eller läror som behandlats.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om någon central lära och berättelse i den religion som studeras. Under handledning kan eleven berätta om vad berättelsen betyder eller olika sätt att tolka den.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om de heliga skrifterna i den religion som studeras samt beskriva vad berättelser betyder eller olika sätt att tolka dem.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan reflektera över innehållet i och tolkningarna av berättelserna. Ur perspektiv av den religion som studeras kan eleven beskriva betydelseerna av de centrala läroerna.</p>
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader i den religion som studeras	Eleven bekantar sig med ritualerna och sederna samt heliga platser och byggnader i den religion som studeras.	Det ortodoxa kyrkoåret, stora högtider och fasteperioder. Vigilian och liturgin i detalj. Alla sakramenten. Vattenvigning och bönegudstjänster.	K1, K2	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	<p>För vitsord 5: Eleven känner till en ritual eller sed i den religion som studeras och känner igen någon helig plats eller byggnad.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan nämna ritualer eller seder i den religion som studeras samt en helig plats eller byggnad.</p>

		Begravning och minnesgudstjänster.			<p>För vitsord 8: Eleven kan berätta om centrala ritualer och seder i den religion som studeras och beskriva religionens heliga platser eller byggnader.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan redogöra för innebörden av de centrala ritualerna och sederna och de heliga platserna och byggnaderna i den religion som studeras.</p>
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	Eleven känner igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	De kyrkliga föremålen och kyrkointeriörens symbolik. Ikonostasen. Kyrkomusiken. Altaret. Liknelser.	K2, K3, K4	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen en religiös symbol, en liknelse, ett talesätt eller ett påstående.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge ett exempel på religiöst språk.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan redogöra för det karakteristiska i religiöst språk och religiös symbolik.</p>
M4 handleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	Eleven utvecklar sin förmåga att söka information om religion i olika källor samt bedöma och använda informationen.	Granska finländska religiösa samfundets hemsidor. Följa med och granska det religiösa nyhetsflödet och förstå vissa samband.	K4, K5, K6	Förmåga att lära sig studierna i religion	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning hämta information om religion i givna källor.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan hämta information om religion i flera källor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda den information hen hämtat och inse att det är skillnad i tillförlitligheten i källor.</p>

					För vitsord 9: Eleven kan hämta, kombinera och jämföra information om religion i olika källor och göra observationer om källornas tillförlitlighet.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	Eleven bekantar sig med Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag.	Kyrkans födelse samt Paulus och de andra apostlarnas verksamhet. Livet i den tidiga kyrkan. Se åk 5.	K1, K2	Kunskap om religion och kultur	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter eller särdrag i anknytning till situationen i dag.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter eller situationen i dag.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner till religionernas och åskådningarnas påverkan på kulturer och samhällen i Finland och Europa.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ge exempel på religionernas och åskådningarnas påverkan på kulturer och samhällen i Finland och Europa.</p>
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	Eleven bekantar sig med i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa.	Se åk 5.	K2	Kunskap om religion och kultur	<p>För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan berätta om huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan jämföra huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan redogöra för judendomens, kristendomens och islams inflytande eller historia i Europa.</p>

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	Eleven förstår vad som avses med begreppet heligt och strävar till att respektera det som är heligt för en själv och för andra. Eleven vet hur man agerar lämpligt i olika religiösa situationer och på olika religiösa platser och strävar till att uppföra sig sakligt och respektfullt i dessa.	Se åk 5. Fortsätta att bekanta sig med hur man deltar i olika religiösa tillställningar	K2, K5, K6	Religiös multilitteracitet Innehållet i anknytning till uppförande bedöms inte.	För vitsord 5: Eleven känner igen eller kan nämna något som anses vara heligt eller en sed i anknytning till det heliga. För vitsord 7: Eleven kan nämna olika saker som anses vara heliga och kan beskriva vilka seder som anknyter till dessa. För vitsord 8: Eleven förstår vad som avses med att respektera det som är heligt för andra. Hen kan ge exempel på kulturella seder i anknytning till religiösa situationer och platser och andra heliga saker. För vitsord 9: Eleven kan redogöra för hur det heliga kan ta sig olika uttryck i religioner.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	Eleven bekantar sig med de etiska normerna i den religion som studeras och etiska principer som förenar olika religioner.	Att helga tiden. Kyrkoåret. Fastetider och högtider. Hur ser de ut i andra religioner?	K7	Kunskap om etik	För vitsord 5: Eleven känner igen eller kan nämna något enstaka exempel på de etiska normerna i den religion som studeras. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på de etiska normerna i den religion som studeras eller etiska principer som förenar olika religioner. För vitsord 8: Eleven kan beskriva de centrala etiska normerna i den religion som studeras samt redogöra för någon etisk princip som förenar religioner och ge exempel på hur de tillämpas i vardagen.

					För vitsord 9: Eleven kan reflektera över hur religioners olika etiska principer tillämpas i vardagen
M9 handleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	Eleven förstår värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv.	Det centrala innehållet i FN:s barnkonvention. De mänskliga rättigheterna. Etiska problem, aktuella frågor ur t.ex. vardagen i Esbo, ur en ortodox synvinkel. Betydelsen av naturskydd ur ortodox synvinkel.	K2	Kunskap om människo-rättsetik	För vitsord 5: Eleven känner utgående från givna exempel igen mänskliga rättigheter eller barns rättigheter som bygger på konventionen om barnets rättigheter. För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på barns rättigheter eller andra mänskliga rättigheter. För vitsord 8: Eleven kan redogöra för konsekvensen av barns rättigheter eller andra mänskliga rättigheter i den egna livsmiljön. För vitsord 9: Eleven kan reflektera över frågor i anknytning till barns rättigheter eller andra mänskliga rättigheter ur individens och kollektivets perspektiv.
M10 handleda eleven att utvärdera sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	Eleven utvecklar sin förmåga att utvärdera sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	Olika synvinklar på religiösa och etiska problem och frågor. Att framföra och motivera sin egen åsikt. Den ortodoxa människosynen: att möta andra med utgångspunkt i	K1, K3, K6	Förmåga att reflektera över etiska frågor	För vitsord 5: Ur givna exempel känner eleven igen några värden som påverkat hen eller etiska valsituationer. För vitsord 7: Eleven känner igen etiska principer. Hen kan ge exempel på etiska valsituationer och ge olika lösningar till dem. För vitsord 8: Eleven kan redogöra för de gemensamma etiska principerna i den religion som studeras och i andra religioner och ge exempel på hur de tillämpas.

		kärleken till nästan.			<p>Eleven kan ge exempel ur vardagen på hur man skapar en hållbar framtid.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan reflektera över sina egna val och etiska valsituationer ur perspektiven för värderingar, olika etiska principer och en hållbar framtid.</p>
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	Eleven övar sig i att diskutera etiska frågor och utvecklar sina tankefärdigheter och färdigheter att delta i diskussioner.		K1, K4, K6, K7	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	<p>För vitsord 5: Eleven kan lyssna på andra och uttrycka sina tankar på något sätt.</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar i en gemensam diskussion och uttrycker sig konstruktivt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ta hänsyn till andra i diskussionen och kan motivera sina egna åsikter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan diskutera konstruktivt samt reflektera och skapa egna åsikter i kommunikation med andra.</p>
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	Eleven får förmåga att formulera och stärka en positiv syn på världen och självkänsla och tro på sitt liv.		K1		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen

Livsåskådningskunskap, årskurs 3–6

Livsåskådningskunskap, årskurs 3

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	Eleverna fortsätter att träna samtalsfärdigheter och övar sig att reflektera kring kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.	K1, K2, K3, K7	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven deltar i gemensamma diskussioner och kan lyssna på andra. Eleven kan förklara och motivera sina synpunkter. Eleven har grundläggande färdigheter att dra slutsatser.
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det	Eleven reflekterar kring begreppen samtal och debatt.	K1, K4, K5	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	Eleverna reflekterar kring betydelsen av överenskommelser och löften.	K1, K4	Förmåga att dra slutsatser	
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	Eleverna reflekterar över vad det innebär att ta ansvar för sig själv och andra.	K3, K7	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan ge exempel på hur hen kan ta ansvar över enkla saker i sin hemmiljö.
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	Eleven bekantar sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter. Eleven bekantar sig med olika livs- och världsåskådningar. Eleven bekantar sig med begreppen frihet och ansvar utifrån elevens eget liv.	K2, K4, K5	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur		K1, K2	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i någon livsåskådning.
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	Studieteknik	K1, K2, K5	Förmåga att lära sig	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av

				självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
--	--	--	--	--

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	Diskussion kring olika teman med beaktande av elevens upplevelsevärld, idéer och tankar.	K2, K7	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	<p>Eleverna bekantar sig med grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet samt begreppet lycka i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv.</p> <p>Eleverna bekantar sig i begreppen rätt och fel och hur de egna handlingarna påverkar miljön.</p> <p>Eleverna bekantar sig med barnets rättigheter och funderar på hur de förverkligas i olika samhällen.</p>	K2, K3	Kunskap om människorättsetik	<p>Eleven kan reflektera över betydelsen av t.ex. regler, förtroende och ärlighet och hur egna handlingar påverkar omgivningen.</p> <p>Eleven kan ge exempel på rättvisa.</p> <p>Eleven kan ge exempel på några av barnens rättigheter enligt FN:s deklaration.</p>
M10 handleda eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	De bekantar sig med olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt med begreppet hållbar utveckling ur det ekologiska perspektivet.	K5, K6, K7	Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan diskutera kring vad man kan göra i sin näromgivning för att spara på naturresurser.

Livsåskådningskunskap, årskurs 4

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	<p>Eleverna övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder i vardagliga situationer.</p> <p>Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.</p> <p>Eleverna reflekterar över t.ex. vad det innebär att förstå, att veta, att tro och att anta.</p> <p>Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv.</p> <p>Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter och förmåga att dra slutsatser.</p>	K1, K2, K3, K7	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	<p>För vitsordet 5: Eleven vet skillnaden mellan rätt och fel i vardagen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på etiska situationer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ge exempel på etiska situationer i vardagen.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan ge exempel på etiska situationer i vardagen och i samhället.</p>
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det		K1, K4, K5	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	<p>För vitsordet 5: Eleven har åsikter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan förklara och motivera sina synpunkter.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan förklara och motivera sina synpunkter i förhållande till andras.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan förklara och motivera sina synpunkter och åsikter i förhållande till andras.</p>
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande		K1, K4	Förmåga att dra slutsatser	<p>För vitsordet 5: Eleven utvecklar sitt tänkande.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan dra enklare slutsatser.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan dra slutsatser.</p>

				För vitsordet 9: Eleven kan dra slutsatser och se helheter.
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	Eleverna reflekterar över vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen.	K3, K7	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	<p>För vitsord 5: Eleven kan stundvis ge exempel på hur hen kan ta ansvar över enkla saker.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ge exempel på hur hen kan ta ansvar över enkla saker.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ge exempel på hur hon kan ta ansvar över enkla saker i sin närmiljö.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan ge flera exempel på hur hen kan ta ansvar i sin vardag och närmiljö.</p>
M5 vägleda eleven att lära känna kulturarv i Finland och Finlands närområden	<p>Eleven fördjupar sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter. Eleven bekantar sig i kulturen och kulturella minoriteter i Finlands närområden (t.ex. Norden, Baltikum osv)</p> <p>Eleven bekantar sig med olika livs- och världsåskådningar.</p> <p>Eleven fördjupar sig med begreppen frihet och ansvar.</p> <p>Eleverna bekantar sig med olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen.</p>	K2, K4, K5	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	<p>För vitsord 5: Eleven kan namnge några kulturella fenomen som ingår i Finlands kulturarv.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan namnge vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands och Finlands närområdets kulturarv.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands och Finlands närområdets kulturarv.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan namnge och förklara flera kulturella fenomen som ingår i Finlands och Finlands närområdets kulturarv.</p>

M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur		K1, K2	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	För vitsord 5: Eleven kan nämna enstaka livsåskådningar. För vitsord 7: Eleven kan nämna vissa särdrag i några livsåskådningar. För vitsord 8: Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar. För vitsord 9: Eleven kan nämna viktiga särdrag i flera livsåskådningar.
M7 handleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	Studieteknik	K1, K2, K5	Förmåga att lära sig	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	Diskussion kring olika teman med beaktande av elevens upplevelsevärld, idéer och tankar.	K2, K7	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning Eleverna undersöker hur jämlikhet tar sig uttryck i det dagliga livet.	K2, K3	Kunskap om människorättsetik	För vitsordet 5: Eleven känner till begreppen jämlikhet och barnens rättigheter. För vitsordet 7: Eleven kan reflektera över jämlikhet i enstaka situationer och kan nämna några av barnens rättigheter.

	<p>Eleverna fördjupar sig med barnets rättigheter och funderar på hur de förverkligas i olika samhällen.</p>			<p>För vitsordet 8: Eleven kan reflektera över jämlikhet i det dagliga livet. Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention i barnets rättigheter.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över jämlikhet i det dagliga livet och i närmiljön och känner till barnens rättigheter.</p>
<p>M10 handleda eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning</p>	<p>De bekantar sig med olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt med begreppet hållbar utveckling ur det kulturella perspektivet.</p> <p>Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid utifrån de teman som behandlas i årskursen.</p>	<p>K5, K6, K7</p>	<p>Kännedom om sätt att påverka</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner till begreppet hållbar utveckling.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan reflektera över begreppet hållbar utveckling.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan reflektera över begreppet hållbar utveckling ur det kulturella perspektivet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan mångsidigt reflektera över begreppet hållbar utveckling ur det kulturella perspektivet.</p>

Livsåskådningskunskap, årskurs 5

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	<p>Eleverna övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Bekantar sig med vissa centrala etiska begrepp.</p> <p>Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.</p> <p>Övar sig att uppfatta samband mellan olika företeelser och dra slutsatser.</p> <p>Eleverna övar sig att möta andra och respektera olika synsätt</p>	K1, K2, K3, K7	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	<p>För vitsordet 5: Eleven förstår grunden av vissa etiska begrepp.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på centrala etiska begrepp.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ge exempel på centrala etiska begrepp och reflektera kring lösningar till olika etiska situationer i vardagen.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan ge exempel på centrala etiska begrepp och reflektera kring lösningar till olika etiska situationer i vardagen samt i samhället.</p>
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det		K1, K4, K5	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	<p>För vitsordet 5: Eleven behärskar grunderna till argumentation.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven behärskar grunderna till argumentation och motiveringar till dem.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dessa i en diskussion.</p>

				För vitsordet 9: Eleven skall urskilja och uttrycka argument och motiveringar till dessa i en diskussion.
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande		K1, K4	Förmåga att dra slutsatser	<p>För vitsordet 5: Eleven utvecklar sitt tänkande inom ämnet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan identifiera samband mellan olika företeelser.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan identifiera samband och dra slutsatser utgående från dem.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan identifiera samband och dra slutsatser utgående från dem och använda dem såväl i vardagen som i samhället.</p>
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	Fortsatta diskussioner över vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen, t.ex. vad det innebär att vara jämlik och att acceptera.	K3, K7	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	<p>För vitsordet 5: Eleven ser ett samband mellan hen själv och andra människor samt naturen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan reflektera över hur en stor del av de egna valen påverkar andra människor och naturen.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan reflektera</p>

				<p>över hur de egna valen påverkar andra människor och naturen.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan reflektera och över hur de egna vardagliga valen påverkar andra människor och naturen globalt.</p>
M5 vägleda eleven att lära känna kulturarv i Europa	<p>Eleven bekantar sig med kulturarv och den kulturell mångfald i Europa</p> <p>Eleven bekantar sig med olika livs- och världsåskådningar och reflekterar över sin egen livsåskådning i förhållande till andra.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppen frihet och ansvar ur synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet</p>	K2, K4, K5	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	<p>För vitsordet 5: Eleven kan namnge något inhemska kulturarv.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan namnge vissa kulturella fenomen som ingår i Europas kulturarv.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Europas kulturarv.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan namnge och förklara flera kulturella fenomen som ingår i Europas kulturarv.</p>
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	<p>Eleverna bekantar sig med olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen.</p>	K1, K2	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	<p>För vitsordet 5: Eleven förstår att det finns olika livsåskådningar och kulturer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan nämna några viktiga särdrag i livsåskådningar och kulturer.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan nämna</p>

				viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer. För vitsordet 9: Eleven kan nämna flera viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.
M7 handleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	Studieteknik	K1, K2, K5	Förmåga att lära sig	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	Diskussion kring olika teman med beaktande av elevens upplevelsevärld, idéer och tankar.	K2, K7	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	<p>Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet.</p> <p>Eleverna fördjupar sig med barnets rättigheter och funderar på hur de förverkligas i olika samhällen samt bekantar sig med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.</p>	K2, K3	Kunskap om människorättsetik	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på hur barnets rättigheter förverkligas.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på hur barnets rättigheter förverkligas i det egna samhället.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ge exempel på hur barnets rättigheter förverkligas i olika samhällen.</p>

				För vitsordet 9: Eleven kan ge flera exempel på hur barnets rättigheter förverkligas i olika samhällen.
M10 handleda eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	<p>De bekantar sig med olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt begreppet hållbar utveckling ur det ekonomiska perspektivet.</p> <p>Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid utifrån de teman som behandlas i årskursen.</p>	K5, K6, K7	Kännedom om sätt att påverka	<p>För vitsordet 5: Kan delvis se samband mellan egna val och dess följder.</p> <p>För vitsordet 7: Kan se samband mellan egna val och vissa av dess följder.</p> <p>För vitsordet 8: Kan se samband mellan egna val och dess följder.</p> <p>För vitsordet 9: Kan se samband mellan egna val och dess följder även ur ett ekonomiskt perspektiv.</p>

Livsåskådningskunskap, årskurs 6

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	<p>Eleven utvecklar färdigheter i etiskt tänkande.</p> <p>Eleven kan tillämpa etiska principer i vardagliga situationer och i val.</p>	<p>Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder.</p> <p>Eleverna bekantar sig i begreppen värde och norm.</p> <p>Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.</p> <p>Eleverna reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta.</p> <p>Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt.</p>	K1, K2, K3, K7	Förmåga till etiskt tänkande och att tillämpa etiska principer.	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning beskriva någon etisk princip eller ett etiskt val som ska göras i vardagen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva en etisk princip och ett etiskt val som ska göras i vardagen.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven förstår centrala begrepp och principer i etiken. Eleven kan beskriva och motivera hur etiska principer kan tillämpas i vardagen.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven förstår centrala begrepp och principer i etiken. Eleven kan förklara och motivera hur etiska principer kan tillämpas logiskt i olika situationer.</p>
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det	Eleven lär sig att identifiera argument och uppfatta och bedöma motiveringar för dem.		K1, K4, K5	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning känna igen ett argument i en diskussion eller text.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan urskilja ett argument och motiveringen till det i en diskussion och en text.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan urskilja centrala argument och motiveringar till dem i en diskussion och i en text samt reflektera över hur relevanta motiveringarna är.</p>

					För vitsordet 9: Eleven kan urskilja centrala argument med motiveringar i en diskussion och i olika texter. Eleven kan på ett mångsidigt sätt reflektera över hur relevanta motiveringarna är.
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	Eleven uppfattar samband mellan olika företeelser och identifierar felaktiga slutsatser. Eleven utvecklas i sitt tänkande.		K1, K4	Tankefärdigheter	För vitsordet 5: Eleven kan under handledning uppfatta samband mellan olika företeelser och felaktiga slutsatser. För vitsordet 7: Eleven kan uppfatta samband mellan olika företeelser och felaktiga slutsatser. För vitsordet 8: Eleven uppfattar samband mellan olika företeelser. Eleven kan identifiera felaktiga slutsatser och undvika sådana i sitt eget tänkande. För vitsordet 9: Eleven uppfattar på ett mångsidigt sätt samband mellan olika företeelser och identifierar felaktiga slutsatser. Eleven kan tillämpa dessa färdigheter i sitt tänkande.
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	Eleven kan ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen.	Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.	K3, K7	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	För vitsordet 5: Eleven kan under handledning beskriva ett sätt att ta ansvar för sig själv, andra människor eller naturen. För vitsordet 7: Eleven kan beskriva ett sätt att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen.

					<p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och redogöra för vad det innebär att ta ansvar för sina egna handlingar.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan förklara och motivera vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och med olika exempel beskriva vad det innebär att ta ansvar för sina egna handlingar.</p>
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	Eleven bekantar sig med Finlands, Europas och världens kulturarv och förstår kulturell mångfald som fenomen.	<p>I undervisningen fördjupar man sig i kultur och kulturella minoriteter såväl i Finland som i världen samt i olika livs- och världsåskådningar.</p> <p>Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde.</p> <p>Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.</p> <p>Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet.</p> <p>Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem.</p>	K2, K4, K5	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning nämna en kulturell minoritet. Eleven kan under handledning nämna ett kulturarv.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven vet att det finns olika kulturer och kan nämna en kulturell minoritet och något karakteristiskt för den. Eleven kan nämna ett kulturarv.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan nämna och förklara några särdrag i anknytning till kultur i Finland, Europas och världens kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller i samhället.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan nämna och förklara flera särdrag i anknytning till kultur i Finland, Europas och världens kulturarv. Eleven kan beskriva gruppens eller samhällets kulturella mångfald och reflektera över dess betydelse.</p>
M6 stödja eleven att utveckla sin	Eleven identifierar		K1, K2	Förmåga att tillämpa	För vitsordet 5: Eleven kan nämna någon åskådning, kultur eller något åskådningsmässigt begrepp.

allmänbildning inom livsåskådning och kultur	grundläggande särdrag i åskådningar och kulturer och identifierar och använder åskådningsrelaterade begrepp.			kunskaper och begrepp	<p>För vitsordet 7: Eleven kan nämna någon åskådning eller kultur och något särdrag i anknytning till den. Eleven känner till åtminstone ett åskådningsmässigt begrepp.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan nämna någon åskådning eller kultur och redogöra för den med hjälp av åskådningsmässiga begrepp.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan nämna några åskådningar och kulturer. Eleven kan berätta om och ge exempel på dem genom att använda åskådningsmässiga begrepp.</p>
--	--	--	--	-----------------------	--

Mål för undervisning	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	<p>Eleven bildar sig en uppfattning om sitt eget åskådningsmässiga kunnande och ställer upp mål utgående från det.</p> <p>Eleven utvärderar sitt åskådningsmässiga lärande.</p>	Studieteknik	K1, K2, K5	Förmåga att lära sig	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning ställa upp ett mål för sitt eget åskådningsmässiga lärande.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan identifiera sitt kunnande och ställa upp åtminstone ett mål för sitt eget åskådningsmässiga lärande. Under handledning planerar och utvärderar eleven sina studier.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ställa upp ändamålsenliga mål för sig i anknytning till sina åskådningsmässiga</p>

					<p>studier, sträva efter att arbeta i riktning mot målen och utvärdera hur de nås.</p> <p>För vitsord 9: Eleven ställer upp ändamålsenliga mål för sig i anknytning till sina åskådningsmässiga studier och arbetar i enlighet med dem. Eleven utvärderar på ett mångsidigt sätt hur hen når målen.</p>
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	Eleven uttrycker sin åskådning och agerar konstruktivt i kommunikations-situationer som en i gruppen.	Diskussion kring olika teman med beaktande av elevens upplevelsevärld, idéer och tankar.	K2, K7	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	<p>För vitsord 5: Eleven lyssnar sakligt till de andras ställningstaganden i åskådningsmässiga frågor.</p> <p>För vitsord 7: Eleven uttrycker under handledning sina ställningstaganden i åskådningsmässiga frågor.</p> <p>För vitsord 8. Eleven uttrycker sina åskådningsmässiga tankar eller sin identitet på ett konstruktivt sätt. Eleven agerar i positiv kommunikation med andra.</p> <p>För vitsord 9: Eleven uttrycker sina åskådningsmässiga tankar eller sin identitet på ett mångsidigt sätt. Eleven agerar konstruktivt i kommunikation med andra.</p>
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	Eleven förstår begreppet mänskliga rättigheter. Eleven vet vad FN:s deklaration	Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning.	K2, K3	Kunskap om människorättsetik	<p>För vitsord 5: Eleven kan under handledning beskriva en central barnets rättighet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner till begreppet mänskliga rättigheter. Eleven vet att det finns mänskliga rättigheter och kan beskriva en central sådan.</p>

	om mänskliga rättigheter är.	<p>Eleverna undersöker begreppen fred och demokrati.</p> <p>Barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran.</p> <p>FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen.</p>			<p>Eleven vet att det finns rättigheter för barn och kan beskriva en central sådan.</p> <p>För vitsord 8: Eleven förstår begreppet mänsklig rättighet.</p> <p>Eleven vet att FN:s universella deklaration om mänskliga rättigheter finns och kan redogöra för två mänskliga rättigheter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven förstår och kan förklara begreppet mänsklig rättighet.</p> <p>Eleven vet att FN:s universella deklaration om mänskliga rättigheter finns och kan redogöra för åtminstone tre mänskliga rättigheter.</p> <p>Eleven vet och kan motivera det att det finns många rättigheter för barn och kan redogöra för åtminstone tre.</p>
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	<p>Eleven vet att det finns internationellt överenskomna mål för hållbar utveckling.</p> <p>Eleven kan agera ansvarsfullt i sin omgivning.</p>	<p>De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling.</p> <p>Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.</p>	K5, K6, K7	<p>Kännedom om sätt att påverka</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under handledning berätta om ett sätt att agera ansvarsfullt i sin omgivning.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan beskriva ett mål för hållbar utveckling.</p> <p>Eleven kan berätta om ett sätt att agera ansvarsfullt i sin omgivning.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven vet att det finns olika mål för hållbar utveckling och kan beskriva och motivera två av dem.</p> <p>Eleven kan ge exempel på det ansvarsfulla i sitt eget agerande.</p>

					<p>För vitsordet 9: Eleven vet att uppsättningen av mål för hållbar utveckling är en omfattande helhet. Eleven kan beskriva och motivera tre mål för hållbar utveckling.</p> <p>Eleven kan beskriva och motivera två viktiga sätt att agera ansvarsfullt i omgivningen och berätta hur man kunde ta initiativ till dem.</p>
--	--	--	--	--	---

Historia, årskurs 4–6

Historia, årskurs 5

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.	K1–K7		Används inte som grund för bildande av vitsord. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Mål för undervisning Att söka information om historia				
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	Gamla tiden och arvet från antiken Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden och speciellt Esbo. Medeltiden Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket samt livet i Esbo under medeltiden.	K1–K2, K4–K5, K7	Förmåga att känna igen historiska källor	För vitsordet 5: Eleven kan med handledning känna igen några historiska källor. För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på någon historisk ursprungskälla. För vitsordet 8: Eleven kan med hjälp förklara skillnaden mellan en ursprungskälla och en andrahandskälla. För vitsordet 9: Eleven kan självständigt skilja på ursprungskällor och andrahandskällor.
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt		K1–K2, K4–K7	Insikt i att historisk information kan tolkas på olika sätt	För vitsordet 5: Eleven känner igen exempel på historiska fakta. För vitsordet 7: Eleven kan ge något exempel på historiska fakta. För vitsordet 8: Eleven förstår att det är skillnad på fakta och tolkning.

				För vitsordet 9: Eleven kan ge exempel på en historisk händelse som kan tolkas på olika sätt.
--	--	--	--	---

Mål för undervisning Att förstå historiska företeelser	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	<p>Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.</p> <p>Gamla tiden och arvet från antiken Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället.</p>	K1, K2, K3	Kronologisk uppfattning	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till hur en tidsaxel är uppbyggd.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner igen några centrala indelningar i historiska epoker.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan självständigt ordna de historiska epokerna i kronologisk ordning.</p>
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	<p>Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden och speciellt Esbo.</p> <p>Medeltiden Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket samt livet i Esbo under medeltiden.</p>	K1–K4, K6–K7	Historisk inlevelse-förmåga	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till att det finns olika motiv för handlingar.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge något exempel på hur levnadsvillkoren var i förgången tid.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och ge några exempel.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan leva sig in i och beskriva hur människor levde förr.</p>
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följer av historiska händelser och företeelser	införlivandet med det svenska riket samt livet i Esbo under medeltiden.	K2, K4, K7	Förståelse för orsakssammanhang i historia	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till att det finns orsaker till händelser.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven känner till att händelser har följder.</p>

				<p>För vitsordet 8: Eleven känner igen historiska orsakssammanhang.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven känner till några orsaker till och följer av sådant som hänt i det förgångna.</p>
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor		K1–K7	Förmåga att förstå förändring	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till att saker förändras.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på någon förändring som skett.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva förändringar.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan ge något exempel på hur en förändring har påverkat olika människogrupper.</p>
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter		K1, K2, K4, K7	Förmåga att förstå kontinuitet	<p>För vitsordet 5: Eleven känner till att en företeelse ur det förgångna kan vara synlig i nutid.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven förstår att det finns företeelser som ompänner flera epoker.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan nämna någon företeelse som ompänner flera epoker.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan beskriva någon företeelse som ompänner flera epoker.</p>

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Att använda historisk information				
M9 handleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och	K1, K2, K4	Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	<p>För vitsordet 5: Eleven kan med handledning ange orsaken till en förändring.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på någon orsak som lett till förändring.</p>

	<p>jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.</p> <p>Gamla tiden och arvet från antiken Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden och speciellt i Esbo.</p> <p>Medeltiden Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket samt livet i Esbo under medeltiden.</p>			<p>För vitsordet 8: Eleven kan ge exempel på orsaker till en förändring.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan ge flera exempel på orsaker till förändringar.</p>
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt		K1–K7	Förmåga att förklara tolkningar	<p>För vitsordet 5: Eleven kan med handledning ge ett exempel på en händelse som det finns olika tolkningar av.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan ge ett exempel på en händelse som det finns olika tolkningar av.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven förklarar med hjälp av ett exempel varför nya källor kan ändra tolkningen av en historisk händelse eller företeelse.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan utgående från några exempel förklara varför nya källor och betraktelsesätt kan ändra tolkningar av historien</p>
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet		K1–K4, K6–K7	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	<p>För vitsordet 5: Eleven förstår att människor har olika motiv för sina handlingar.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan nämna något motiv till människors handlingar.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan beskriva några motiv till människors handlingar.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven presenterar något som ska behandlas så att hen förklarar händelsen eller företeelsen ur en enskild aktörs perspektiv.</p>

Historia, årskurs 6

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	Eleven intresserar sig för historia som vetenskap och dess betydelse för identiteten.	Nya tiden – ett brytningskede: Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.	K1–K7		Används inte som grund för bildande av vitsord. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
Mål för undervisning Att söka information om historia					
M2 handleda eleven att känna igen olika historiska källor	Eleven känner till olika historiska källor.	Finland som en del av Sverige: Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland (och speciellt Esbo) på 1600–1700-talen.	K1, K2, K4–K5, K7	Förmåga att känna igen historiska källor	För vitsord 5: Eleven känner till några historiska källor. För vitsord 7: Eleven ger exempel på historiska ursprungskällor för de tidsperioder som ska studeras. För vitsord 8: Eleven ger ett exempel på hur en ursprungskälla skiljer sig från andrahandskällor. För vitsord 9: Eleven ger exempel på hur ursprungskällorna för de tidsperioder som studeras skiljer sig från andrahandskällor.
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	Eleven inser att historisk information kan tolkas på olika sätt.		K1, K2, K4–K7	Förmåga att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	För vitsord 5: Eleven ger exempel på historiska fakta. För vitsord 7: Eleven ger exempel på historiska fakta och tolkningar. För vitsord 8: Eleven inser att det kan finnas olika tolkningar av samma händelse eller företeelse. För vitsord 9: Eleven ger exempel på olika tolkningar i anknytning till samma händelse eller företeelse.

Mål för undervisning Att förstå historiska företeelser	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	Eleven förstår olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade begrepp	<p>Nya tiden – ett brytningsskede: Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.</p> <p>Finland som en del av Sverige: Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland (och speciellt Esbo) på 1600–1700-talen.</p>	K1, K2, K3	Kronologisk uppfattning	<p>För vitsord 5: Eleven känner till de centrala indelningarna i historiska epoker (antiken, medeltiden, nya tiden; förhistorisk tid, historisk tid; f.v.t., e.v.t)</p> <p>För vitsord 7: Eleven nämner de centrala indelningarna i historiska epoker och placerar händelser under olika epoker kronologiskt.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder de centrala indelningarna i historiska epoker och ger exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.</p> <p>För vitsord 9: Eleven beskriver företeelser utifrån vilka indelningen i historiska epoker görs.</p>
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	Eleven förstår motiven bakom människans handlingar i olika historiska situationer.		K1–K4, K6–K7	Historisk inlevelseförmåga	<p>För vitsord 5: Eleven inser att människor har haft olika motiv för sina handlingar.</p> <p>För vitsord 7: Eleven ger exempel på motiv som människor i förgången tid har haft för sina handlingar.</p> <p>För vitsord 8: Eleven lever sig in i situationen för människan i förgången tid och anger motiv till hennes handlingar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven lever sig in i hur människan levde förr och granskar hur människans samhälleliga ställning påverkar hennes handlingar.</p>
M6 handleda eleven att inse olika orsaker till och följder	Eleven känner till orsaker till och följder		K2, K4, K7	Förståelse för orsaks-	För vitsordet 5: Eleven känner till en enskild orsak till eller följd av något som hänt i det förgångna.

av historiska händelser och företeelser	av historiska händelser och företeelser.			<p>sammanhang i historia</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner till en enskild orsak och en följd av den för sådant som hänt i det förgångna.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner till en enskild orsak och en följd av den för sådant som hänt i det förgångna.</p> <p>För vitsord 9: Eleven känner till olika orsaker (direkta och indirekta) till och följder (långvariga och kortvariga) av sådant som hänt i det förgångna.</p>
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	Eleven uppfattar förändringar och deras innebörd för olika människor och förstår hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor.		K1–K7	<p>Förmåga att förstå förändring</p> <p>För vitsord 5: Eleven känner till saker som förändrats.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner till förändringar i det förgångna och ger exempel på vad en förändring inneburit för olika människor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven beskriver med hjälp av exempel hur en förändring haft olika innebörd för olika människogrupper.</p> <p>För vitsord 9: Eleven ger exempel på situationer i vilka en förändring inte innebär utveckling för olika människor eller människogrupper.</p>
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	Eleven uppfattar historiska kontinuiteter.		K1, K2, K4, K7	<p>Förmåga att förstå kontinuitet</p> <p>För vitsord 5: Eleven känner till hur en företeelse ur det förgångna är synlig i nutid.</p> <p>För vitsord 7: Eleven nämner företeelser som kännetecknas av kontinuitet från en tidsepok till en annan.</p> <p>För vitsord 8: Eleven beskriver kontinuitet i företeelser i det förgångna.</p> <p>För vitsord 9: Eleven anger orsaker till att någon företeelse inte förändrats under olika tider.</p>

Mål för undervisning Att använda historisk information	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 handleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	Eleven kan redogöra för orsaker till förändringar.	<p>Nya tiden – ett brytningsskede: Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.</p> <p>Finland som en del av Sverige: Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland (och speciellt Esbo) på 1600–1700-talen.</p>	K1, K2, K4	Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	<p>För vitsord 5: Eleven anger orsaken till en förändring.</p> <p>För vitsord 7: Eleven ger exempel på orsaker som lett till förändringar.</p> <p>För vitsord 8: Eleven beskriver inverkan av direkta och indirekta orsaker på en förändring.</p> <p>För vitsord 9: Eleven jämför olika orsakers inverkan på en förändring.</p>
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	Eleven kan förklara varför tolkningar av det förgångna kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt.		K1–K7	Förmåga att förklara tolkningar	<p>För vitsord 5: Eleven ger ett exempel på en situation som det finns olika tolkningar om.</p> <p>För vitsord 7: Eleven förklarar med hjälp av ett exempel varför nya källor kan ändra tolkningen av en historisk händelse eller företeelse.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan utgående från några exempel förklara varför nya källor och betraktelsesätt kan ändra tolkningar av historien.</p> <p>För vitsord 9: Eleven jämför tolkningar som gjorts om samma historiska händelse eller företeelse och redogör för varför valet av källor inverkar på tolkningen</p>
M11 handleda eleven att förklara mänsklig aktivitet	Eleven förklarar avsikter för mänsklig aktivitet.		K1–K4, K6–K7	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	<p>För vitsord 5: Eleven anger hur motivet för en människas agerande syns i hennes aktivitet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven beskriver möjliga orsaker till människans aktivitet i det förgångna.</p>

					<p>För vitsord 8: Eleven presenterar något som ska behandlas så att hen förklarar händelsen eller företeelsen ur en enskild aktörs perspektiv.</p> <p>För vitsord 9: Eleven analyserar motiven till människors aktivitet och ger en beskrivning av hur människors position i samhället inverkar på deras aktivitet.</p>
--	--	--	--	--	---

Samhällslära, årskurs 4–6

Samhällslära, årskurs 4

I samhällslära i åk 4 behandlas samhället ur individens och familjens synvinkel. Centralt innehåll är:

Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens och familjens synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln. Dessutom bekantar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

Ett demokratiskt samhälle: Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper via den egna familjen och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet.

Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang.

Ekonomisk verksamhet: Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet.

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Centralt innehåll	Kunskapskrav
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan Ekonomisk verksamhet	Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor		

Mål för undervisning Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav

<p>M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet</p>	<p>Vardagskompetens och kontroll över det egna livet</p> <p>Ett demokratiskt samhälle</p> <p>Aktivt medborgarskap och påverkan</p>	<p>K2, K3, K4, K7</p>	<p>Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven vet vad gemensamma spelregler är med handledning. Eleven vet att det finns mänskliga rättigheter.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan berätta varför gemensamma spelregler behövs. Eleven känner till de mänskliga rättigheterna.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler. Eleven känner till de mänskliga rättigheterna och rättsväsendets grunder.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan motivera varför spelregler är viktiga för grupper. Elever känner till de mänskliga rättigheterna och rättsväsendets grunder samt kan ge exempel på hur de bör tillämpas i samhället.</p>
<p>M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället</p>	<p>Vardagskompetens och kontroll över det egna livet</p> <p>Ett demokratiskt samhälle</p> <p>Aktivt medborgarskap och påverkan</p> <p>Ekonomisk verksamhet</p>	<p>K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att analysera mediernas roll</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven förstår vad medier är.</p> <p>För vitsordet 7: Eleverna förstår vad medier är och kan ge exempel på olika typer av medier.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven förstår att medier kan användas för att påverka.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven beskriver vilken betydelse medier har i hans liv och hur olika medier kan användas för att påverka.</p>
<p>M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön</p>	<p>Vardagskompetens och kontroll över det egna livet</p> <p>Ekonomisk verksamhet</p>	<p>K3, K4, K6, K7</p>	<p>Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan nämna några yrken i hans närmiljö.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven uppfattar skillnaden mellan</p>

				<p>lönearbete och entreprenörskap.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven beskriver betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön (t.ex. den egna familjen).</p> <p>För vitsordet 9: Elever förstår betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön.</p>
<p>M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften</p>	<p>Vardagskompetens och kontroll över det egna livet</p> <p>Ett demokratiskt samhälle</p> <p>Aktivt medborgarskap och påverkan</p>	K1, K2, K4	<p>Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven förstår att det finns olika perspektiv, syften och värderingar.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven förstår att olika aktörer förmedlar olika perspektiv, syften och värderingar.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven förstår att samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven ger exempel på olika perspektiv och syften i anknytning till samhällsinformation som produceras av olika aktörer och kan ge exempel på olika aktörer.</p>

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
<p>Att implementera kunskaper om samhället</p>	<p>.</p>			
<p>M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt</p>	<p>Vardagskompetens och kontroll över det egna livet</p> <p>Ett demokratiskt samhälle</p> <p>Aktivt medborgarskap och påverkan</p>	K2, K6, K7	<p>Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken</p>	<p>För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på hur eleven kan påverka frågor som gäller hen.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan tillämpa någon demokratisk färdighet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan tillämpa demokratiska färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut.</p>

				För vitsordet 9: Eleven kan tillämpa demokratiska färdigheter och kan argumentera för sin åsikt.
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ekonomisk verksamhet	K3	Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	För vitsordet 5: Eleven kan ge några exempel på sin egen penninganvändning. För vitsordet 7: Eleven kan ge exempel på följder av sin egen penninganvändning. För vitsordet 8: Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval. För vitsordet 9: Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval, samt utvärdera dem.
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Aktivt medborgarskap och påverkan	K3, K4, K5, K7	Mediekunskap och mediekompetens	För vitsordet 5: Eleven kan under handledning använda medier. För vitsordet 7: Elever kan under handledning använda medier på ett säkert sätt. För vitsordet 8: Eleven kan grunderna i att använda medier på ett säkert och samhällsmedvetet sätt. För vitsordet 9: Eleven kan reflektera över hur man använder medier på ett säkert och samhällsmedvetet sätt.

Samhällslära, årskurs 6

I samhällslära i åk 6 fördjupar eleven sina kunskaper om samhället. Ämnet behandlas utgående från närmiljön och hemkommunen Esbo. Centralt innehåll:

Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

Ett demokratiskt samhälle: Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

Ekonomisk verksamhet: Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

Mål för undervisning Betydelse, värderingar och attityder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kunskapskrav
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	Eleven intresserar sig för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan	Används inte som grund för bildande av vitsord. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M2 stödja eleven att öva sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor	Eleven lär sig att öva sin etiska omdömesförmåga i mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor.	Ekonomisk verksamhet	

Mål för undervisning Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	Eleven lär sig att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper, att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan	K2, K3, K4, K7	Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	För vitsord 5: Eleven ger exempel på gemensamma spelregler. Eleven känner igen saker i vardagen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet. Eleven känner under handledning igen centrala rättsliga principer. För vitsord 7: Eleven berättar varför gemensamma spelregler behövs. Eleven beskriver betydelsen av jämlikhet och mänskliga rättigheter. Eleven ger ett exempel på hur rättssystemet fungerar. För vitsord 8: Eleven förklarar betydelsen av gemensamma spelregler också i praktiken. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs. Eleven ger exempel på hur rättssystemet fungerar. För vitsord 9: Eleven redogör för den betydelse gemensamma spelregler, rättsväsendet och mänskliga rättigheter har för hur samhället fungerar och för dess medlemmar.
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i den egna vardagen och i samhället	Eleven lär sig uppfatta medias roll och betydelse i den egna vardagen och i samhället.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle	K2, K4, K5	Förmåga att uppfatta mediernas roll	För vitsord 5: Eleven uppfattar hur media påverkar hans eget liv. För vitsord 7: Eleven ger exempel på olika sätt på vilka media påverkar hans eget liv och i samhället.

		<p>Aktivt medborgarskap och påverkan</p> <p>Ekonomisk verksamhet</p>			<p>För vitsord 8: Eleven beskriver vilken betydelse media har i hans eget liv och hur olika medier kan användas för att påverka.</p> <p>För vitsord 9: Eleven redogör för mediers olika sätt att påverka i samhället och granskar användningen av media och mediers betydelse kritiskt.</p>
--	--	--	--	--	---

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	Eleven lär sig förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön.	<p>Vardagskompetens och kontroll över det egna livet</p> <p>Ekonomisk verksamhet</p>	K3, K4, K6, K7	Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	<p>För vitsord 5: Eleven uppfattar skillnaderna mellan lönearbete och entreprenörskap.</p> <p>För vitsord 7: Eleven ger exempel på drag i lönearbete och entreprenörskap och nämner yrken som representerar dem.</p> <p>För vitsord 8: Eleven beskriver betydelsen av arbete och entreprenörskap som utkomstkälla för familjen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven analyserar betydelsen av lönearbete och entreprenörskap i sin närmiljö</p>
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värderingar och perspektiv och har olika syften	Eleven lär sig att förstå att det finns olika värderingar, perspektiv och syften i anknytning till information om samhällsfrågor.	<p>Vardagskompetens och kontroll över det egna livet</p> <p>Ett demokratiskt samhälle</p> <p>Aktivt medborgarskap och påverkan</p>	K1, K2, K4	Förmåga att uppfatta olika värderingar, perspektiv och syften.	<p>För vitsord 5: Eleven uppfattar under handledning att olika aktörer som producerar information om samhällsfrågor har olika perspektiv.</p> <p>För vitsord 7: Eleven uppfattar att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer innehåller olika perspektiv och har olika syften.</p> <p>För vitsord 8: Eleven ger exempel på olika perspektiv och syften i anknytning till samhällsinformation som produceras av olika aktörer.</p>

					För vitsord 9: Eleven förklarar med hjälp av exempel hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer anknyter till olika värderingar, perspektiv och syften.
--	--	--	--	--	--

Mål för undervisning Att implementera kunskaper om samhället	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 uppmuntra eleven att öva grundläggande demokratiska färdigheter att påverka och att diskutera olika åsikter konstruktivt	Eleven lär sig grundläggande färdigheter att påverka på ett demokratiskt sätt och att diskutera olika åsikter konstruktivt.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Ett demokratiskt samhälle Aktivt medborgarskap och påverkan	K2, K6, K7	Förmåga att tillämpa grundläggande färdigheter i att påverka på ett demokratiskt sätt samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	För vitsord 5: Eleven känner till att i en demokrati har hen möjlighet att påverka i frågor som berör hen själv och andra samhällsmedlemmar. Eleven ger ett exempel på ett sätt att påverka. För vitsord 7: Eleven använder några sätt att påverka på ett demokratiskt sätt. Eleven lyssnar på andra och motiverar sina egna åsikter. För vitsord 8: Eleven tillämpar principer och färdigheter som gäller i en demokratisk gemenskap, till exempel att lyssna, ta ställning, förbinda sig till majoritetsbeslut samt att påverka i närmiljön. För vitsord 9: Eleven tillämpar principer och färdigheter som gäller i en demokratisk gemenskap på ett mångsidigt sätt. Eleven utvärderar sitt eget och gemenskapens sätt att agera ur perspektivet att påverka på ett demokratiskt sätt.
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval	Eleven lär sig att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet	K3	Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning	För vitsord 5: Eleven ger exempel på konsumtion och sparande. För vitsord 7: Eleven ger exempel på effekter av hållbar penninganvändning och konsumtionsval.

och öva färdigheter som anknyter till dem	konsumtionsval samt färdigheter som anknyter till dem.	Ekonomisk verksamhet		och egna konsumtionsval.	<p>För vitsord 8: Eleven utvärderar olika sätt att använda pengar och lösningar i anknytning till konsumtion och berättar om hur hans konsumtionsbeslut inverkar på andra människor och miljön.</p> <p>För vitsord 9: Eleven redogör för vilken inverkan individens penninganvändning och konsumtion har på närgemenskapen, miljön och samhället.</p>
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	Eleven lär sig att delta i olika samhällsaktiviteter och använda media på ett säkert och samhällsmedvetet sätt.	Vardagskompetens och kontroll över det egna livet Aktivt medborgarskap och påverkan	K3, K4, K5, K7	Deltagande och mediekompetens	<p>För vitsord 5: Eleven ger ett exempel på ett säkert sätt att använda media. Eleven kan under handledning ge ett exempel på att använda media som ett medel på samhällsaktivitet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven ger exempel på säkra sätt att använda media och känner till risker i anknytning till att använda media. Eleven ger exempel på sätt att använda media som ett medel för att tänka och handla i samhällsfrågor.</p> <p>För vitsord 8: Eleven reflekterar över säkerhetsaspekter i anknytning till att använda medier och att använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor.</p> <p>För vitsord 9: Eleven utvärderar olika sätt att använda medier ur säkerhetsperspektiv och ur perspektiv att påverka.</p>

Musik, årskurs 3–6

Musik, årskurs 3

Mål för undervisning Delaktighet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till, improviserar och komponerar musik tillsammans med andra.	K2, K3, K4, K6, K7	Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar, vid gemensamt musicerande, hänsyn till de andra i gruppen.
Mål för undervisning Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och/eller ackordinstrument.	Eleven handleds i sångteknik och röstanvändning. Eleven övar lätt stämsång. Eleven övar grundläggande teknik i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	K2, K3, K6	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	Eleven rör sig till musik. Eleven tolkar berättelser, bilder och känslor genom rörelse.	K1, K2, K3, K4, K6	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	Eleven ges möjlighet att lyssna på och få upplevelser av musik från olika genrer; bl.a. barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. I repertoaren ska ingå produkter och kompositioner som eleverna själva skapat.	K1, K2, K4, K6	Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg.	Eleven ges möjlighet att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Eleven skapar mindre kompositioner genom improvisation och planering.	K1, K2, K4, K5, K6	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttrycksätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

Mål för undervisning Kulturell förståelse och multilitteracitet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald. Genom musikundervisningen skapa öppenhet kulturellt emellan.	I undervisningen skapas personliga kopplingar till det egna kulturarvet. Eleven bekantar sig med musik från olika tider, länder och kulturer. Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i andra ämnen. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K1, K2, K3, K4, K7	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande.	Eleven handleds att förstå notationstecken i samband med musicerandet.	K1, K4	Förståelse för notations- sätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

Mål för undervisning Välbefinnande och säkerhet i musik	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven övar trygga musikaliska arbetsätt och att bli medvetna om den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan.	K3, K5	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert och ändamålsenligt sätt	Eleven tar hänsyn till bl.a. faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

Mål för undervisning Förmåga att lära sig musik	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Läraren stärker elevens studiefärdighet och initiativförmåga. Eleven ska erbjudas möjlighet att påverka repertoar, grupparbeten, arbetsätt och användning av läromedel.	K1, K2, K4, K3, K6	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Musik, årskurs 4

Mål för undervisning Delaktighet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till, improviserar och komponerar musik tillsammans med andra.	K2, K6, K7	Förmåga att musicera tillsammans	Vitsord 5: deltar under individuell handledning i gemensamt musicerande Vitsord 7: Eleven deltar i musicerande som en medlem i en grupp Vitsord 8: Eleven tar, vid gemensamt musicerande, hänsyn till de andra i gruppen. Vitsord 9: Eleven deltar i gemensamt musicerande på ett konstruktivt sätt, tar hand om sin egen del och uppmuntrar och hjälper andra.

Mål för undervisning Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och/eller ackordinstrument.	Eleven handleds i sångteknik och röst användning. Eleven övar lätt stämsång. Eleven öva grundläggande teknik i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	K2	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Vitsord 5: deltar under handledning i gemensam sång och gemensamt spelande Vitsord 7: deltar i gemensam sång och gemensamt spelande Vitsord 8: Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

				Vitsord 9: Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och bidrar till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse.	Eleven rör sig till musik. Eleven tolkar berättelser, bilder och känslor genom rörelse.	K1, K2	Förmåga att röra sig till musik	Vitsord 5: Eleven rör sig under handledning till musik. Vitsord 7: Eleven rör sig till musik som en del av gruppen. Vitsord 8: Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt. Vitsord 9: Eleven använder egen kreativitet för att uttrycka sig kroppsligt till musik och bidrar till den musikaliska helheten.
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	Eleven ges möjlighet att lyssna på och får en upplevelse av musik från olika genrer; bl.a. barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. I repertoaren ska ingå produkter och kompositioner som eleverna själva skapat.	K2	Förmåga att lyssna till musik	Vitsord 5: Eleven lyssnar på musik på uppmaning. Vitsord 7: Eleven lyssnar uppmärksamt på musik. Vitsord 8: Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört. Vitsord 9: Eleven lyssnar koncentrerat till musik och kan föra en diskussion kring musiken.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller	Eleven ges möjlighet att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Eleven skapar	K1, K2, K5, K6	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt	Vitsord 5: Eleven deltar under handledning i en kreativ

tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	genom improvisation och planering mindre kompositioner.		tänkande på olika sätt	<p>produktionsprocess och prövar några musikteknologiska verktyg.</p> <p>Vitsord 7: Eleven deltar i en kreativ produktionsprocess och prövar några musikteknologiska verktyg.</p> <p>Vitsord 8: Eleven hittar på enstaka egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.</p> <p>Vitsord 9: Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.</p>
---	---	--	------------------------	---

Mål för undervisning Kulturell förståelse och multilitteracitet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald. Genom musikundervisningen skapa öppenhet kulturer emellan.	<p>I undervisningen skapas personliga kopplingar till det egna kulturarvet och behandlar musik från olika tider, länder och kulturer.</p> <p>Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i de andra ämnena.</p> <p>I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.</p>	K2	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	<p>Vitsord 5: Eleven känner igen enstaka kulturella drag i musiken.</p> <p>Vitsord 7: Eleven känner igen några kulturella drag i musiken.</p> <p>Vitsord 8: Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.</p> <p>Vitsord 9: Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och</p>

				upplevelser av musikalisk verksamhet samt kan delta i diskussion om dessa.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	Eleven handleds att förstå notationstecken i samband med musicerandet.	K4	Förståelse för notationssätten inom musiken	<p>Vitsord 5: Eleven känner igen enstaka musikaliska begrepp och notationstecken inom musiken.</p> <p>Vitsord 7: Eleven känner igen några musikaliska begrepp och notationstecken inom musiken.</p> <p>Vitsord 8: Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.</p> <p>Vitsord 9: Eleven kan använda och tillämpa musiknotationer som övats i samband med musicerande.</p>

Mål för undervisning Välbefinnande och säkerhet i musik	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven övar trygga musikaliska arbetsätt och att bli medvetna om den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musiktrustningen i skolan.	K3	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert och ändamålsenligt sätt	<p>Vitsord 5: Eleven kan under handledning följa säkerhetsanvisningar.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan följa säkerhetsanvisningar.</p> <p>Vitsord 8: Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.</p> <p>Vitsord 9: Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument och bidrar till att andra i gruppen gör likadant.</p>

Mål för undervisning Förmåga att lära sig musik	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Läraren stärker elevens studiefärdighet och initiativförmåga. Eleven ska erbjudas möjlighet att påverka repertoar, grupparbeten, arbetssätt och användning av läromedel.	K1	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	<p>Vitsord 5: Eleven kan under handledning ställa ett mål för sina musikaliska studier.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan ställa ett mål för sina musikaliska studier.</p> <p>Vitsord 8: Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.</p> <p>Vitsord 9: Eleven ställer upp mål för sina musikaliska färdigheter och arbetar i enlighet med dem.</p>

Musik, årskurs 5

Mål för undervisning Delaktighet	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till, improviserar och komponerar musik tillsammans med andra.	K2, K6, K7	Förmåga att musicera tillsammans	Vitsord 5: deltar under individuell handledning i gemensamt musicerande Vitsord 7: Eleven deltar i musicerande som en medlem i en grupp Vitsord 8: Eleven tar, vid gemensamt musicerande, hänsyn till de andra i gruppen. Vitsord 9: Eleven deltar i gemensamt musicerande på ett konstruktivt sätt, tar hand om sin egen del och uppmuntrar och hjälper andra.

Mål för undervisning Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	Eleven övar sångteknik och röst användning. Eleven övar lätt stämsång. Eleven övar grundläggande teknik i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	K2	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Vitsord 5: Deltar under handledning i gemensam sång och gemensamt spelande Vitsord 7: Deltar i gemensam sång och gemensamt spelande Vitsord 8: Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten. Vitsord 9: Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och bidrar till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	Eleven rör sig till musik. Eleven tolkar berättelser, bilder och känslor genom rörelse.	K1, K2	Förmåga att röra sig till musik	Vitsord 5: Eleven rör sig under handledning till musik. Vitsord 7: Eleven rör sig till musik som en del av gruppen.

				<p>Vitsord 8: Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.</p> <p>Vitsord 9: Eleven använder egen kreativitet för att uttrycka sig kroppsligt till musik och bidrar till den musikaliska helheten.</p>
<p>M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört</p>	<p>Eleven lyssnar och får en upplevelse av musik från olika genrer; bl.a. barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. I repertoaren ska ingå produkter och kompositioner som eleverna själva skapat.</p>	K2	<p>Förmåga att lyssna till musik</p>	<p>Vitsord 5: Eleven lyssnar på musik.</p> <p>Vitsord 7: Eleven lyssnar uppmärksamt på musik.</p> <p>Vitsord 8: Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.</p> <p>Vitsord 9: Eleven lyssnar koncentrerat till musik och kan föra en diskussion kring musiken.</p>
<p>M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg</p>	<p>Eleven ska ges möjlighet att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Eleven skapar genom improvisation och planering mindre kompositioner.</p>	K1, K2, K5, K6	<p>Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt</p>	<p>Vitsord 5: Eleven deltar under handledning i en kreativ produktionsprocess och prövar några musikteknologiska verktyg.</p> <p>Vitsord 7: Eleven deltar i en kreativ produktionsprocess och prövar några musikteknologiska verktyg.</p> <p>Vitsord 8: Eleven hittar på enstaka egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.</p> <p>Vitsord 9: Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.</p>

Mål för undervisning Kulturell förståelse och multilitteracitet	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald. Genom musikundervisningen skapa öppenhet kulturer emellan.	I undervisningen skapar eleven personliga kopplingar till det egna kulturarvet och behandlar musik från olika tider, länder och kulturer. Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i andra ämnen. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K2	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Vitsord 5: Eleven känner igen enstaka kulturella drag i musiken. Vitsord 7: Eleven känner igen några kulturella drag i musiken. Vitsord 8: Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet. Vitsord 9: Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet samt kan delta i diskussion om dessa
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	Eleven handleds att förstå notationstecken i samband med musicerandet.	K4	Förståelse för notationssätten inom musiken	Vitsord 5: Eleven känner igen enstaka musikaliska begrepp och notationstecken inom musiken. Vitsord 7: Eleven känner igen några musikaliska begrepp och notationstecken inom musiken. Vitsord 8: Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande. Vitsord 9: Eleven kan använda och tillämpa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

Mål för undervisning Välbefinnande och säkerhet i musik	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet	Eleven övar trygga musikaliska arbetssätt och att bli medveten om	K3	Förmåga att använda instrument och	Vitsord 5: Eleven kan under handledning följa säkerhetsanvisningar.

och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan.		anläggningar på ett säkert sätt	<p>Vitsord 7: Eleven kan följa säkerhetsanvisningar.</p> <p>Vitsord 8: Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.</p> <p>Vitsord 9: Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument och bidrar till att andra i gruppen gör likadant.</p>
--	--	--	---------------------------------	---

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Förmåga att lära sig musik				
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Läraren stärker elevens studiefärdighet och initiativförmåga. Eleven ska erbjudas möjlighet att påverka repertoar, grupparbeten, arbetssätt och användning av läromedel.	K1	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	<p>Vitsord 5: Eleven kan under handledning ställa ett mål för sina musikaliska studier.</p> <p>Vitsord 7: Eleven kan ställa ett mål för sina musikaliska studier.</p> <p>Vitsord 8: Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.</p> <p>Vitsord 9: Eleven ställer upp mål för sina musikaliska färdigheter och arbetar i enlighet med dem. Eleven utvärderar sitt agerande och anpassar sitt arbete i enlighet med målen.</p>

Musik, årskurs 6

Mål för undervisning Delaktighet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	Eleven lär sig att agera som en medlem i musikaliska grupper	Eleven sjunger, spelar, lyssnar, rör sig till, improviserar och komponerar musik tillsammans med andra.	K2, K6, K7	Förmåga att agera som en medlem i en musikalisk grupp.	<p>Vitsord 5: Eleven deltar under individuell handledning i verksamheten i en musicerande grupp.</p> <p>Vitsord 7: Eleven deltar i musicerande som en medlem i en grupp.</p> <p>Vitsord 8: Eleven deltar i gemensamt musicerande och tar hänsyn till gruppens övriga medlemmar.</p> <p>Vitsord 9: Eleven deltar i gemensamt musicerande på ett konstruktivt sätt, tar hand om sin egen del och uppmuntrar och hjälper andra.</p>

Mål för undervisning Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.	Eleven utvecklar sina röst användnings- och sångfärdigheter samt sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	Eleven övar sångteknik och röst användning. Eleven övar lätt stämsång. Eleven övar grundläggande teknik i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Eleven övar musikens beståndsdelar;	K2	Röst användning, sång och förmåga att spela som en del av en grupp	<p>Vitsord 5: Eleven prövar under individuell handledning på möjligheter för röst användning och musicerande.</p> <p>Vitsord 7: Eleven övar på röst användning och deltar i allsång. Eleven använder kroppen och spelar rytm-, melodi och ackordinstrument som del av en grupp.</p>

		rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik.			<p>Vitsord 8: Eleven övar på röst användning, användning av kroppen samt på att spela rytm-, melodi- och ackordinstrument. Eleven deltar i allsång och gemensamt musicerande, och strävar efter att göra sin del till en del av den musikaliska helheten.</p> <p>Vitsord 9: Eleven utvecklar sin röst användning och sina färdigheter i användning av kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument samt deltar smidigt i gemensam sång och gemensamt musicerande.</p>
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	Eleven uttrycker och utforskar musikens och konstens värld med hjälp av att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik. Eleven tolkar berättelser, bilder och känslor genom rörelse.	K1, K2	Förmåga att röra sig till musik	<p>Vitsord 5: Eleven deltar i verksamhet som kombinerar musik och rörelse.</p> <p>Vitsord 7: Eleven deltar i verksamhet som kombinerar musik och rörelse som en del av gruppen.</p> <p>Vitsord 8: Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för musikaliskt uttryck.</p> <p>Vitsord 9: Eleven använder hela kroppens rörelse mångsidigt och kreativt i lärandet av musik samt i musikaliskt uttryck och interaktion</p>
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört.	Eleven lyssnar till, iakttar och upplever ljudmiljön samt kan delta i diskussion om ämnet.	Eleven lyssnar och får en upplevelse av musik från olika genrer; bl.a. barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. I repertoaren ska ingå produkter och kompositioner som eleverna själva skapat.	K2	Förmåga att lyssna till musik	<p>Vitsord 5: Eleven lyssnar på ljudmiljöer och musik.</p> <p>Vitsord 7: Eleven lyssnar på ljudmiljöer och musik samt identifierar sina preferenser i fråga om dem.</p> <p>Vitsord 8: Eleven lyssnar koncentrerat på ljudmiljöer och musik, identifierar sina</p>

					<p>preferenser i fråga om dem samt framför observationer om det som hen lyssnat på.</p> <p>Vitsord 9: Eleven lyssnar på ljudmiljöer och musik, identifierar sina preferenser i fråga om dem samt diskuterar sina observationer.</p>
<p>M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg</p>	<p>Eleven bygger upp en kreativ relation till musikens ljud genom att leka, pröva på och improvisera samt genom att komponera och arbeta tvärkonstnärligt.</p> <p>Eleven använder digitala verktyg för att skapa musik.</p>	<p>Eleven ska ges möjlighet att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Eleven skapar genom improvisation och planering mindre kompositioner.</p>	<p>K1, K2, K5, K6</p>	<p>Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt</p>	<p>Vitsord 5: Eleven deltar i en kreativ produktionsprocess ensam eller som medlem i en grupp. Eleven prövar några musikteknologiska verktyg under individuell handledning.</p> <p>Vitsord 7: Eleven deltar i en kreativ produktionsprocess och tar fram enstaka musikaliska idéer ensam eller som medlem i en grupp. Eleven prövar på musikteknologins möjligheter i skapandet av musik.</p> <p>Vitsord 8: Eleven använder musikaliska eller andra ljudelement i en kreativ skapandeprocess. Eleven kan vid behov under handledning använda de möjligheter som musikteknologin erbjuder ensam eller som medlem i en grupp.</p> <p>Vitsord 9: Eleven använder musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och förverkliga musikaliska idéer ensam eller som medlem i en grupp. Eleven använder de möjligheter som musikteknologin erbjuder i sitt eget eller gruppens uttryck.</p>

Mål för undervisning Kulturell förståelse och multilitteracitet	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald.	Eleven analyserar sina musikaliska upplevelser och den musikaliska världens mångfald.	I undervisningen skapar eleven personliga kopplingar till det egna kulturarvet och behandlar musik från olika tider, länder och kulturer. Musikundervisningen anknyter till årskursinnehållet i de andra ämnen. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.	K2	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Vitsord 5: Eleven känner igen några estetiska, tidsmässiga och kulturella drag hos musik. Vitsord 7: Eleven berättar om sina musikaliska iakttagelser samt känner igen några tidsmässiga, estetiska och kulturella drag hos musik. Vitsord 8: Eleven berättar om och framför åsikter om sina musikaliska iakttagelser samt om musikens tidsmässiga, estetiska och kulturella betydelser. Vitsord 9: Eleven framför motiverade åsikter och deltar i diskussioner om musikaliska iakttagelser och om musikens tidsmässiga, estetiska och kulturella betydelser.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande.	Eleven använder musikaliska begrepp och notationssätt för musiken i sin musikaliska verksamhet.	Eleven handleds att förstå notationstecken i samband med musicerandet.	K4	Förmåga att förstå notationssätt inom musiken	Vitsord 5: Eleven känner igen några musikaliska begrepp och notationssätt inom musiken. Vitsord 7: Eleven känner igen några musikaliska begrepp och notationssätt inom musiken samt kan musicera enligt dem. Vitsord 8: Eleven följer de musikaliska notationssätten som hen lärt sig när hen musicerar. Vitsord 9: Eleven använder och tillämpar musikaliska begrepp och notationssätt inom musiken som hen lärt sig i sin musikaliska verksamhet

Mål för undervisning Välbehållande och säkerhet i musik	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven känner till hur musik och ljudmiljöer påverkar humöret och välbefinnandet. Eleven ser till att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven övar trygga musikaliska arbetssätt och att bli medveten om den optimala egna och gemensamma ljudmiljön. Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan.	K3	Förmåga att använda instrument och utrustning på ett säkert sätt Eleven handleds också att reflektera över sina erfarenheter av ljud och musik, men detta används inte som grund för bildandet av vitsordet.	Vitsord 5: Eleven följer de säkerhetsanvisningar som ges då hen använder utrustning och instrument. Vitsord 7: Eleven agerar i enlighet med säkerhetsanvisningarna då hen använder utrustning och instrument. Vitsord 8: Eleven kan använda utrustning och instrument enligt säkerhetsanvisningarna. För vitsord 9: Eleven kan använda utrustning och instrument enligt säkerhetsanvisningarna och ser till att musik och ljudmiljön är trygg.

Mål för undervisning Förmåga att lära sig musik	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	Eleven lär sig att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, deltar i att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande samt bedömer hur färdigheterna framskrider i förhållande till målen.	Läraren stärker elevens studiefärdighet och initiativförmåga. Eleverna ska erbjudas möjlighet att påverka repertoar, grupparbeten, arbetssätt och användning av läromedel.	K1	Förmåga att lära sig samt arbetsfärdigheter	Vitsord 5: Eleven utvecklar med lärarens stöd sina färdigheter inom något delområde inom musikaliska färdigheter i riktning mot ett givet mål. Vitsord 7: Eleven utvecklar sina musikaliska färdigheter genom övning samt övar på att ställa upp mål och bedöma framsteg i gemensamt musicerande. Vitsord 8: Eleven utvecklar sina musikaliska färdigheter genom övning samt deltar i att ställa upp

					mål och bedöma framsteg i gemensamt musicerande.
--	--	--	--	--	--

Vitsord 9: Eleven ställer upp mål för sina musikaliska färdigheter och arbetar i enlighet med dem. Eleven utvärderar sitt agerande och anpassar sitt arbete i enlighet med målen.

Slöjd, årskurs 3-6

I **årskurserna 3–6** är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionsätt ur ett rättvise- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 3–6

Innehållet i de olika delområdena används för att utforma större helheter med aktuella och mångsidiga pedagogiska uppgifter för de olika årskurserna. Innehållet väljs så att eleven får kunskap om olika material och slöjdmetoder och lär sig att förstå och fördomsfritt tillämpa dem genom att dra nytta av sådant de lärt sig i andra läroämnen och lärmiljöer.

I1 Innovation

I2 Planering

I3 Prövning

I4 Tillverkning

I5 Tillämpning

I6 Dokumentering och bedömning

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 3-6

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3-6

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 3-6

Slöjd, årskurs 3

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 Handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	<ul style="list-style-type: none"> - Läraren använder och diskuterar centrala slöjdbegrepp med eleven. - Eleven erhåller kunskaper om olika material och handleds i hur dessa används inom olika slöjdtekniker. - Eleven experimenterar och prövar sig fram genom att bearbeta olika material och tekniker i sina produkter och alster. 	K4, K6, K7	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	<p>Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker.</p> <p>Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.</p>
M5 Uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt lära eleven att använda ändamålsenliga redskap	<ul style="list-style-type: none"> - Elevens förhållningssätt till ämnet och hens initiativförmåga diskuteras i undervisningen. - Ordningsregler och arbets säkerhet diskuteras och tydliggörs för eleverna. - Eleven handleds i hur olika redskap och maskiner fungerar och hur de kan tillämpas tryggast. - Eleven undersöker hur konstruktioner skapas och hur energi kan utnyttjas. 	K3, K6	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	<p>Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat.</p> <p>Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar.</p> <p>Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.</p>

Slöjd, årskurs 4

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 Stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	<ul style="list-style-type: none"> - Läraren presenterar och låter eleverna experimentera och pröva på olika material och tekniker. - Undervisningen och alstren förankras i elevens vardag. - Eleverna ges möjlighet att pröva på programmering. - Ämnesintegration och studiebesök är en naturlig del av undervisningen. 	K1, K2		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M2 Handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven genomgår och dokumenterar sin slöjdprocess på olika sätt med hjälp av handledning av lärare. 	K1, K5	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	<p>För vitsord 5: Eleven genomför en del av slöjdprocessen under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven genomför slöjdprocessen under konkret handledning av läraren och kan dokumentera med stöd.</p> <p>För vitsord 8: Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven genomför en hel slöjdprocess självständigt och kan dokumentera alla faser i slöjdprocessen.</p>
M4 Handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	<ul style="list-style-type: none"> - Läraren använder och diskuterar centrala slöjdbegrepp med eleven. 	K4, K6, K7	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverknings-	För vitsord 5: Eleven känner igen några slöjdverktyg, material eller tillverkningstekniker under konkret handledning av läraren.

	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven erhåller kunskaper om olika material och handleds i hur dessa används inom olika slöjdtekniker. - Eleven experimenterar och prövar sig fram genom att bearbeta olika material och tekniker i sina produkter och alster. 		tekniker som används inom slöjden	<p>För vitsord 7: Eleven känner igen och nämner några slöjdrelaterade begrepp och använder redskap, material och tillverkningstekniker för slöjd under handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 8: Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker.</p> <p>Eleven känner igen och kan använda slöjdtermer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven väljer, kombinerar och använder på ett mångsidigt sätt olika material och tillverkningstekniker på ändamålsenliga sätt.</p> <p>Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.</p>
M5 Uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt lära eleven att använda ändamålsenliga redskap	<ul style="list-style-type: none"> - Elevens förhållningssätt till ämnet och hens initiativförmåga diskuteras i undervisningen. - Ordningsregler och arbets säkerhet diskuteras och tydliggörs för eleverna. - Eleven handleds i hur olika redskap och maskiner fungerar och hur de kan tillämpas tryggast. - Eleven undersöker hur konstruktioner skapas och hur energi kan utnyttjas. 	K3, K6	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	<p>För vitsord 5: Eleven övar på att ta ansvar för sitt arbete under konkret handledning av läraren.</p> <p>Eleven använder något redskap under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan ta ansvar för sitt arbete med handledning av läraren.</p> <p>Eleven kan förklara hur enkla och vardagliga apparater fungerar med handledning av läraren.</p> <p>Eleven kan använda arbetsredskap, maskiner och apparater på ett säkert och ändamålsenligt sätt med handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 8: Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat.</p>

				<p>Eleven kan förklara hur enkla och vardagliga apparater fungerar.</p> <p>Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat och långsiktigt.</p> <p>Eleven kan förklara för hur vardagliga apparater fungerar.</p> <p>Eleven kan välja och använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.</p>
--	--	--	--	--

M6 Handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik till att dokumentera delar ur slöjdprocessen.	Läraren handleder eleven i att dokumentera delar ur sin slöjdprocess.	K5		<p>Används inte som grund för bildandet av vitsord.</p> <p>Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</p>
M7 Handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skapar sig en realistisk bild av sin egen och andras slöjdprocess. - Eleven lär sig att värdesätta sitt eget och andras arbete. - Olika utvärderingsmetoder så som diskussion, samtal, skriftlig utvärdering samt 	K1, K4, K7	Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	<p>För vitsord 5: Eleven deltar i utvärderingen</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar i utvärderingen av sitt eget arbete och övar på kamratrespons.</p>

	utställning av slöjdalster används som underlag för sammanställning och dokumentation av slöjdprocessen			<p>För vitsord 8: Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger och tar emot kamratrespons.</p>
--	---	--	--	--

Slöjd, årskurs 5

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 Stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	<ul style="list-style-type: none"> - Läraren presenterar och låter eleverna experimentera och bekanta sig med olika material och tekniker. - Undervisningen och alstren förankras i elevens vardag. - Eleverna ges möjlighet att pröva på programmering. - Ämnesintegration är en naturlig del av undervisningen. 	K1, K2		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M2 Handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven genomgår och dokumenterar sin slöjdprocess på olika sätt med handledning av lärare. 	K1, K5	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	<p>För vitsord 5: Eleven genomför en del av slöjdprocessen under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven genomför slöjdprocessen under konkret handledning av läraren och kan dokumentera med stöd.</p> <p>För vitsord 8: Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven genomför en hel slöjdprocess självständigt och kan dokumentera alla faser i slöjdprocessen.</p>

<p>M3 Handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven lär sig att hämta inspiration från sin egen miljö och lär sig att visualisera, gestalta och formge ett slöjdalster i mjuka och hårda material. - I undervisningen diskuteras olika grundläggande tekniker för bearbetning av mjuka och hårda material samt kombinationer av dessa. - Eleven erhåller kunskaper och färdigheter om redskap och material samt handleds i hur dessa kan användas. - Eleven genomgår en slöjdprocess med varierande fokus på elevens självständiga arbetsförmåga och elevens förmåga att arbeta i par/grupp. - Estetik diskuteras och eleven uppmuntras till att våga fatta egna beslut och värdesätta sitt eget arbete. 	<p>K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster</p>	<p>För vitsord 5: Eleven planerar eller framställer en produkt eller ett alster under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven framställer en produkt eller ett alster som baserar sig på en egen eller gemensam plan under handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.</p> <p>För vitsord 9: Eleven framställer en produkt eller ett alster som baserar sig på en egen eller gemensam plan, där elevens egen estetik och funktionalitet har beaktats i produkten eller i alstret.</p>
---	---	-------------------	--	--

<p>M4 Handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Läraren använder och diskuterar centrala slöjdbegrepp med eleven. - Eleven erhåller kunskaper om olika material och handleds i hur dessa används inom olika slöjdtekniker. - Eleven experimenterar och prövar sig fram genom att bearbeta olika material och tekniker i sina produkter och alster. 	<p>K4, K6, K7</p>	<p>Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden</p>	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen några slöjdverktyg, material eller tillverkningstekniker under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven känner igen och nämner några slöjdrelaterade begrepp och använder redskap, material och tillverkningstekniker för slöjd under handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 8: Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven väljer, kombinerar och använder på ett mångsidigt sätt olika material och tillverkningstekniker samt tillämpar dem på ändamålsenliga sätt. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.</p>
<p>M5 Uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt lära eleven att använda ändamålsenliga redskap</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Elevens förhållningssätt till ämnet och hens initiativförmåga diskuteras i undervisningen. - Ordningsregler och arbets säkerhet diskuteras och tydliggörs för eleverna. - Eleven handleds i hur olika redskap och maskiner fungerar och hur de kan användas tryggast. - Eleven undersöker hur konstruktioner skapas och hur energi kan utnyttjas. 	<p>K3, K6</p>	<p>Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar</p>	<p>För vitsord 5: Eleven övar på att ta ansvar för sitt arbete under konkret handledning av läraren.</p> <p>Eleven använder något redskap under konkret handledning av läraren.</p>

				<p>För vitsord 7: Eleven kan ta ansvar för sitt arbete med handledning av läraren.</p> <p>Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar med handledning av läraren.</p> <p>Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt med handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 8: Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat.</p> <p>Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar.</p> <p>Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat och långsiktigt.</p> <p>Eleven kan redogöra för hur vardagliga apparater fungerar.</p>
--	--	--	--	--

				Eleven kan välja och använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.
M6 Handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik till att dokumentera delar ur slöjdprocessen.	Läraren handleder eleven i att dokumentera delar ur sin slöjdprocess.	K5		Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.
M7 Handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skapar sig en realistisk bild av sin egen och andras slöjdprocess. - Eleven lär sig att värdesätta sitt eget och andras arbete. - Olika utvärderingsmetoder så som diskussion, samtal, skriftlig utvärdering samt utställning av slöjdalster används som underlag för sammanställning och dokumentation av slöjdprocessen 	K1, K4, K7	Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	<p>För vitsord 5: Eleven deltar i utvärderingen.</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar i utvärderingen av sitt eget och övar på kamratrespons.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger och tar emot kamratrespons på ett mångsidigt sätt.</p>

Slöjd, årskurs 6

Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete		<ul style="list-style-type: none"> - Läraren presenterar och låter eleverna experimentera och bekanta sig med olika material och tekniker. - Undervisningen och alstren förankras i elevens vardag. - Eleverna ges möjlighet att pröva på programmering. - Ämnesintegration är en naturlig del av undervisningen. 	K1, K2		<p>Används inte som grund för bildandet av vitsord.</p> <p>Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</p>
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	Eleven genomför en hel slöjdprocess, som omfattar planering och framställning av ett eget arbete samt utvärdering under arbetet. Eleven dokumenterar processen.	- Eleven genomgår och dokumenterar sin slöjdprocess på olika sätt med handledning av lärare.	K1, K5	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	<p>För vitsord 5: Eleven känner igen slöjdprocessens delar. Eleven genomför någon del av slöjdprocessen under konkret handledning av läraren och dokumenterar den.</p> <p>För vitsord 7: Eleven genomför slöjdprocessens centrala delar under lärarens handledning. Eleven dokumenterar några skeden i slöjdprocessen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven genomför en hel slöjdprocess och dokumenterar dess olika skeden.</p>

					För vitsord 9: Eleven genomför en hel slöjdprocess självständigt och dokumenterar skedena i slöjdprocessen. Eleven reflekterar över sitt arbete.
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	Eleven planerar och framställer ensam eller i en grupp en slöjdprodukt eller ett alster där motiverade estetiska och tekniska lösningar förverkligas.	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven lär sig att hämta inspiration från sin egen miljö och lär sig att visualisera, gestalta och formge ett slöjdalster i mjuka och hårda material. - I undervisningen diskuteras olika grundläggande tekniker för bearbetning av mjuka och hårda material samt kombinationer av dessa. - Eleven erhåller kunskaper och färdigheter om redskap och material samt handleds i hur dessa kan användas. - Eleven genomgår en slöjdprocess med varierande fokus på elevens självständiga arbetsförmåga och elevens förmåga att arbeta i par/grupp. - Estetik diskuteras och eleven uppmuntras till att våga fatta egna beslut och värdesätta sitt eget arbete. 	K2, K4, K5	Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	<p>För vitsord 5: Eleven planerar eller framställer en produkt eller ett alster under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven framställer en produkt eller ett alster som baserar sig på en egen eller gemensam plan under handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 8: Eleven framställer en produkt eller ett alster och som baserar sig på en egen eller gemensam plan, och där estetiken och funktionaliteten har beaktats i produkten eller alstret.</p> <p>För vitsord 9: Eleven framställer en produkt eller ett alster som baserar sig på en egen eller gemensam plan, där estetiken och funktionaliteten har beaktats i produkten eller alstret. Eleven bedömer och motiverar produktens estetiska eller funktionella lösningar.</p>
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material	Eleven använder slöjdrelaterade begrepp och känner till olika slöjdmaterial. Eleven	- Läraren använder och diskuterar centrala slöjdbegrepp med eleven.	K4, K6, K7	Förmåga att välja, kombinera och använda material och	För vitsord 5: Eleven känner igen några slöjdverktyg, material och tillverknings tekniker under konkret handledning av läraren.

<p>samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt</p>	<p>bearbetar olika material på ändamålsenliga sätt och väljer tillverkningstekniker som lämpar sig för dem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven erhåller kunskaper om olika material och handleds i hur dessa används inom olika slöjdtekniker. - Eleven experimenterar och prövar sig fram genom att bearbeta olika material och tekniker i sina produkter och alster. 		<p>tillverkningstekniker som används inom slöjden</p>	<p>För vitsord 7: Eleven känner igen och nämner slöjdrelaterade begrepp och använder redskap, material och tillverkningstekniker för slöjd under handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 8: Eleven känner till och kan använda slöjdrelaterade begrepp. Eleven väljer, kombinerar och använder olika material och tillverkningstekniker på ändamålsenliga sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven väljer, kombinerar och använder på ett skickligt sätt olika material och tillverkningstekniker samt tillämpar dem på ändamålsenliga sätt.</p>
<p>M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap</p>	<p>Eleven agerar långsiktigt och ansvarsfullt.</p> <p>Eleven arbetar enligt säkerhetsanvisningarna. Eleven väljer och använder redskap som lämpar sig för arbetet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Elevens förhållningssätt till ämnet och hens initiativförmåga diskuteras i undervisningen. - Ordningsregler och arbets säkerhet diskuteras och tydliggörs för eleverna. - Eleven handleds i hur olika redskap och maskiner fungerar och hur de används tryggast. - Eleven undersöker hur konstruktioner skapas och hur energi kan utnyttjas. 	<p>K3, K6</p>	<p>Arbetsfärdigheter</p>	<p>För vitsord 5: Eleven övar på långsiktigt och säkert arbete under konkret handledning av läraren. Eleven väljer och använder redskap under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven arbetar långsiktigt, ansvarsfullt och säkert under handledning av läraren. Eleven övar på målmedvetet arbete.</p> <p>Eleven känner till funktionsprinciperna för de arbetsredskap och apparater som används i slöjden samt kan använda dem under handledning av läraren.</p>

					<p>För vitsord 8: Eleven tar ansvar för sitt arbete och agerar långsiktigt och målmedvetet.</p> <p>Eleven känner till funktionsprinciperna för de arbetsredskap och apparater som används i slöjden samt kan använda dem på ett säkert och ändamålsenligt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven arbetar ansvarsfullt, långsiktigt och målmedvetet. Eleven beaktar säkerheten i sitt eget arbete och i samarbetet med andra. Eleven känner till funktionsprinciperna för de arbetsredskap och apparater som används i slöjden samt kan välja de mest ändamålsenliga.</p>
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	Eleven använder digitala verktyg för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen.	<ul style="list-style-type: none"> - Läraren handleder eleven i att själv söka och kritiskt granska information med hjälp av informations- och kommunikationsteknik samt att tillämpa den i sitt eget arbete. - Eleven handleds i hur presentationsprogram kan användas under slöjdprocessens olika skeden. 	K5	Förmåga att använda digitala verktyg i det egna arbetet	<p>För vitsord 5: Eleven använder digitala verktyg under något skede av slöjdprocessen under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven använder digitala verktyg under handledning av läraren för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder digitala verktyg enligt anvisningar för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen.</p>

					För vitsord 9: Eleven använder självständigt lämpliga digitala verktyg i olika skeden av slöjdprocessen och i dokumentationen av dem.
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	<p>Eleven uppskattar sitt eget och andras arbete.</p> <p>Eleven granskar sin egen slöjdprocess och ändrar vid behov på sitt arbete.</p> <p>Eleven ger kamratrespons på slöjdprocessen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skapar sig en realistisk bild av sin egen och andras slöjdprocess. - Eleven lär sig att värdesätta sitt eget och andras arbete. - Olika utvärderingsmetoder så som diskussion, samtal, skriftlig utvärdering samt utställning av slöjdalster används som underlag för sammanställning och dokumentation av slöjdprocessen. 	K1, K4, K7	Förmåga att granska sitt eget arbete och slöjdprocessen samt förmåga att ge kamratrespons.	<p>För vitsord 5: Eleven övar på att granska sitt eget arbete och slöjdprocessen under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven deltar i granskningen av det egna arbetet och slöjdprocessen samt i att ge kamratrespons under handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar på ett konstruktivt sätt i granskningen av det egna arbetet och slöjdprocessen. Eleven deltar på ett ändamålsenligt sätt i att ge kamratrespons.</p> <p>För vitsord 9: Eleven granskar på ett realistiskt sätt sitt eget arbete och slöjdprocessen. Eleven ger aktivt konstruktiv kamratrespons på slöjdprocessen.</p>
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	<p>Eleven granskar mångsidigt konsumtionsvanor och produktionssätt.</p> <p>Eleven framställer sina produkter på ett</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Etik, hållbar utveckling samt konsumtionsvanor diskuteras och eleven handleds i att ta dessa i beaktande i slöjdprocessen och i sin vardag. - Eleven lär sig att reparera och återanvända. 	K1, K3, K7	Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	<p>För vitsord 5: Eleven väljer och använder material ekonomiskt under konkret handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 7: Eleven reflekterar över konsumtionsvanor och produktionssätt under handledning av läraren.</p>

	materialekonomiskt sätt.				<p>Eleven väljer och använder material ekonomiskt under handledning av läraren.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan berätta hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar livscykeln för en produkt. Eleven framställer sina produkter på ett materialekonomiskt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven granskar kritiskt konsumtions- och produktionssättens inverkan på livscykeln för en produkt. Eleven framställer sina produkter på ett materialekonomiskt sätt och motiverar sina val.</p>
--	--------------------------	--	--	--	--

Bildkonst, årskurs 3–6

Bildkonst, årskurs 3

Mål för undervisning Att iaktta och tänka visuellt	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	Iaktta former och färger samt naturen och byggnaderna i omgivningen Iaktta omgivningen under olika årstider Egna bilder såsom serier, illustrationer, reklam och video	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan iaktta omgivningen och andra bilder på ett mångsidigt sätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	Diskutera kring iakttagelser i närmiljön. Använda olika begrepp. Utveckla fantasin.	K2, K4, K5, K6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva och motivera sina visuella iakttagelser
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	Skissa och teckna efter modell Med olika uttryckssätt bearbeta sina iakttagelser på ett personligt och kreativt sätt	K2, K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar med olika uttryckssätt	Eleven kan med bilder och andra uttryckssätt bearbeta sina iakttagelser

Mål för undervisning Att skapa bilder	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	Teckna, måla, arbeta med lera, tredimensionellt skapande, trycktekniker Arbeta med digitala bilder, collage Grunderna i färglära Skapa djup i bilden	K2, K3, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material och tekniker för att skapa bilder. Eleven känner till grundfärger, mellanfärger, komplementfärger
M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete och till att utveckla sina	Planera arbetet och se skapandet som en process. Arbeta i grupp kring större projekt	K1, K2, K3, K5,	Förmåga att arbeta långsiktigt med bildskapandet.	Eleven kan använda olika uttryckssätt,

visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	Se samband mellan bildkonsten och andra ämnen.			arbeta långsiktigt och färdigställa arbeten.
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	Illustration, tecknade serier, reklam, foto, film, animation, bilden i media Bekanta sig med data-och kommunikationsteknik Med sitt skapande vara synlig i skolmiljön och även påverka visuellt i det egna klassrummet.	K1, K2, K4, K7	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt

Mål för undervisning Att tolka visuell kultur	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	Tolka olika bildtyper; reflektera kring bildens uppbyggnad, funktion och ursprung Bilden i media, dataspel, sociala medier	K1, K2, K4, K5	Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera kring hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad i t.ex. konstbild, gatureklam, dataspel	K1, K4, K5, K6	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan analysera bilden och dess härkomst
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	Bekanta sig med lokala museer Bekanta sig med och låta sig inspireras av några kända finländska konstnärer. Ursprungskulturernas bilder Vardagliga föremål	K1, K2, K5, K6	Förmåga att i sitt bildskapande inspireras av olika kulturers bilder	Eleven känner till några finländska konstnärer och kända verk som de har skapat Eleven kan i sitt eget bildskapande använda olika kulturers visuella uttryckssätt.

Mål för undervisning Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper

<p>M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen</p>	<p>Diskussioner kring värden inom konst, miljön och annan visuell kultur, t.ex. bilder på internet Diskussioner kring vad som är sunt och vad som kan vara till skada En trivsamt, välplanerad och hållbar omgivning</p>	<p>K3, K4, K6, K7</p>	<p>Förmåga att granska värden i visuell kultur</p>	<p>Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden i de bilder som finns i omgivningen</p>
<p>M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetsätt</p>	<p>Gå igenom materialvård och återvinning. Naturmaterial, restmaterial Mångkulturalismen och det gemensamma ansvaret för hållbar utveckling.</p>	<p>K1, K2, K4, K7</p>	<p>Förmåga att välja innehåll och arbetsätt Förmåga till öppenhet inför mångkulturalism</p>	<p>Eleven känner till hur man rengör redskap och använder material på ett hållbart sätt Eleven kan i sina bilder beakta kulturell mångfald</p>

Bildkonst, årskurs 4

Mål för undervisning Att iaktta och tänka visuellt	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	lakttta former och färger samt naturen och byggnaderna i omgivningen lakttta förändringar i närmiljön lakttta konst och bruksföremål Egna bilder såsom serier, illustrationer, reklam och video	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	För vitsord 5: Eleven gör under handledning iakttagelser genom att pröva något visuellt verktyg För vitsord 7: Eleven gör iakttagelser genom att pröva något visuellt verktyg För vitsord 8: Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt För vitsord 9: Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	Diskutera kring iakttagelser i närmiljön. Använda olika begrepp. Utveckla fantasin.	K2, K4, K5, K6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	För vitsord 5: Eleven delar under handledning med sig av någon iakttagelse muntligt. Eleven övar på att uttrycka sina iakttagelser och tankar. För vitsord 7: Eleven uttrycker några av sina iakttagelser och tankar i en gemensam diskussion. Eleven övar på att motivera sina åsikter. För vitsord 8: Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur i gemensamma diskussioner och motiverar sina tankar verbalt. För vitsord 9: Eleven deltar i gemensamma diskussioner på eget initiativ och tar hänsyn till andras åsikter. Eleven kan framföra sina åsikter huvudsakligen med tydliga motiveringar.
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar	Skissa och teckna efter modell	K2, K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och	För vitsord 5: Eleven uttrycker under handledning sina iakttagelser och tankar med redskap och metoder för uttryck i bild.

genom bild och genom andra uttryckssätt	Med olika uttryckssätt bearbeta sina iakttagelser på ett personligt och kreativt sätt		tankar med olika uttryckssätt	<p>För vitsord 7: Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar med redskap och metoder för uttryck i bild.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar genom att mångsidigt använda redskap och metoder för uttryck i bild.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan fördjupa uttrycket av sina iakttagelser och tankar med redskap och metoder för uttryck i bild.</p>
---	---	--	-------------------------------	---

Mål för undervisning Att skapa bilder	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	<p>Teckna, måla, arbeta med lera, tredimensionellt skapande, trycktekniker arbeta med digitala bilder, collage</p> <p>Grunderna i färglära</p> <p>Skapa djup i bilden med hjälp av färger former och rytmer</p> <p>Bildberättande, bildstorlekar och bildvinklar</p>	K2, K3, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	<p>För vitsord 5: Eleven prövar under handledning på att använda något material eller någon teknik när hen skapar bilder.</p> <p>För vitsord 7: Eleven prövar och övar på att använda olika redskap och metoder för att uttrycka sig i bild.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att uttrycka sig i bild.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan tillämpa olika material, tekniker och uttryckssätt på ett ändamålsenligt sätt för att skapa bilder.</p>
M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete och till att utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	<p>Planera arbetet och se skapandet som en process från skiss till färdigt arbete</p> <p>Arbeta enskilt och i grupp kring större projekt</p> <p>Se samband mellan bildkonsten och andra ämnen.</p>	K1, K2, K3, K5,	Förmåga att jobba långsiktigt med bilder enskilt och tillsammans med andra.	<p>För vitsord 5: Eleven övar under handledning på att färdigställa arbeten utifrån en gemensam plan.</p> <p>För vitsord 7: Eleven övar på att självständigt eller i samarbete med andra ställa upp mål.</p>

				<p>Eleven utvecklar enskilda färdigheter för uttryck i bild i riktning mot målen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda olika uttryckssätt, arbeta långsiktigt och färdigställa arbeten. Eleven kan samarbeta.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan konsekvent ställa upp mål för långsiktigt arbete självständigt och tillsammans med andra. Eleven utvecklar sina färdigheter i att uttrycka sig i bild i enlighet med målen.</p>
--	--	--	--	--

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	Illustration, tecknade serier, reklam, foto, film, animation, bilden i media Använda sig av data- och kommunikationsteknik Med sitt skapande vara synlig i skolmiljön och även påverka visuellt i det egna klassrummet. T.ex. "Dagens bildutställning"	K1, K2, K4, K7	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	<p>För vitsord 5: Eleven prövar under handledning något sätt att uttrycka sig för att påverka med hjälp av sina bilder.</p> <p>För vitsord 7: Eleven övar på och använder några sätt att uttrycka sig för att påverka när hen uttrycker sina åsikter med hjälp av sina bilder.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda sätt att uttrycka sig för att påverka när hen uttrycker sina åsikter med hjälp av sina bilder.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan målmedvetet använda olika sätt att uttrycka sig för att påverka med hjälp av sina bilder.</p>
--	---	----------------	---	---

Mål för undervisning Att tolka visuell kultur	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
---	-------------------	-----------	-------------------------	--------------

<p>M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion</p>	<p>Tolka olika bildtyper; reflektera kring bildens uppbyggnad, symbolik, funktion och ursprung Bilden i media, t.ex. nyhetsbilden dataspel, sociala medier Egna åsikter och kritiskt tänkande</p>	<p>K1, K2, K4, K5</p>	<p>Förmåga att iaktta bilder samt deras ursprung och funktion</p>	<p>För vitsord 5: Eleven iakttar bilder under vägledning och funderar över förhållandet mellan fakta och fiktion i någon bild.</p> <p>För vitsord 7: Eleven iakttar olika bilder och beaktar under vägledning deras utgångspunkter och samband. Hen uttrycker sin syn på förhållandet mellan fakta och fiktion i några bilder.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan iaktta hur innehållet, formen och sammanhanget påverkar tolkningen av olika bilder. Hen redogör för förhållandet mellan fakta och fiktion i olika bilder.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan på ett mångsidigt sätt iaktta hur innehållet, formen och sammanhanget påverkar tolkningen av olika bilder. Hen redogör för förhållandet mellan fakta och fiktion i olika bilder och motiverar sina åsikter.</p>
<p>M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder</p>	<p>Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera kring hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad</p>	<p>K1, K4, K5, K6</p>	<p>Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv</p>	<p>För vitsord 5: Eleven prövar under handledning någon metod för att tolka bilder när hen studerar bildkonst eller annan visuell kultur.</p> <p>För vitsord 7: Eleven prövar och övar på metoder för att tolka bilder. Hen använder under handledning någon metod för tolkning av bilder när hen studerar bildkonst eller annan visuell kultur.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda olika metoder för att tolka bilder. Eleven berättar om bilder ur verkets, upphovsmannens och åskådarens perspektiv. Hen använder sina tolkningar när hen diskuterar bilderna.</p>

				För vitsord 9: Eleven kan målmedvetet använda metoder för att tolka bilder när hen tolkar bilder ur verkets, upphovsmannens och åskådarens perspektiv. Hen använder sina tolkningar för att motivera sina åsikter när hen diskuterar bilderna.
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksätt från olika tider och kulturer i sina bilder	Bekanta sig med nordisk, fornnordisk konst Vikingakonst, Samekonst Förhistorisk konst Utforska olika bruksföremåls material, form och användbarhet. Museibesök	K1, K2, K5, K6	Förmåga att i sitt bildskapande inspireras av olika kulturers bilder	För vitsord 5: Eleven bekantar sig med och prövar under handledning något kulturellt sätt att uttrycka sig i bild när hen skapar bilder. För vitsord 7: Eleven övar några kulturella sätt att uttrycka sig i sina bilder och när hen gör tolkningar. För vitsord 8: Eleven använder olika kulturella sätt att uttrycka sig i sina bilder och när hen gör tolkningar. För vitsord 9: Eleven kan tillämpa kulturella sätt att uttrycka sig i sina bilder och när hen gör tolkningar.

Mål för undervisning Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	Diskutera bilden i sociala medier, vilka etiska och estetiska värden har den? Diskussioner kring vad som är sunt och vad som kan vara till skada En trivsamt, välplanerad och hållbar omgivning	K3, K4, K6, K7	Förmåga att granska värden i visuell kultur	För vitsord 5: Eleven övar under handledning på att granska och diskutera värderingar som uttrycks i visuell kultur. För vitsord 7: Eleven uttrycker och diskuterar några av sina åsikter om värderingar som uttrycks i visuell kultur.

				<p>För vitsord 8: Eleven uttrycker sina åsikter om värderingar som uttrycks i visuell kultur.</p> <p>För vitsord 9: Eleven tar ställning till diskussioner om värderingar i visuell kultur och motiverar sina åsikter</p>
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetsätt	<p>Materialvård och återvinning. Naturkonst och skräpkonst Formgivning Mångkulturalism och det gemensamma ansvaret för hållbar utveckling</p>	K1, K2, K4, K7	Förmåga att välja innehåll och arbetsätt	<p>För vitsord 5: Eleven för under handledning fram något perspektiv på kulturell mångfald eller hållbar utveckling.</p> <p>För vitsord 7: Eleven beaktar perspektiv på kulturell mångfald och hållbar utveckling i innehållet i några av sina bilder eller sätt att arbeta.</p> <p>För vitsord 8: Eleven beaktar perspektiv på kulturell mångfald och hållbar utveckling i innehållet i sina bilder och i sitt sätt att arbeta. Hen berättar om sina åsikter i sina bilder. Eleven känner till hur man rengör redskap och använder material på ett hållbart sätt</p> <p>För vitsord 9: Eleven beaktar målmedvetet perspektiv på</p>

				kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och innehållet och i sitt sätt att arbeta. Hen motiverar sina åsikter och lösningar. Eleven rengör redskap och använder material på ett hållbart sätt
--	--	--	--	---

Bildkonst, årskurs 5

Mål för undervisning Att iaktta och tänka visuellt	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	Iaktta, teckna efter modell och skissa Egna bilder, omgivningens bilder och konsten i världen. Byggnadstraditioner i den egna hembygden museibesök	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	För vitsord 5: Eleven gör under handledning iakttagelser genom att pröva något visuellt verktyg För vitsord 7: Eleven gör iakttagelser genom att pröva något visuellt verktyg För vitsord 8: Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttrycksätt För vitsord 9: Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttrycksätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	Diskussion kring olika bilder och miljöer Gemensam feedback	K2, K4, K5, K6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	För vitsord 5: Eleven delar under handledning med sig av någon iakttagelse muntligt eller skriftligt. Eleven övar på att uttrycka sina iakttagelser och tankar. För vitsord 7: Eleven uttrycker några av sina iakttagelser och tankar i en gemensam diskussion. Eleven övar på att motivera sina åsikter.

				<p>För vitsord 8: Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur i gemensamma diskussioner och motiverar sina tankar verbalt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar i gemensamma diskussioner på eget initiativ och tar hänsyn till andras åsikter. Eleven kan framföra sina åsikter huvudsakligen med tydliga motiveringar.</p>
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	Kreativitet Jobba experimentellt, fördomsfritt och med inlevelse	K2, K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	<p>För vitsord 5: Eleven uttrycker under handledning sina iakttagelser och tankar med redskap och metoder för uttryck i bild.</p> <p>För vitsord 7: Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar med redskap och metoder för uttryck i bild. Eleven använder också något annat sätt att producera information i sitt uttryck i bild.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar genom att mångsidigt använda redskap och metoder för uttryck i bild. Eleven använder också andra sätt att producera information i sitt uttryck i bild.</p>

				För vitsord 9: Eleven kan fördjupa uttrycket av sina iakttagelser och tankar med redskap och metoder för uttryck i bild. Eleven använder målmedvetet andra sätt att producera information i sitt uttryck i bild.
--	--	--	--	--

Mål för undervisning Att skapa bilder	Centralt Innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	Teckning, målning, grafik, keramik, tredimensionellt skapande, digitalt bildarbete, foto, film, animation Bildberättande, bildstorlekar och bildvinklar Teckna djup och perspektiv Rena och brutna färger Prisma och regnbågens färger Ljus och skugga	K2, K3, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	För vitsord 5: Eleven prövar under handledning på att använda något material eller någon teknik när hen skapar bilder. För vitsord 7: Eleven prövar och övar på att använda olika redskap och metoder för att uttrycka sig i bild. Hen använder några av dem när hen skapar bilder. För vitsord 8: Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att uttrycka sig i bild. Hen utvecklar sina färdigheter i att skapa bilder. För vitsord 9: Eleven kan tillämpa olika material, tekniker och uttryckssätt på ett ändamålsenligt sätt för att skapa bilder. Hen övar sina färdigheter i att skapa bilder, huvudsakligen målmedvetet.
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	Planera arbetet och se skapandet som en process från skiss till färdigt arbete Par och grupparbeten Se samband mellan bildkonsten och andra ämnen.	K1, K2, K3, K5,	Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	För vitsord 5: Eleven övar under handledning på att arbeta utifrån en egen eller en gemensam plan. För vitsord 7: Eleven övar på att självständigt

	Större projekt			<p>eller i samarbete med andra ställa upp mål. Eleven utvecklar enskilda färdigheter för uttryck i bild i riktning mot målen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ställa upp mål självständigt och tillsammans med andra. Eleven utvecklar sina färdigheter i att uttrycka sig i bild huvudsakligen i enlighet med målen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan konsekvent ställa upp mål för visuellt arbete självständigt och tillsammans med andra. Eleven utvecklar sina färdigheter i att uttrycka sig i bild i enlighet med målen.</p>
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	<p>Skapa bildberättelser och reklam</p> <p>Reflektera över bilden i media</p> <p>Använda sig av data-och kommunikationsteknik</p> <p>Kodning</p> <p>Med sitt skapande vara synlig i skolmiljön och även påverka visuellt i det egna klassrummet.</p>	K1, K2, K4, K7	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	<p>För vitsord 5: Eleven prövar under handledning något sätt att uttrycka sig för att påverka med hjälp av sina bilder.</p> <p>För vitsord 7: Eleven övar på och använder några sätt att uttrycka sig för att påverka när hen uttrycker sina åsikter med hjälp av sina bilder.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda sätt att uttrycka sig för att påverka när hen uttrycker sina åsikter med hjälp av sina bilder.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan målmedvetet använda olika sätt att uttrycka sig för att påverka med hjälp av sina bilder. Hen uttrycker sina åsikter i sina bilder och deltar i diskussion med hjälp av dem.</p>

Mål för undervisning Att tolka visuell kultur	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	Tolka olika bildtyper; reflektera kring bildens uppbyggnad, funktion och ursprung Bilden i media, dataspel, sociala medier Egna åsikter och kritiskt tänkande Dokumentär och fiktiv film	K1, K2, K4, K5	Förmåga att iaktta bilder	<p>För vitsord 5: Eleven iakttar bilder under handledning och funderar över förhållandet mellan fakta och fiktion i någon bild.</p> <p>För vitsord 7: Eleven iakttar olika bilder och beaktar under handledning deras utgångspunkter och samband. Hen uttrycker sin syn på förhållandet mellan fakta och fiktion i några bilder.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan iaktta hur innehållet, formen och sammanhanget påverkar tolkningen av olika bilder. Hen redogör för förhållandet mellan fakta och fiktion i olika bilder.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan på ett mångsidigt sätt iaktta hur innehållet, formen och sammanhanget påverkar tolkningen av olika bilder. Hen redogör för förhållandet mellan fakta och fiktion i olika bilder och motiverar sina åsikter.</p>
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera kring hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad Föreställande och abstrakt konst Verklighetstrogen bild och fantasibild	K1, K4, K5, K6	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	<p>För vitsord 5: Eleven prövar under handledning någon metod för att tolka bilder när hen studerar bildkonst eller annan visuell kultur.</p> <p>För vitsord 7: Eleven prövar och övar på metoder för att tolka bilder. Hen använder under handledning någon metod för tolkning</p>

				<p>av bilder när hen studerar bildkonst eller annan visuell kultur.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda olika metoder för att tolka bilder. Eleven berättar om bilder ur verkets, upphovsmannens och åskådarens perspektiv. Hen använder sina tolkningar när hen diskuterar bilderna.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan målmedvetet använda metoder för att tolka bilder när hen tolkar bilder ur verkets, upphovsmannens och åskådarens perspektiv. Hen använder sina tolkningar för att motivera sina åsikter när hen diskuterar bilderna.</p>
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	Västerländsk konsthistoria Europeiska konstnärer Tidiga högkulturer, samarbete med historieundervisningen	K1, K2, K5, K6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	<p>För vitsord 5: Eleven bekantar sig med och prövar under handledning något kulturellt sätt att uttrycka sig i bild när hen skapar bilder.</p> <p>För vitsord 7: Eleven övar några kulturella sätt att uttrycka sig i sina bilder och när hen gör tolkningar.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder olika kulturella sätt att uttrycka sig i sina bilder och när hen gör tolkningar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan tillämpa kulturella sätt att uttrycka sig i sina bilder och när hen gör tolkningar.</p>

Mål för undervisning Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	Bilden i sociala medier och dess etiska och estetiska värden Diskussioner kring vad som är sunt och vad som kan vara till skada Skönhetsuppfattningen under olika tider Människobilden i media	K3, K4, K6, K7	Förmåga att granska värden	För vitsord 5: Eleven övar under handledning på att granska och diskutera värderingar som uttrycks i visuell kultur. För vitsord 7: Eleven uttrycker och diskuterar några av sina åsikter om värderingar som uttrycks i visuell kultur. För vitsord 8: Eleven uttrycker aktivt sina åsikter om värderingar som uttrycks i visuell kultur. För vitsord 9: Eleven tar ställning till diskussioner om värderingar i visuell kultur och motiverar sina åsikter.
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	Vård av material och redskap Produktplanering; form, användning och utseende Formgivning ur miljöestetiskt perspektiv Återanvända material	K1, K2, K4, K7	Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	För vitsord 5: Eleven för under handledning fram något perspektiv på kulturell mångfald eller hållbar utveckling. För vitsord 7: Eleven beaktar perspektiv på kulturell mångfald och hållbar utveckling i innehållet i några av sina bilder eller sätt att arbeta. För vitsord 8: Eleven beaktar perspektiv på kulturell mångfald och hållbar utveckling i innehållet i sina bilder och i

				<p>sitt sätt att arbeta. Hen berättar om sina åsikter i sina bilder.</p> <p>För vitsord 9: Eleven beaktar målmedvetet perspektiv på kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och innehållet och i sitt sätt att arbeta. Hen motiverar sina åsikter och lösningar.</p>
--	--	--	--	--

Bildkonst, årskurs 6

Mål för undervisning Att iaktta och tänka visuellt	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	<p>Eleven lär sig att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen.</p> <p>Eleven använder redskap och metoder för bilduttryck som hjälp för iakttagelserna.</p>	<p>Iaktta, teckna efter modell och skissa</p> <p>Egna bilder, omgivningens bilder och konsten i världen.</p> <p>Museibesök</p>	K1, K3, K4, K5	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	<p>För vitsord 5: Eleven gör under handledning iakttagelser genom att pröva något visuellt verktyg.</p> <p>För vitsord 7: Eleven gör iakttagelser genom att pröva något visuellt verktyg.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan göra iakttagelser med olika sinnen och genom att använda olika visuella verktyg.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser av konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att eleven kan göra mångsidiga iakttagelser av konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda visuella verktyg på ett ändamålsenligt sätt.</p>
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	<p>Eleven lär sig att diskutera sina iakttagelser och tankar med andra.</p> <p>Eleven övar på att motivera sina åsikter</p>	<p>Förmåga att uttrycka sina tankar och iakttagelser verbalt</p> <p>Diskussioner och gemensam feedback</p>	K2, K4, K5, K6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	<p>För vitsord 5: Eleven delar under handledning med sig av någon iakttagelse muntligt eller skriftligt.</p> <p>Eleven övar på att uttrycka sina iakttagelser och tankar</p>

	självständigt och som medlem i en grupp.				<p>För vitsord 7: Eleven uttrycker några av sina iakttagelser och tankar i en gemensam diskussion.</p> <p>Eleven övar på att motivera sina åsikter.</p> <p>För vitsord 8: Eleven för aktivt fram sina iakttagelser och tankar i gemensamma diskussioner.</p> <p>Eleven kan motivera sina åsikter.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar i gemensamma diskussioner på eget initiativ och tar hänsyn till andras åsikter.</p> <p>Eleven kan framföra sina åsikter huvudsakligen med tydliga motiveringar.</p>
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	<p>Eleven lär sig uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild.</p> <p>Eleven övar på att även använda annan information än sådan som baserar sig på synsinnen när hen uttrycker sig i bild.</p>	Kreativt, experimentellt och fördomsfritt arbetssätt Engagemang och glädje	K2, K3, K4, K5	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	<p>För vitsord 5: Eleven uttrycker under handledning sina iakttagelser och tankar med redskap och metoder för uttryck i bild.</p> <p>För vitsord 7: Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar med redskap och metoder för uttryck i bild.</p> <p>Eleven använder också något annat sätt att producera information i sitt uttryck i bild.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar genom att mångsidigt använda redskap och metoder för uttryck i bild.</p>

					<p>Eleven använder också andra sätt att producera information i sitt uttryck i bild.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan fördjupa uttrycket av sina iakttagelser och tankar med redskap och metoder för uttryck i bild.</p> <p>Eleven använder målmedvetet andra sätt att producera information i sitt uttryck i bild.</p>
--	--	--	--	--	---

Mål för undervisning Att skapa bilder	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	<p>Eleven bekantar sig med olika redskap och metoder för att uttrycka sig i bilder samt lär sig använda dem på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven lär sig att öva och utveckla sina färdigheter i att skapa bilder på ett långsiktigt sätt.</p>	<p>Teckning, målning, grafik, keramik, tredimensionellt skapande, digitalt bildarbete, foto, film, animation, installation och performance</p> <p>Skapa djup och perspektiv med olika metoder</p> <p>Frihandsperspektiv</p>	K2, K3, K5, K6	Förmåga att använda redskap och metoder för uttryck i bild	<p>För vitsord 5: Eleven prövar under handledning på att använda något material eller någon teknik när hen skapar bilder.</p> <p>För vitsord 7: Eleven prövar och övar på att använda olika redskap och metoder för att uttrycka sig i bild. Hen använder några av dem när hen skapar bilder.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att uttrycka sig i bild. Hen utvecklar sina färdigheter i att skapa bilder.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan tillämpa olika material, tekniker och uttryckssätt på ett ändamålsenligt sätt för att skapa bilder. Hen övar sina färdigheter i att skapa bilder, huvudsakligen målmedvetet.</p>

<p>M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra</p>	<p>Eleven lär sig att målmedvetet utveckla sitt visuella uttryck självständigt och i samarbete.</p>	<p>Planera arbetet och se skapandet som en process från skiss till färdigt arbete Par och grupparbeten Se samband mellan bildkonsten och andra ämnen. Större projekt Självutvärdering, portfolio</p>	<p>K1, K2, K3, K5,</p>	<p>Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter självständigt och i samarbete</p>	<p>För vitsord 5: Eleven övar under handledning på att arbeta utifrån en egen eller en gemensam plan.</p> <p>För vitsord 7: Eleven övar på att självständigt eller i samarbete med andra ställa upp mål. Eleven utvecklar enskilda färdigheter för uttryck i bild i riktning mot målen.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan ställa upp mål självständigt och tillsammans med andra Eleven utvecklar sina färdigheter i att uttrycka sig i bild huvudsakligen i enlighet med målen.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan konsekvent ställa upp mål för visuellt arbete självständigt och tillsammans med andra. Eleven utvecklar sina färdigheter i att uttrycka sig i bild i enlighet med målen.</p>
<p>M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder</p>	<p>Eleven lär sig att använda visuella uttryckssätt för att påverka med hjälp av sina bilder.</p>	<p>Bilden i media Bildberättande och reklam Data- och kommunikationsteknik Kodning Synlighet i skolmiljön Sociala medier</p>	<p>K1, K2, K4, K7</p>	<p>Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder</p>	<p>För vitsord 5: Eleven prövar under handledning något sätt att uttrycka sig för att påverka med hjälp av sina bilder.</p> <p>För vitsord 7: Eleven övar på och använder några sätt att uttrycka sig för att påverka när hen uttrycker sina åsikter med hjälp av sina bilder.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan använda sätt att uttrycka sig för att påverka när hen uttrycker sina åsikter med hjälp av sina bilder.</p>

					<p>För vitsord 9: Eleven kan målmedvetet använda olika sätt att uttrycka sig för att påverka med hjälp av sina bilder.</p> <p>Hen uttrycker sina åsikter i sina bilder och deltar i diskussion med hjälp av dem.</p>
--	--	--	--	--	--

Mål för undervisning Att tolka visuell kultur	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M7 handleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	<p>Eleven iakttar på ett mångsidigt sätt olika bilder.</p> <p>Eleven lär sig att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion.</p>	<p>Tolka olika bildtyper; reflektera kring bildens uppbyggnad, funktion och ursprung</p> <p>Bilden i media, dataspel, sociala medier</p> <p>Egna åsikter och kritiskt tänkande</p> <p>Nyhetsbild, bildmanipulation</p> <p>Dokumentär och fiktiv film, filmanalys</p>	K1, K2, K4, K5	Förmåga att iaktta bilder	<p>För vitsord 5: Eleven iakttar bilder under handledning och funderar över förhållandet mellan fakta och fiktion i någon bild.</p> <p>För vitsord 7: Eleven iakttar olika bilder och beaktar under handledning deras utgångspunkter och samband.</p> <p>Hen uttrycker sin syn på förhållandet mellan fakta och fiktion i några bilder.</p> <p>För vitsord 8: Eleven kan iaktta hur innehållet, formen och sammanhanget påverkar tolkningen av olika bilder.</p> <p>Hen redogör för förhållandet mellan fakta och fiktion i olika bilder.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan på ett mångsidigt sätt iaktta hur innehållet, formen och sammanhanget påverkar tolkningen av olika bilder.</p>

					Hen redogör för förhållandet mellan fakta och fiktion i olika bilder och motiverar sina åsikter.
M8 handleda eleven att granska konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	Eleven granskar den visuella kulturens betydelse ur olika perspektiv. Eleven lär sig att använda metoder för att tolka bilder.	Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera kring hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad Samma tema i äldre konst och nutidskonst Arkitektur och stadsbild förr och nu	K1, K4, K5, K6	Förmåga att använda metoder för att tolka bilder	För vitsord 5: Eleven prövar under handledning någon metod för att tolka bilder när hen studerar bildkonst eller annan visuell kultur. För vitsord 7: Eleven prövar och övar på metoder för att tolka bilder. Hen använder under handledning någon metod för tolkning av bilder när hen studerar bildkonst eller annan visuell kultur. För vitsord 8: Eleven kan använda olika metoder för att tolka bilder. Eleven berättar om bilder ur verkets, upphovsmannens och åskådarens perspektiv. Hen använder sina tolkningar när hen diskuterar bilderna. För vitsord 9: Eleven kan målmedvetet använda metoder för att tolka bilder när hen tolkar bilder ur verkets, upphovsmannens och åskådarens perspektiv. Hen använder sina tolkningar för att motivera sina åsikter när hen diskuterar bilderna.
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksätt från olika tider och kulturer i sina bilder	Eleven bekantar sig med kulturella sätt att uttrycka sig i bilder.	Västerländsk konsthistoria Europeiska konstnärer Samarbete med historieundervisningen	K1, K2, K5, K6	Kunskap om och förmåga att använda kulturella sätt att uttrycka sig i bilder	För vitsord 5: Eleven bekantar sig med och prövar under handledning något kulturellt sätt att uttrycka sig i bild när hen skapar bilder.

	Eleven lär sig att använda dem när hen uttrycker sig i bilder.				<p>För vitsord 7: Eleven övar några kulturella sätt att uttrycka sig i sina bilder och när hen gör tolkningar.</p> <p>För vitsord 8: Eleven använder olika kulturella sätt att uttrycka sig i sina bilder och när hen gör tolkningar.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan tillämpa kulturella sätt att uttrycka sig i sina bilder och när hen gör tolkningar.</p>
--	--	--	--	--	--

Mål för undervisning Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 handleda eleven att diskutera värderingar som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	Eleven övar på att framföra sina egna åsikter om visuell kultur och lär sig att diskutera de värderingar som uttrycks i den	Bilden i sociala medier och dess etiska och estetiska värden Diskussioner kring vad som är sunt och vad som kan vara till skada Människobilden i media Porträtt, självporträtt, selfie	K3, K4, K6, K7	Förmåga att granska och diskutera värderingar	<p>För vitsord 5: Eleven övar under handledning på att granska och diskutera värderingar som uttrycks i visuell kultur.</p> <p>För vitsord 7: Eleven uttrycker och diskuterar några av sina åsikter om värderingar som uttrycks i visuell kultur.</p> <p>För vitsord 8: Eleven uttrycker aktivt sina åsikter om värderingar som uttrycks i visuell kultur.</p> <p>För vitsord 9: Eleven tar ställning till diskussioner om värderingar i visuell kultur och motiverar sina åsikter.</p>

<p>M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetsätt</p>	<p>Eleven beaktar perspektiv som anknyter till kulturell mångfald och hållbar utveckling när hen uttrycker sig i bild.</p>	<p>Vård av material och redskap Återanvända material Eget skapande ur ekologiskt och estetiskt perspektiv</p>	<p>K1, K2, K4, K7</p>	<p>Förmåga att välja visuella uttryck när de egna åsikterna presenteras</p>	<p>För vitsord 5: Eleven för under handledning fram något perspektiv på kulturell mångfald eller hållbar utveckling.</p> <p>För vitsord 7: Eleven beaktar perspektiv på kulturell mångfald och hållbar utveckling i innehållet i några av sina bilder eller sätt att arbeta.</p> <p>För vitsord 8: Eleven beaktar perspektiv på kulturell mångfald och hållbar utveckling i innehållet i sina bilder och i sitt sätt att arbeta.</p> <p>Hen berättar om sina åsikter i sina bilder.</p> <p>För vitsord 9: Eleven beaktar målmedvetet perspektiv på kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och innehållet och i sitt sätt att arbeta.</p> <p>Hen motiverar sina åsikter och lösningar.</p>
--	--	---	-----------------------	---	--

Gymnastik och idrott, årskurs 3–6

Gymnastik, årskurs 3

Mål för undervisning Fysisk funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap)	K1, K2	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och -lekar.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer ibland ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta, hoppa, springa) skridskoåkning, skidning, orientering, samt musik- och dansgymnastik	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven utvecklar sin uthållighet ; genom bollspel, simning och genom att röra sig i terrängen under olika årstider. styrka ; genom hopp, kast och backlöpning. snabbhet ; genom löpruscher, hopp, kast, språng och tävlingar rörlighet ; genom gymnastik och tånjning	K3	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

	Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat			
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i vattnet		K3	Simkunnighet	Påverkar inte bildande av vitsordet. Eleven deltar i simundervisningen.
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven förstår eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

Mål för undervisning Social funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Parvisa och gruppövningar i form av t.ex. lek, bollspel och teamworks uppgifter med paret eller i den grupp man är med.	K2, K3, K6, K7	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Spel och lekar med varierande regler och principen om rent spel	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Mål för undervisning Psykisk funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får handledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positiv bild självbild och estetiska upplevelser.	K1, K2		Påverkar inte bildande av vitsordet Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Gymnastik, årskurs 4

Mål för undervisning Fysisk funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap)	K1, K2	Aktivitet och vilja att försöka	<p>För vitsordet 5: Eleven agerar sporadiskt och endast till vissa delar under gymnastiklektionerna.</p> <p>För vitsordet 7: Eleverna agerar under gymnastiklektionerna och prövar på olika gymnastikformer.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven deltar aktivt i aktiviteterna under gymnastiklektionerna och tränar på de gymnastikformer som undervisas.</p>
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och -lekar.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under lärarens handledning uttrycka sina iakttagelser och utnyttja dem i sin egen aktivitet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och utnyttja dem i sin egen aktivitet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven har förmåga att välja ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.</p>

				För vitsordet 9: Eleven anpassar sin fysiska aktivitet och väljer ändamålsenliga lösningar enligt sina iakttagelser.
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven tränar och stärker sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta, hoppa, springa) skridskoåkning, skidning, orientering samt musik- och dansgymnastik	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda och kombinera balans- och rörelsefärdigheter i några lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda och kombinera balans- och rörelsefärdigheter i de flesta lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar balans- och rörelsefärdigheter i mångsidiga lärmiljöer.</p>
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven tränar och stärker sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda sina färdigheter att hantera redskap i några lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda och kombinera sina färdigheter att hantera redskap i de flesta lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.</p>

				För vitsordet 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina färdigheter att hantera redskap i mångsidiga lärmiljöer.
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	<p>Eleven utvecklar sin uthållighet; genom bollspel, simning och genom att röra sig i terrängen under olika årstider.</p> <p>styrka; genom hopp, kast och backlöpning.</p> <p>snabbhet; genom löpruscher, hopp, kast, språng och tävlingar</p> <p>rörlighet; genom gymnastik och tånjning</p> <p>Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat</p>	K3	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under lärarens handledning träna sina fysiska egenskaper.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan berätta hur man kan mäta fysiska egenskaper och kan träna några av sina fysiska egenskaper.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper, ställa upp egna mål och utveckla sina fysiska egenskaper.</p>
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet		K3	Simkunnighet	Påverkar inte bildande av vitsordet Eleven deltar i simundervisningen.
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	<p>För vitsordet 5: Eleven kan uttrycka hur man agerar på ett tryggt sätt samt agerar och utrustar sig vanligtvis enligt lärarens instruktioner.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven förstår riskfaktorer som hör samman med</p>

				<p>säkerheten och strävar efter att agera på ett tryggt och sakligt sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt samt främjar tryggheten och säkerheten under gymnastiklektionerna</p>
--	--	--	--	---

Mål för undervisning Social funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Parvisa och gruppövningar i form av t.ex. lek, bollspel och teamworks uppgifter med paret eller i den grupp man är med.	K2, K3, K6, K7	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	<p>För vitsordet 5: Eleven arbetar under lärarens handledning tillsammans med de hen själv valt och reglerar sina handlingar och känslor så att hen kan arbeta tillsammans med andra i gymnastiksituationer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan arbeta med alla och agerar oftast på gemensamt överenskommet sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven arbetar tillsammans med alla samt främjar gruppens aktivitet och lärande.</p>
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Spel och lekar med varierande regler och principen om rent spel	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	För vitsordet 5: Eleven kan under lärarens handledning ange principerna för rent spel och tar sporadiskt ansvar för gemensamma aktiviteterna.

				<p>För vitsordet 7: Eleven följer oftast principerna för rent spel och ger oftast de övriga arbetsro.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven följer principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven följer principerna om rent spel och tar ansvar för och främjar de gemensamma aktiviteterna.</p>
--	--	--	--	---

Mål för undervisning Psykisk funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Sättet att arbeta	<p>För vitsordet 5: Eleven kan uttrycka hur man kan ta ansvar för sina egna handlingar, och tar i allmänhet ansvar under lärarens handledning.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven tar ansvar för sina egna handlingar och kan tidvis arbeta självständigt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven arbetar ansvarsfullt och självständigt.</p>

<p>M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen</p>	<p>Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positiv bild självbild och estetiska upplevelser.</p>	<p>K1, K2</p>		<p>Påverkar inte bildande av vitsordet. Eleven vägleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</p>
---	--	---------------	--	--

Gymnastik, årskurs 5

Mål för undervisning Fysisk funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap)	K1, K2	Aktivitet och vilja att försöka	För vitsordet 5: Eleven agerar sporadiskt och endast till vissa delar under gymnastiklektionerna. För vitsordet 7: Eleverna agerar under gymnastiklektionerna och prövar på olika gymnastikformer. För vitsordet 8: Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter. För vitsordet 9: Eleven deltar aktivt i aktiviteterna under gymnastiklektionerna och tränar på de gymnastikformer som undervisas.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttäta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och -lekar.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	För vitsordet 5: Eleven kan under lärarens handledning uttrycka sina iakttagelser och utnyttja dem i sin egen aktivitet. För vitsordet 7: Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och utnyttja dem i sin egen aktivitet. För vitsordet 8: Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel. För vitsordet 9: Eleven anpassar sin fysiska aktivitet och väljer ändamålsenliga lösningar enligt sina iakttagelser.
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven stärker och anpassar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta, hoppa, springa) skridskoåkning, skidning, orientering, lekfull brottning	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	För vitsordet 5: Eleven kan använda och kombinera balans- och rörelsefärdigheter i några lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats. För vitsordet 7: Eleven kan använda och kombinera balans- och rörelsefärdigheter i de flesta lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats.

	samt musik- och dansgymnastik			<p>För vitsordet 8: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar balans- och rörelsefärdigheter i mångsidiga lärmiljöer.</p>
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven stärker och anpassar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	<p>För vitsordet 5: Eleven kan använda sina färdigheter att hantera redskap i några lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan använda och kombinera sina färdigheter att hantera redskap i de flesta lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina färdigheter att hantera redskap i mångsidiga lärmiljöer.</p>
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	<p>Eleven utvecklar sin uthållighet; genom bollspel, simning och genom att röra sig i terrängen under olika årstider.</p> <p>styrka; genom cirkelövningar, hopp, kast, lekfull brottning och genom backlöpning.</p> <p>snabbhet; genom löpruscher, hopp, kast, språng och tävlingar</p> <p>rörlighet; genom gymnastik och tånjning</p>	K3	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under lärarens handledning träna sina fysiska egenskaper.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan berätta hur man kan mäta fysiska egenskaper och kan träna några av sina fysiska egenskaper.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper, ställa upp egna mål och utveckla sina fysiska egenskaper.</p>

	Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat			
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet		K3	Simkunnighet	<p>För vitsordet 5: Eleven kan röra sig i vattnet.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan simma 25 meter och hoppa ner i vatten med simdjup.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50m på två simsätt).</p> <p>För vitsordet 9: Eleven kan simma 100 meter genom att använda två simsätt och rädda sig ur vattnet.</p>
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Aktivitet under gymnastiklektionerna	<p>För vitsordet 5: Eleven kan uttrycka hur man agerar på ett tryggt sätt samt agerar och utrustar sig vanligtvis enligt lärarens instruktioner.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven förstår riskfaktorer som hör samman med säkerheten och strävar efter att agera på ett tryggt och sakligt sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt samt främjar tryggheten och säkerheten under gymnastiklektionerna.</p>

Mål för undervisning Social funktionsförmåga	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
--	-------------------	-----------	-------------------------	--------------

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Parvisa och gruppövningar i form av t.ex. lek, bollspel och teamworks uppgifter med paret eller i den grupp man är med.	K2, K3, K6, K7	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	<p>För vitsordet 5: Eleven arbetar under lärarens handledning tillsammans med de hen själv valt och reglerar sina handlingar och känslor så att hen kan arbeta tillsammans med andra i gymnastiksituationer.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven kan arbeta med alla och agerar oftast på gemensamt överenskommet sätt.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven arbetar tillsammans med alla samt främjar gruppens aktivitet och lärande.</p>
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Spel och lekar med varierande regler och principen om rent spel	K2, K6, K7	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter och enligt principen om rent spel.	<p>För vitsordet 5: Eleven kan under lärarens handledning ange principerna för rent spel och tar sporadiskt ansvar för gemensamma aktiviteterna.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven följer oftast principerna för rent spel och ger oftast de övriga arbetsro.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven följer principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven följer principerna om rent spel och tar ansvar för och främjar de gemensamma aktiviteterna.</p>

Mål för undervisning	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
Psykisk funktionsförmåga				
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Arbetsätt	<p>För vitsordet 5: Eleven kan uttrycka hur man kan ta ansvar för sina egna handlingar, och tar i allmänhet ansvar under lärarens handledning.</p> <p>För vitsordet 7: Eleven tar ansvar för sina egna handlingar och kan tidvis arbeta självständigt.</p>

				<p>För vitsordet 8: Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.</p> <p>För vitsordet 9: Eleven arbetar ansvarsfullt och självständigt.</p>
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positiv bild självbild och estetiska upplevelser.	K1, K2,		Påverkar inte bildande av vitsordet. Eleven vägleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärdering.

Gymnastik, årskurs 6

Mål för undervisning Fysisk funktionsförmåga	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	Eleven är fysiskt aktiv, prövar på olika gymnastikformer och tränar aktivt.	Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap)	K1, K2	Fysisk aktivitet och vilja att försöka	<p>För vitsord 5: Eleven agerar sporadiskt och endast till vissa delar under gymnastiklektionerna.</p> <p>För vitsord 7: Eleven agerar under gymnastiklektionerna och prövar på olika gymnastikformer.</p> <p>För vitsord 8: Eleven deltar vanligtvis aktivt i verksamheten under gymnastiklektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven deltar aktivt i aktiviteterna under gymnastiklektionerna och tränar på de gymnastikformer som undervisas.</p>
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven iakttar sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och väljer ändamålsenliga lösningar i förhållande till det omgivande utrymmet samt den tillgängliga tiden och kraften.	Elever tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och -lekar.	K1, K3, K4	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	<p>För vitsord 5: Eleven kan under lärarens handledning uttrycka sina iakttagelser och utnyttja dem i sin egen aktivitet.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och utnyttja dem i sin egen aktivitet.</p> <p>För vitsord 8: Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, såsom i lekar och spel.</p> <p>För vitsord 9: Eleven anpassar sin fysiska aktivitet och väljer ändamålsenliga lösningar enligt sina iakttagelser.</p>

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven utvecklar sin balans- och rörelseförmåga i olika lärmiljöer.	Eleven stärker och anpassar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta, hoppa, springa) skridskoåkning, skidning, orientering, lekfull brottning samt musik- och dansgymnastik	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	För vitsord 5: Eleven kan använda och kombinera balans- och rörelsefärdigheter i några lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats För vitsord 7: Eleven kan använda och kombinera balans- och rörelsefärdigheter i de flesta lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats För vitsord 8: Eleven kan balansera och röra sig i olika lärmiljöer. För vitsord 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar balans och rörelsefärdigheter i mångsidiga lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	Eleven utvecklar sin förmåga att hantera redskap i olika lärmiljöer	Eleven stärker och anpassar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.	K3	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	För vitsord 5: Eleven kan använda sina färdigheter att använda redskap i några lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats. För vitsord 7: Eleven kan använda och kombinera sina färdigheter att hantera redskap i de flesta lärmiljöer och i gymnastikformer som undervisats. För vitsord 8: Eleven kan hantera olika redskap i olika lärmiljöer. För vitsord 9: Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina färdigheter att hantera redskap i mångsidiga lärmiljöer.
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	Eleven lär sig att utvärdera och utveckla sina fysiska egenskaper.	Eleven utvecklar sin uthållighet ; genom bollspel, simning och genom att röra sig i terrängen under olika årstider.	K3	Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper.	För vitsord 5: Eleven kan under lärarens handledning träna sina fysiska egenskaper. För vitsord. 7 Eleven kan berätta hur man kan mäta fysiska egenskaper och kan träna några av sina fysiska egenskaper.

		<p>styrka; genom cirkelövningar, hopp, kast, lekfull brottning och genom backlöpning.</p> <p>snabbhet; genom löpruscher, hopp, kast, språng och tävlingar</p> <p>rörlighet; genom gymnastik och tänjning</p> <p>Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper t.ex. genomgång av Move!-resultat</p>			<p>För vitsord 8: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper, ställa upp egna mål och utveckla sina fysiska egenskaper.</p>
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	Eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet		K3	Simkunnighet och förmåga att rädda sig ur vattnet	<p>För vitsord 5: Eleven kan simma 10 m.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan simma 50 m och hoppa ner i vatten med simdjup.</p> <p>För vitsord 8: Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet)</p> <p>För vitsord 9: Eleven kan simma 100 meter genom att använda två simsätt och rädda sig ur vattnet.</p>
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt under gymnastiklektionerna	Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.	K3, K6, K7	Trygg aktivitet under gymnastiklektionerna	<p>För vitsord 5: Eleven kan uttrycka hur man agerar på ett tryggt sätt samt agerar och utrustar sig vanligtvis enligt lärarens instruktioner.</p> <p>För vitsord 7: Eleven förstår riskfaktorer som hör samman med säkerheten och strävar efter att agera på ett tryggt och sakligt sätt.</p>

					<p>För vitsord 8: Eleven kan ta i beaktande eventuella riskfyllda situationer under gymnastiklektionerna samt strävar efter att agera på ett tryggt och sakligt sätt.</p> <p>För vitsord 9: Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt samt främjar tryggheten och säkerheten under gymnastiklektionerna.</p>
--	--	--	--	--	---

Mål för undervisning Social funktionsförmåga	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompetens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	Eleven arbetar tillsammans med alla och kan reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationerna.	Parvisa och gruppövningar i form av t.ex. lek, bollspel och teamworks uppgifter med paret eller i den grupp man är med.	K2, K3, K6, K7	Emotionella och kommunikativa färdigheter samt arbetsfärdigheter	<p>För vitsord 5: Eleven arbetar under lärarens handledning tillsammans med de hen själv valt och reglerar sina handlingar och känslor så att hen kan arbeta tillsammans med andra i gymnastiksituationer.</p> <p>För vitsord 7: Eleven kan arbeta med alla och agerar oftast på gemensamt överenskommet sättet.</p> <p>För vitsordet 8: Eleven kan agera på gemensamt överenskommet sätt i olika gymnastiksituationer.</p> <p>För vitsord 9: Eleven arbetar tillsammans med alla samt främjar gruppens aktivitet och lärande.</p>
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	Eleven följer principerna för rent spel och tar ansvar för gemensamma aktiviteter.	Spel och lekar med varierande regler och principen om rent spel	K2, K6, K7	Förmåga att ta ansvar för gemensamma aktiviteter	<p>För vitsord 5: Eleven kan under lärarens handledning ange principerna för rent spel och tar sporadiskt ansvar för gemensamma aktiviteter.</p> <p>För vitsord 7: Eleven följer principerna för rent spel och ger de övriga arbetsro.</p> <p>För vitsord 8: Eleven följer principerna för rent spel och visar att hen strävar efter att ta ansvar i gemensamma aktiviteter.</p>

					För vitsord 9: Eleven tar ansvar för och främjar de gemensamma aktiviteter.
--	--	--	--	--	---

Mål för undervisning Psykisk funktionsförmåga	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Centralt innehåll	Kompe- tens	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	Eleven tar ansvar för sina egna handlingar och kan arbeta självständigt.	Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.	K1, K2, K3	Förmåga att arbeta självständigt	För vitsord 5: Eleven kan uttrycka hur man kan ta ansvar för sina egna handlingar, och tar i allmänhet ansvar under lärarens handledning. För vitsord 7: Eleven tar ansvar för sina egna handlingar och kan tidvis arbeta självständigt. För vitsord 8: Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt. För vitsord 9: Eleven arbetar ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen		Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positivbild självbild och estetiska upplevelser.	K1, K2		Påverkar inte bildande av vitsordet. Eleven vägleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärdering.